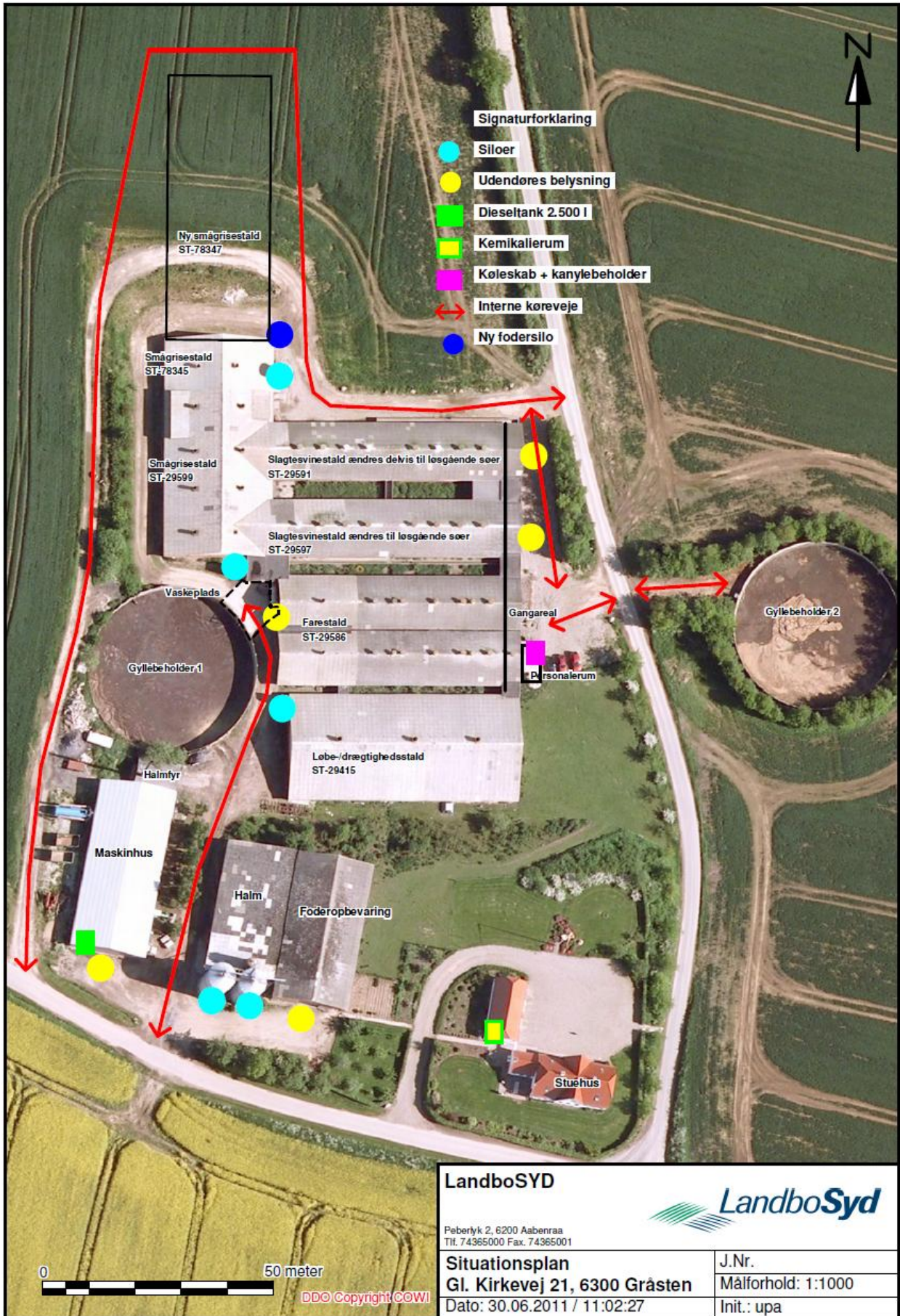

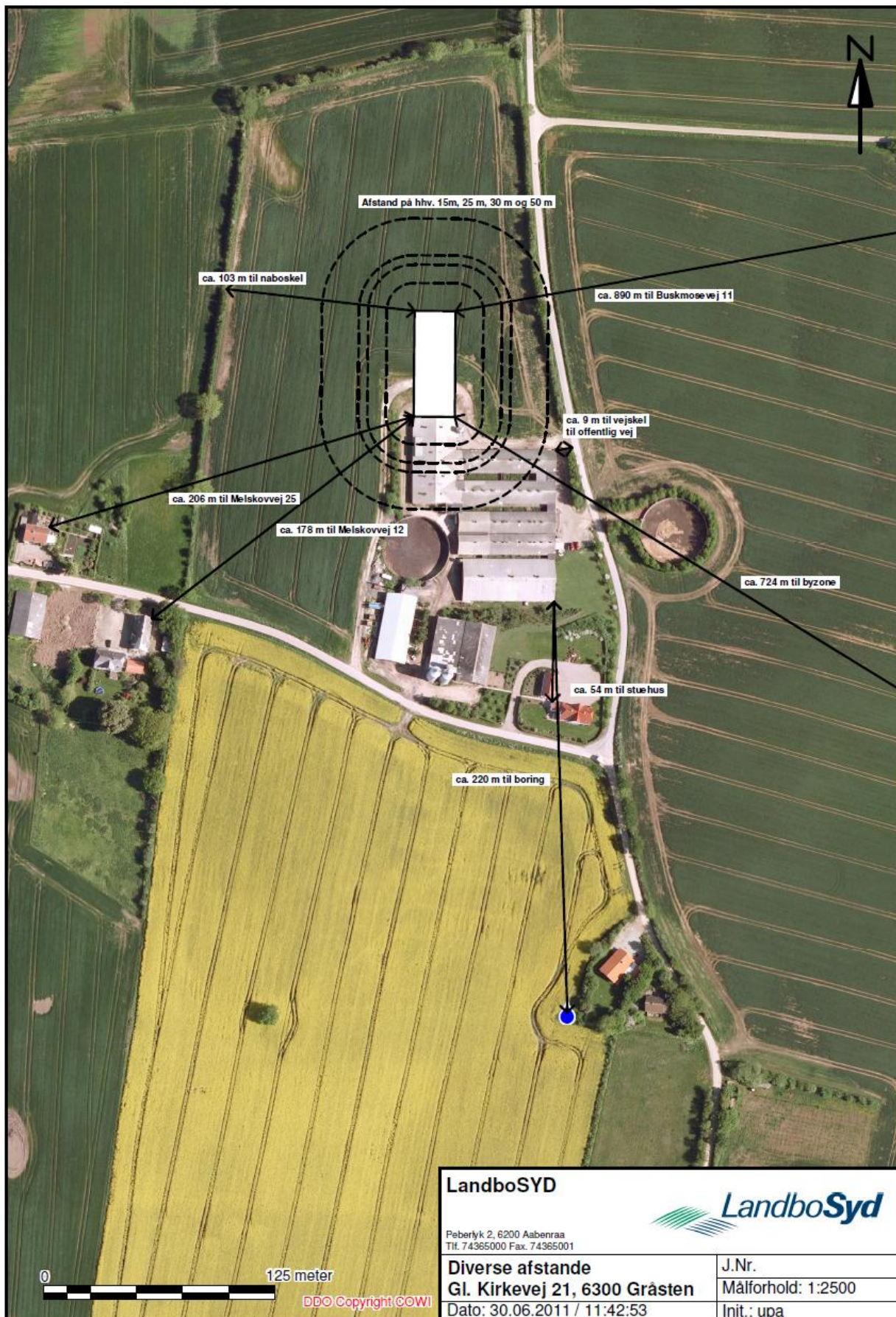
BILAG

1. Situationsplan
2. Diverse afstande
3. Ledningsplan
4. Udløbspunkt, overfladevand
5. Plantegning
6. Gyllekøling, kort
7. Gyllekøling, beregning
8. BAT-niveau
- 9a Landskabsvurdering
- 9b Beplantning
10. Lugt, gene- og konsekvensradius
11. Transportruter med husdyrgødning
12. Planmæssige forhold
13. Beskyttet Natur
14. Grundvand
15. Overfladevand
16. Natura 2000
17. Oversigt over Naturgruppens naturpunkter
18. Konsekvensvurdering
19. Kort over bræmmer på areal 26
20. Aabenraa Kommunes udtalelse om arealer i Aabenraa Kommune
21. Oversigt over høringsparter
22. Bræmmer
23. Lovgrundlag

Bilag 1

Bilag 2

LandboSYD

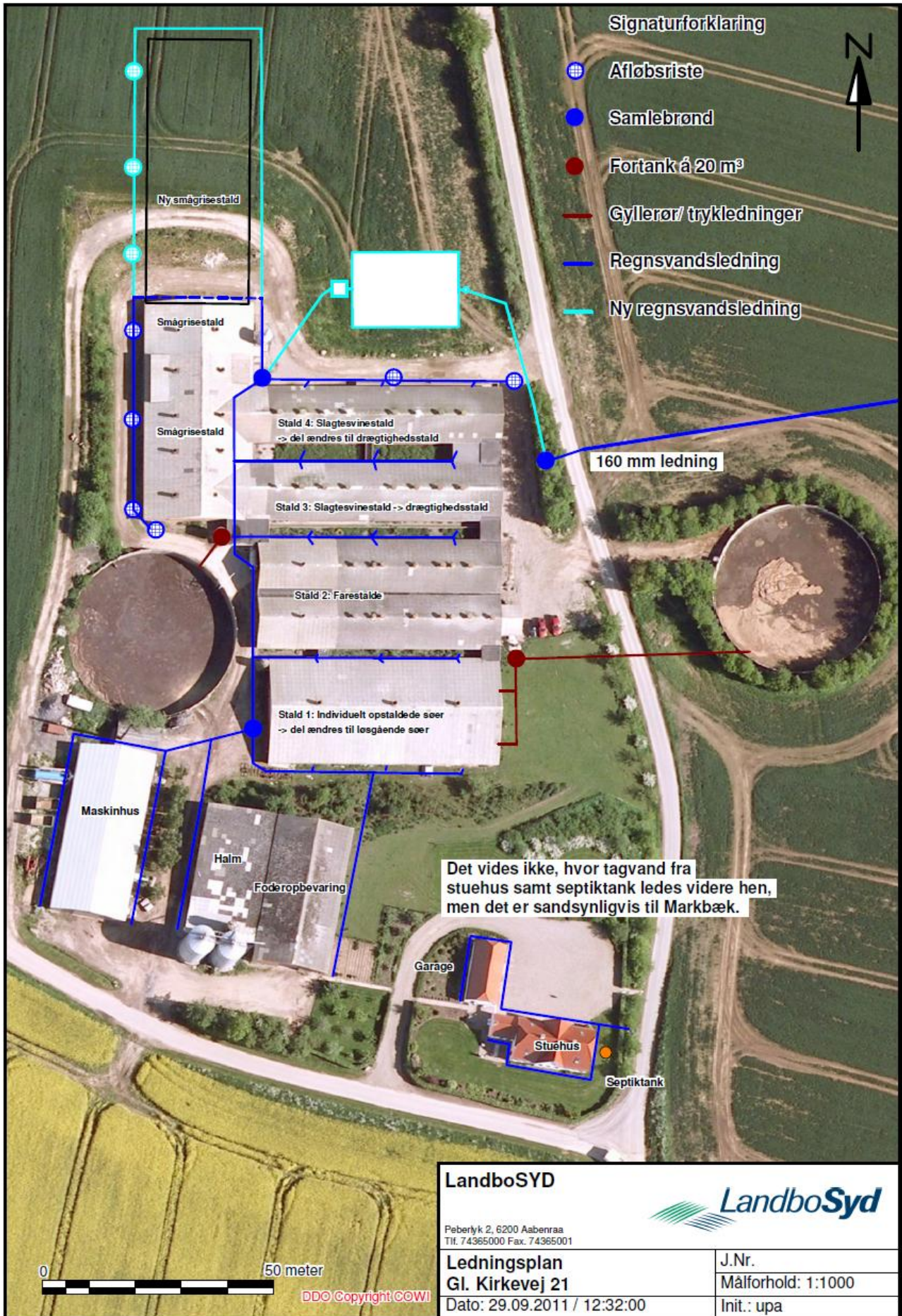
Peberlyk 2, 6200 Aabenraa
Tlf. 74365000 Fax. 74365001

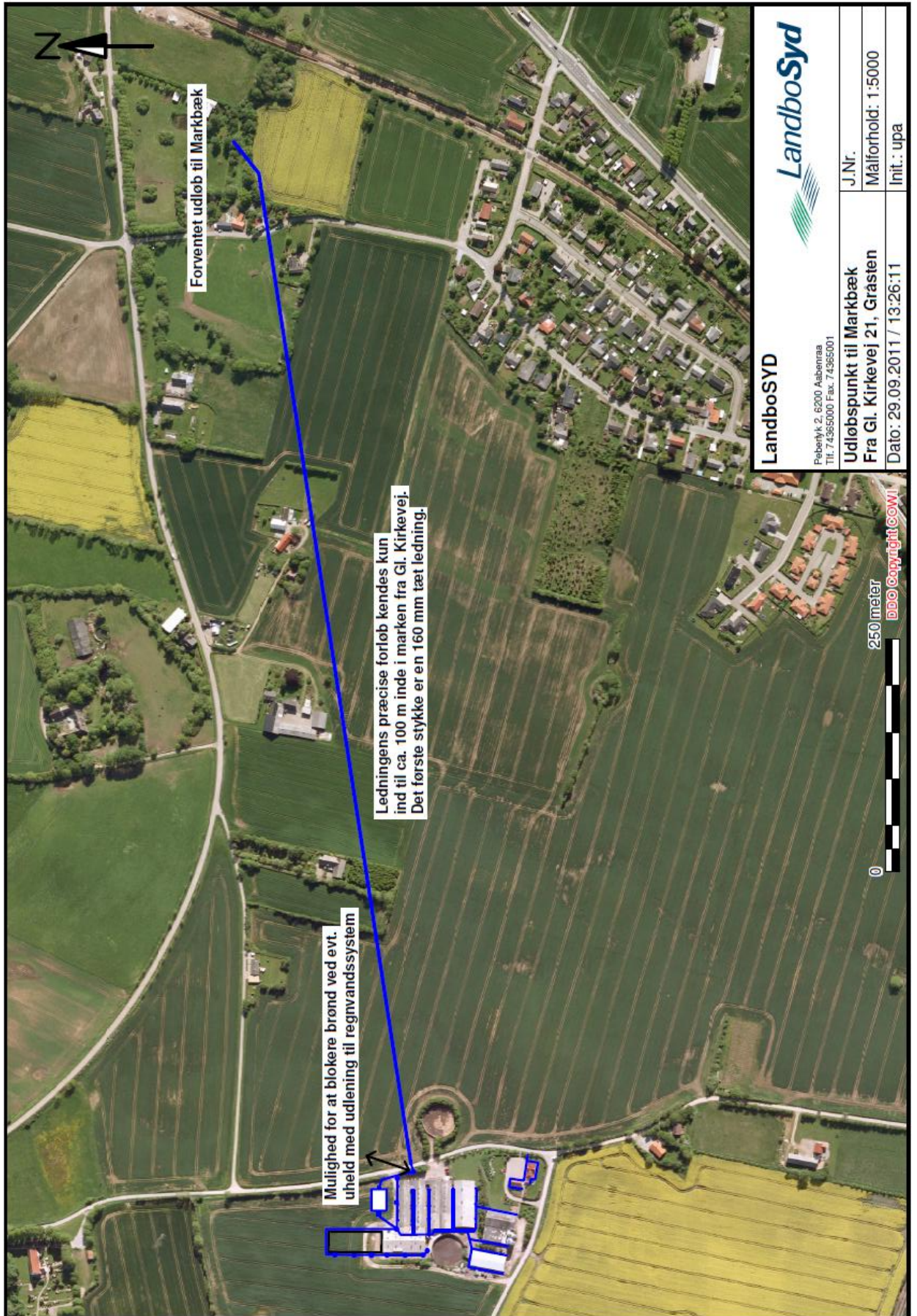
Diverse afstande
Gl. Kirkevej 21, 6300 Gråsten
Dato: 30.06.2011 / 11:42:53

J.Nr.
Målforhold: 1:2500
Init.: upa

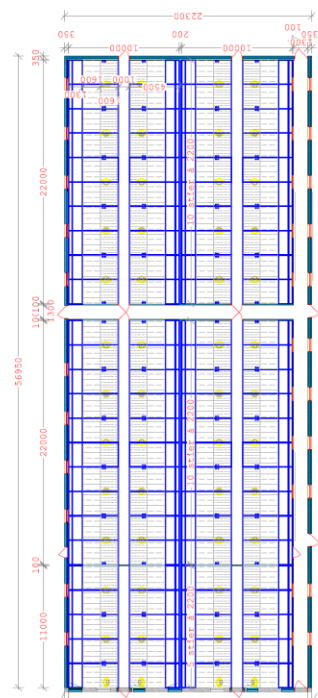
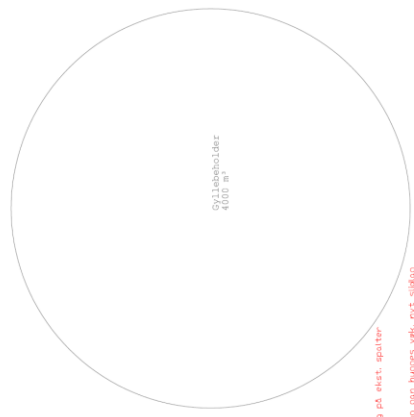
Bilag 3

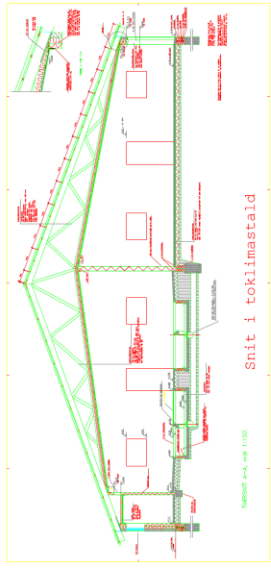
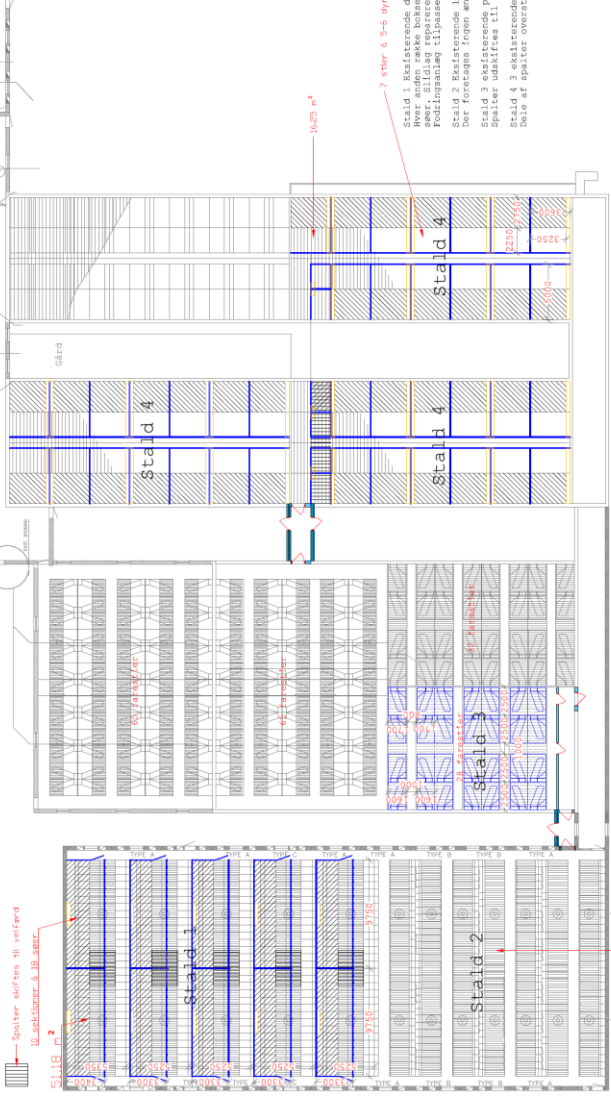
Bilag 4

Bilag 5

- nys silde på ekst. spalter
- Krykker og gon hugges væk, nys silde
- Spalter skiftes til velferd
- 10 kabler og 18 stæ

Revideret den: 23. september 2011

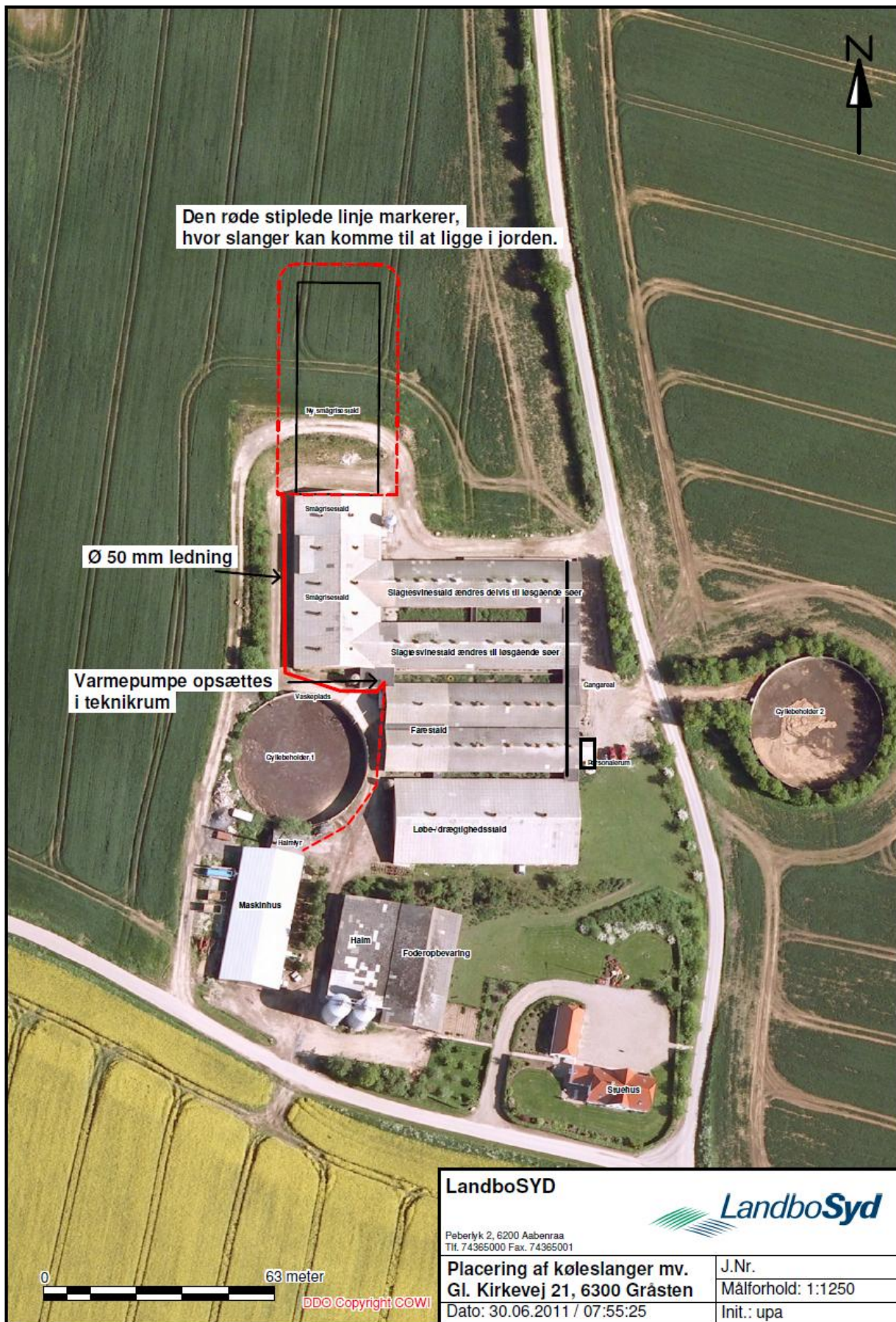
Erhvervsrådgiverfirmaet Eng & Rasmussen
Vibevej 20, Lyngby, 2400 København NV

Udv. arkitekt
Udv. ingeniør
Udv. landskabsarkitekt
Udv. miljøarkitekt
Udv. byplanlægger
Udv. trafikplanlægger
Udv. kulturhistoriker
Udv. økonomiker
Udv. energirådgiver
Udv. miljørådgiver
Udv. sikkerhedsrådgiver
Udv. sundhedsrådgiver
Udv. teknisk rådgiver
Udv. juridisk rådgiver
Udv. økonomisk rådgiver
Udv. socialrådgiver
Udv. psykolog
Udv. fysioterapeut
Udv. ergoterapeut
Udv. sprogterapeut
Udv. audiolog
Udv. optiker
Udv. tandlæge
Udv. læge
Udv. sygeplejerske
Udv. fysioterapeut
Udv. ergoterapeut
Udv. sprogterapeut
Udv. audiolog
Udv. optiker
Udv. tandlæge
Udv. læge
Udv. sygeplejerske

11. maj 2011
Gammel Kirkevej 21
6300 Gråsten
Tlf. +45 3085 3165
Fax +45 3085 3166
E-mail: info@eng-rasmussen.dk
Web: www.eng-rasmussen.dk

Lukningsdækning og støvsugning med 190 bøsse plus erner og stier

Bilag 6

LandboSYD

Peberlyk 2, 6200 Aabenraa
 TH. 74365000 Fax. 74365001

Placering af køleslanger mv.
 Gl. Kirkevej 21, 6300 Gråsten

J.Nr.
 Målforhold: 1:1250

Dato: 30.06.2011 / 07:55:25

Init.: upa

DDO Copyright COWI

Bilag 7

Per Løper
Gammel Kirkevej 21, Rinkenæs
6300 Gråsten

Beregnings ID (oplyses ved kontakt med KH nordtherm): **T31231**
Bemærk at nedenstående beregninger er KH nordtherm's ejendom og ikke må udleveres til tredjemand uden forudgående aftale med KH nordtherm.

Miljø

Køling af gylle reducerer ammoniakfordampningen fra stalden. Teknologien er beskrevet i Miljøstyrelsens BAT-blad af 19.05.2009 omkring køling af gylle i svinestalde.

Gyllekølingsanlægget er dimensioneret ud fra fremsendte plantegning.
Der etableres gyllekøling i 814 m² med træk-og-slip system og 0 m² med linespil.

Varmepumpeanlægget er dimensioneret efter varmebehovet og der kan forventes en reduktion i ammoniakfordampningen fra stalden på ca. 29,6 %, hvilket svarer til en gennemsnitlig køleeffekt på 34,3 W/m².
Den procentvise udnyttelse af varmen er udregnet til 100 %.

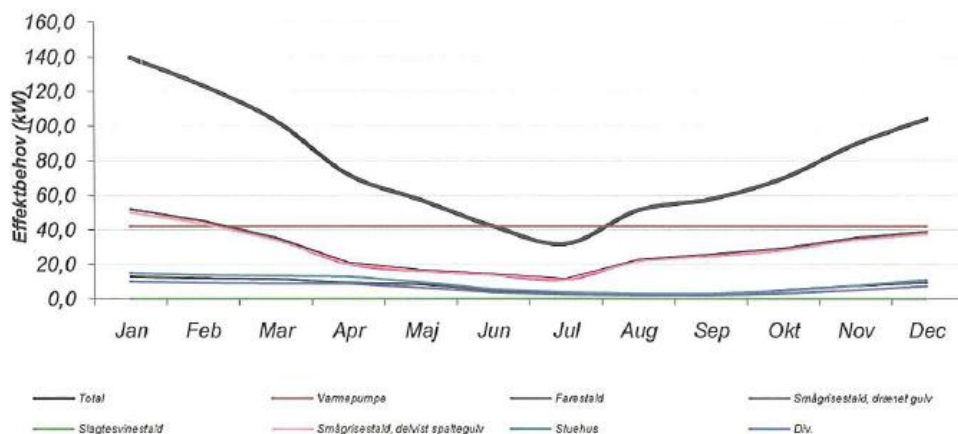
I husdyrgodkendelse.dk indtastes varmepumpens driftstid til 8.760 timer pr. år. I ammoniakreduktion indtastes den ovenfor udregnede værdi.

Energi

	Effektbehov	Energibehov
Smågrisestald, delvist spaltegulv	49,8 kW	126.900 kWh
Smågrisestald, drænet gulv	51,8 kW	222.400 kWh
Færestald	13,0 kW	68.328 kWh
Stuehus	15,0 kW	43.165 kWh
Div.	10,0 kW	28.777 kWh
Samlet behov	139,6 kW	489.570 kWh

Ovenstående energimængde svarer til et årligt forbrug på ca. 57600 L. fyringsolie.

Bemærk at ovenstående beregninger er vejledende og er lavet på baggrund af oplysninger fra kunden samt KH nordtherms erfaringer.

15-06-2011

Dato

Søren Jensen

Projektleder KH nordtherm

Bilag 9 a

28-09-2011
11/43989

Sønderborg Kommune
Plan
Rådhusstræde 10
6400 Sønderborg
Mette Z L Schmidt
T 8872 6641
mzan@sonderborg.dk
www.sonderborgkommune.dk

Landskabshensyn

- udtalelse fra Plan vedrørende ansøgning om ny smågrisestald og ny fodersilo, Gl. Kirkevej 21, 6300 Gråsten, matr.nr. 5 Rinkenæs

Landskabsbeskrivelse

Ansøgning

Der søges om en ny smågrisestald på 1270kvm (56,95 m * 22,3 m) opført i røde teglsten med gråt eternittag og taghældning på 25 grader med højde på ca. 8 m. Dette udtryk er det samme som eksisterende stalde. Stalden etableres i forlængelse af eksisterende smågrisestald mod nord i samme kote, som eksisterende stald. Herudover etableres der endnu en 20 tons fodersilo på 8 m i galvaniseret stål umiddelbart op ad eksisterende 20 tons og 8 m fodersilo mod nord. For at give plads til den nye staldbygning skal der udføres et større jordarbejde, hvor bakken øst for produktionsbygningerne graves ud.

Landskabstype

Saksagergård ligger i et bundmorænelandskab på kanten til et nord-syd langstrakt dodelandskab. Terrænet er overordnet faldende mod kysten fra Saksagergård. I det lokale landskab ligger Saksagergårds produktionsbygninger i en lavning og en bakke rejser sig umiddelbart vest for produktionsbygningerne. Stuehus, opbevaringslader, siloer og Rinkenæs Gamle Kirke ligger ca. 5 m højere i terrænet end produktionsbygningerne. Fra stuehuset er der fin udsigt over landskabet mod kysten.

Beplantning og naturområder

I det lokale landskab ses læhegn langs veje og jernbane. Der er også læhegn rundt om Saksagergårds matr.nr. 5 Rinkenæs i matrikelskel, hvilke er vedligeholdt - dog lidt hullet mod øst (Hovgård) og vest. Arterne i læhegnet er egntypiske; eg, ask, hassel, pil, vildæble, slåen og rose. Herudover er der et læhegn om gyllebeholder på modsatte side af bygningerne på Gl. Kirkevej 21. Den tidligere læhegnstruktur på omkringliggende marker er stort set forsvundet. Der er vandhuller, sø og engarealer i nærheden af ejendommen, men ikke på aktuelle matr. Nr. 5, Rinkenæs. Vandløb er rørlagte i det lokale landskab. Skov ses lige på den anden side af kommunegrænsen, hvor en vindmølle er rejst nord for skoven. Herudover ses Buskmose skov mod nord. Et solitært træ ses i marken, matr.nr. 1518 Rinkenæs, foran stuehuset mod kysten. Man vil kunne styrke den eksisterende natur ved at plante læhegn langs markskel i det lokale landskab, for at

etablere spredningskoridoer for planter og dyr.

Kulturhistorie

Kulturhistorisk set ligger ejendommen Saksagergård indenfor udpeget kirkelandskab. Ansøgningen er sendt til Haderslev Stift, for at få deres udtalelse for ind og udkig til Gl. Rinkenæs Kirke. Der ligger en 300 m Kirkebyggelinje omkring Gl. Rinkenæs Kirke, hvor Plan og Natur vurderer, at det nye byggeri netop ligger udenfor denne linje, hvilken også først kommer i betragtning ved byggeri over 8,5m.

Rumlige-visuelle forhold

Da det lokale landskab er et småskalalandskab, med små landskabsrum, vil nye store bygninger dominere i det enkelte landskabsrum. Stuehus, opbevaringslader, maskinhus samt siloer og skorsten ligger højt, og er de bygninger, der fanger blikket og fylder i det lokale landskab fra alle retninger; nord, syd, øst og vest. Fra syd, er det de eneste bygninger, der ses. Set fra vest står siloer, maskinhus, opbevaringslader og skorsten med sparsom beplantning at læne sig op i mod. Produktionsbygningerne har en stor volume og ligger bagtil mod nord i en mindre lavning i terrænet, og en bakke at læne sig op i mod. Saksagergårds produktionsbygninger er slørret af læhegn i marksskel set fra Rinkenæs gl. Kirke. Fra kirken ser man henover produktionsbygningerne i lavningen mod siloer, maskin- og opbevaringslader, skorsten samt stuehuset i horisonten. På grund af læhegn ses produktionsbygningerne nærmest ikke fra kirken i sommerhalvåret. Udsynet fra kirken til produktionsbygningerne vil i vinterhalvåret være tydeligere. De eksisterende produktionsbygninger og fodersiloer i lavningen er ikke dominerende fra kirken, selvom de ligger tættest på kirken.

Den nye stald og silo, vurderes ikke at virke dominerende over afstand. Den nye stald bliver placeret i samme niveau og med samme udtryk som eksisterende stald, som den bygges i forlængelse af. Det samme er gældende for den nye silo. Fra Rinkenæs Gl. Kirke i nord, vil stald og silo bidrage til volumen af bygningsmassen i lavningen, og bygningsmassen vil komme tættere på Kirken. Stald og silo vil dog ikke blive dominerende i landskabet set fra Kirken, da bygningen og siloen kommer til at ligge i lavningen, da læhegnet slører indkigget til bygningerne og da blikket ledes op mod stuehus, opbevaringslader, siloer og skorsten i horisonten. Fra vest vurderes den nye staldbygning og ny silo at blive begrænset synlig, på grund af terræn og eksisterende læhegn om matr.nr.5 Rinkenæs. Fra Melskovvej vil den nye staldbygning være at se på en strækning af vejen tættest på ejendommen, ligesom de fleste af eksisterende bygninger er. Der er tale om en meget lang og bred bygningsvolumen med en stor tagflade. Nyere beplantninger på bakk skråningerne mod vest og syd, mellem maskinhus og opbevaringslader og foran opbevaringslader og siloer mod syd, vil med tiden knytte den store volumen bedre sammen med landskabet. Fra naboerne på Melskovvej i vest, vil den nye stald være slørret af terræn og læhegn i skel. Siloen vurderes ikke at være synlig fra vest, idet den er 8 m høj, ligesom den ny staldbygning.

Planlægningsmæssigt

Saksagergård ligger ca. 570 m fra Rinkenæs. Planlægningsmæssigt set er der på nuværende tidspunkt ikke planlagt yderligere byudvikling, tekniske anlæg eller rekreative områder i det lokale landskab. Der er interesseområde for rødbrændende ler i området nord for Saksagergård.

Udpeget Værdifuldt landskab

Saksagergård ligger indenfor Kommuneplan 2009 udpegningen Værdifulde Landskaber, hvor retningslinje 9.1.1. foreskriver, at landskabshensynet skal tillægges stor vægt i disse områder. Dette betyder, at disse landskaber som hovedregel skal friholdes for nye tekniske anlæg, byudvikling og nye bebyggelser, der skæmmer landskabet eller forringer de visuelle, kulturhistoriske eller oplevelsesmæssige værdier. Byggeri og anlægsarbejder, beplantning m.v., som kan sløre de geologiske landskabstræk, skal undgås. Et eventuelt nødvendigt byggeri eller anlæg skal placeres og udformes under særlig hensyntagen til landskabet. Ved placering og udformning af byggeri og anlæg, skal der tages hensyn til de interesser, der er knyttet til

befolkningens friluftsliv. Byggeri, skal som hovedregel opføres i tilknytning til eksisterende bygninger. Større bygninger og anlæg, herunder landbrugsbygninger, der opføres uden tilknytning til eksisterende bygninger, skal afskærmes af beplantning i nødvendigt omfang, under hensyn til værdierne i det omgivende landskab.

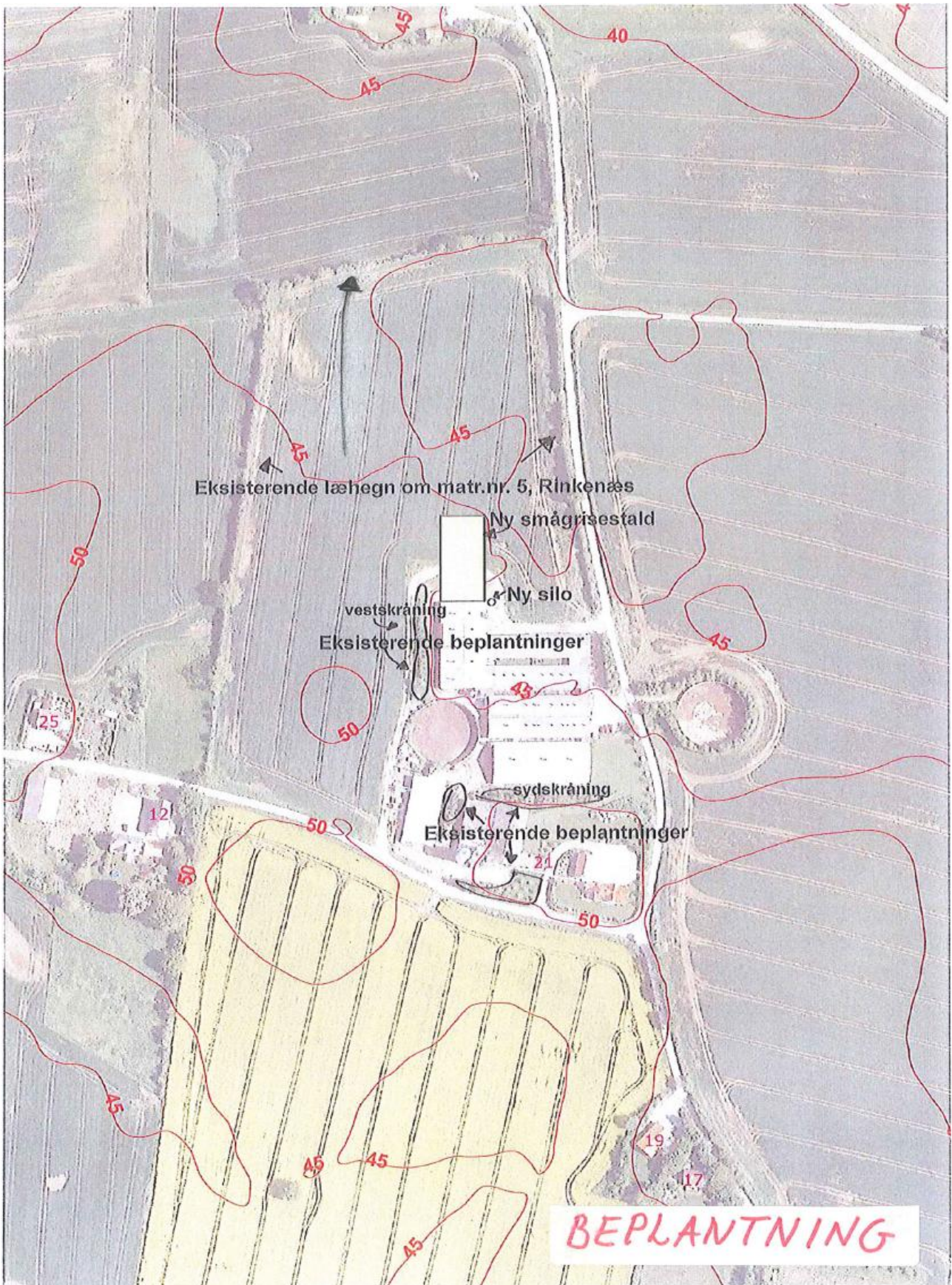
Vurdering

Det er afgørende betydning for opførelsen af den nye staldbygning og den ny silo, at de indpasses i de landskabelige forhold, så det bakkede landskab ikke forstyrres rent visuelt. Det er også af betydning at bygningerne på ejendomme (gamle som nye), sammenknyttes bedre til landskabet, så bygninger ikke står alene, men at der altid er en beplantningsmasse ved bygningerne, der formidler skalaen mellem bygning og terræn, og som indgår som et velkendt og naturligt landskabsselement omkring fritliggende gårde.

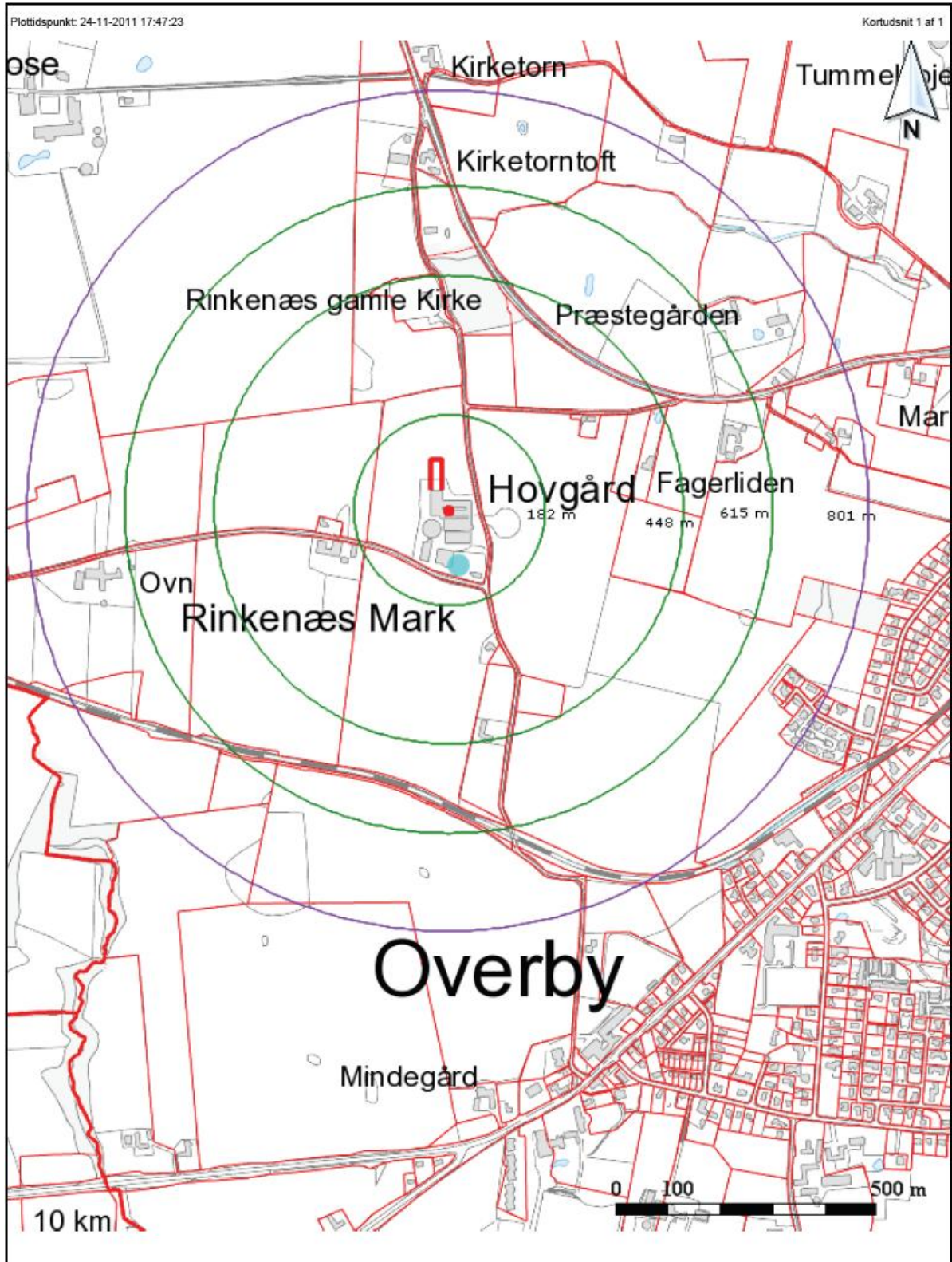
Bygningernes arkitektoniske kvaliteter, vedligeholdelse af eksisterende læhegn og vedligeholdelse af eksisterende beplantninger er afgørende for, at landskabet på dette sted fortsat vil opleves som et værdifuldt småbakked landskab. Følgende skal imødekommes for at sikre hensynet til landskabet ved § 12 ansøgning, matr.nr. 5, Rinkenæs, Gl.Kirkevej 21, 6300:

- a. Den nye smågrisestald og silo placeres som ansøgt i samme kote som eksisterende og nærtliggende smågrisestald.
- b. Det skal tilstræbes at bygge- og anlægsarbejdet producerer mindst muligt overskudsjord. Påfyldning af jord over 0,5 m på landbrugsjord kræver en vurdering om landzonetilladelse i kommunens planafdeling.
- c. Vedligeholdelse af etablerede beplantninger på syd og vest skråningerne, mellem maskinhus og opbevaingslader og foran opbevaringslader og silo.
 1. De etablerede beplantninger, undtagen beplantningen på vestskråningen, skal indeholde min 20% træer, der med tiden når mindst 15-20 m. Træerne kan foreksempel være ahorn, eg, ask eller poppel.
 2. De etablerede beplantninger skal vedligeholdes. Det vil sige, at beplantning, der er gået ud, skal udskiftes med ny.
- d. De eksisterende læhegn om matr.nr. 5, Rinkenæs har en væsentlig afskærmende funktion fra nord, øst og vest og skal sammen med eksisterende beplantninger bevares. Det gøres ved
 1. at tage hensyn til læhegnet i byggeprocessen
 2. at der ikke etablers oplag inden for 3 m til læhegn
 3. at det blandede læhegn tinglyses med en deklaration der sikre dem for eftertiden som en tæt afskræmende beplantning.
- e. Ind- og udkørsel skal ske som anvist på oversigtskort, se nedenfor.
- f. Bygningerne opføres som ansøgt i røde teglsten med gråt eternittag, taghældning på 25 grader og højde på ca. 8 m.

Bilag 9 b

Bilag 10

Søgning: GI Kirkevej (6300), 21

Dato: 24-11-2011

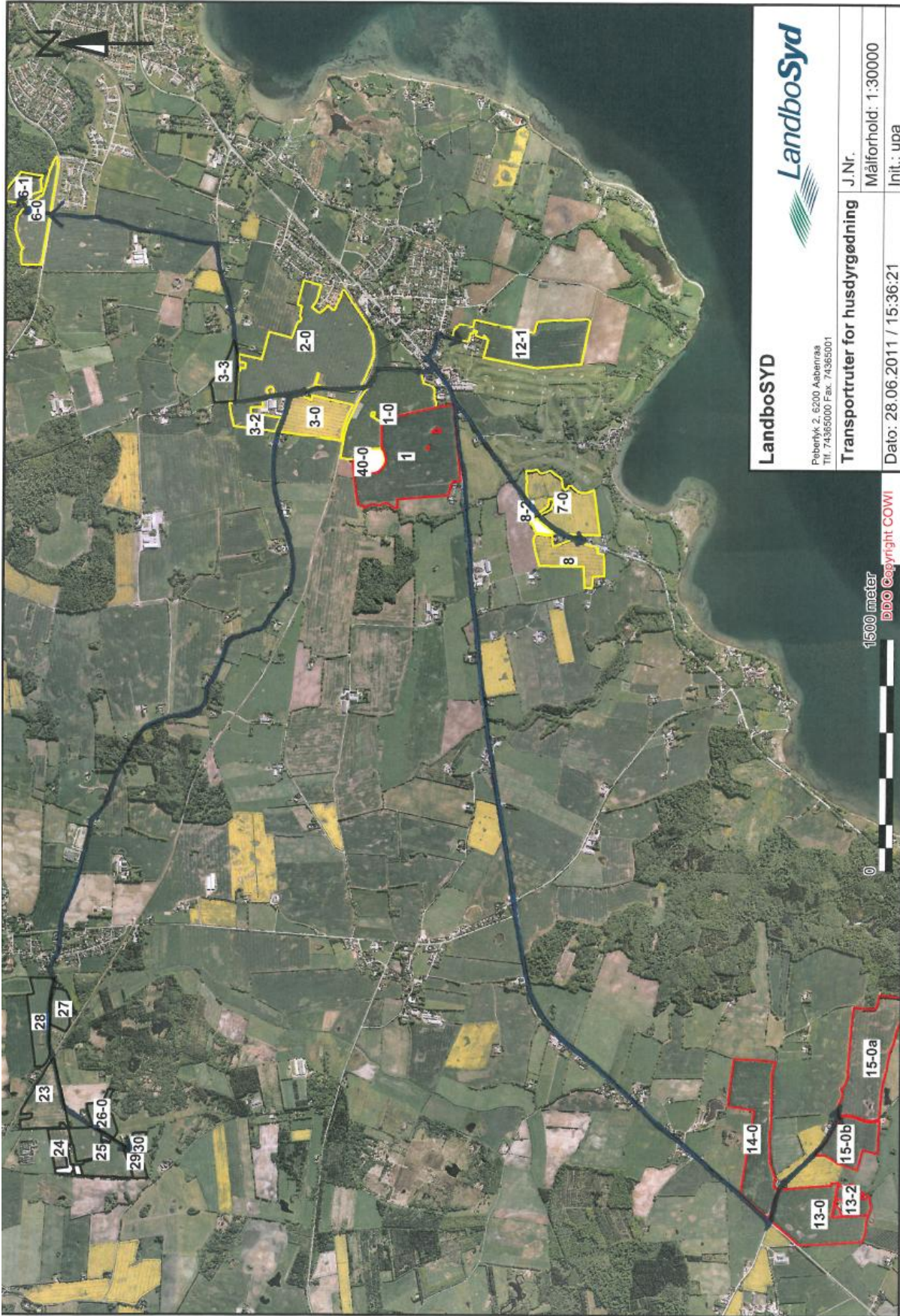
Tekst: Lugtgeneafstand 1,2 og 3: grøn cirkel. Lugtkonsekvensafstand: lilla cirkel.

Kortet er kun til oversigtsbrug

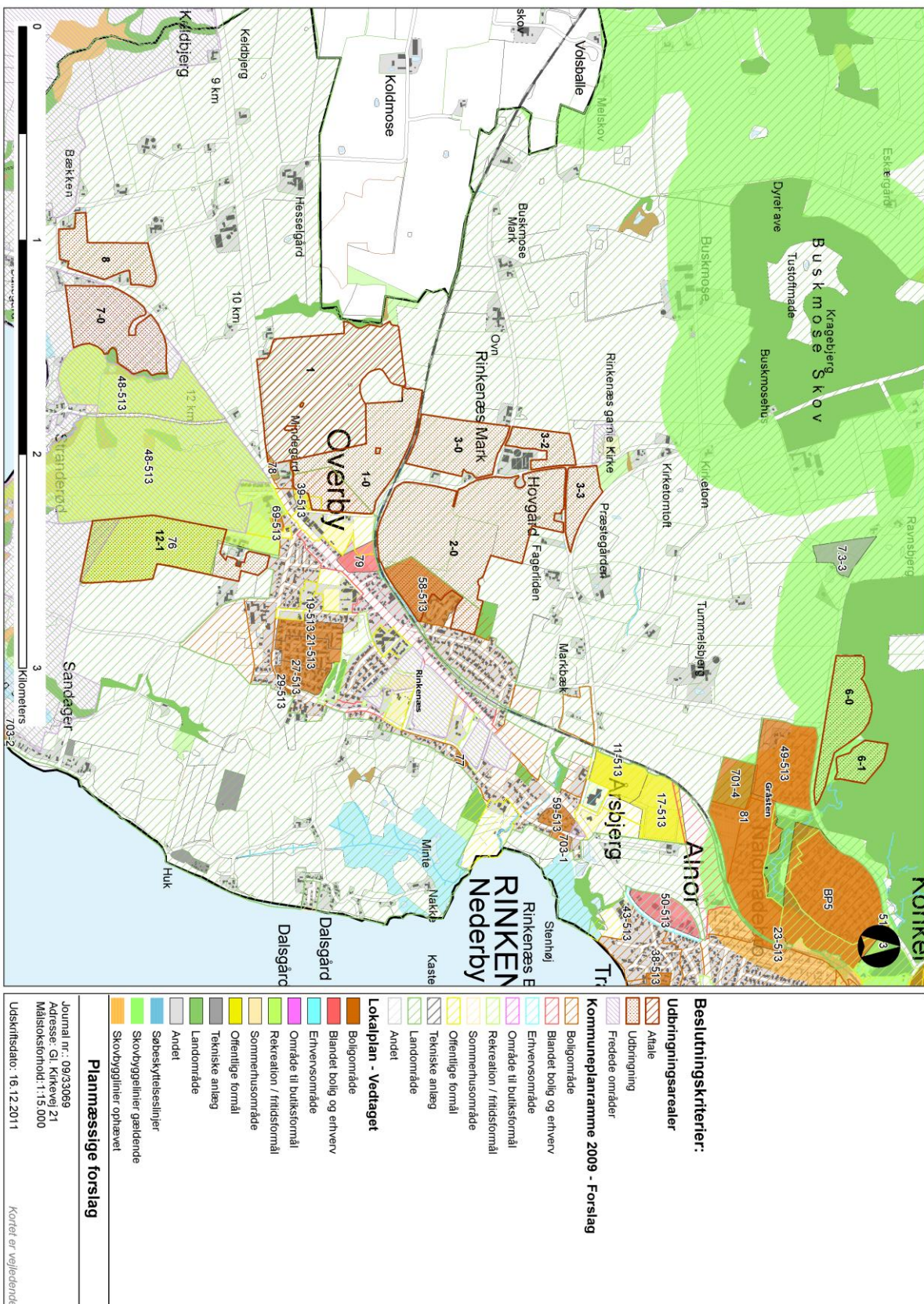
Sønderborg Kommune, Rådhusstorvet 10, 6400 Sønderborg

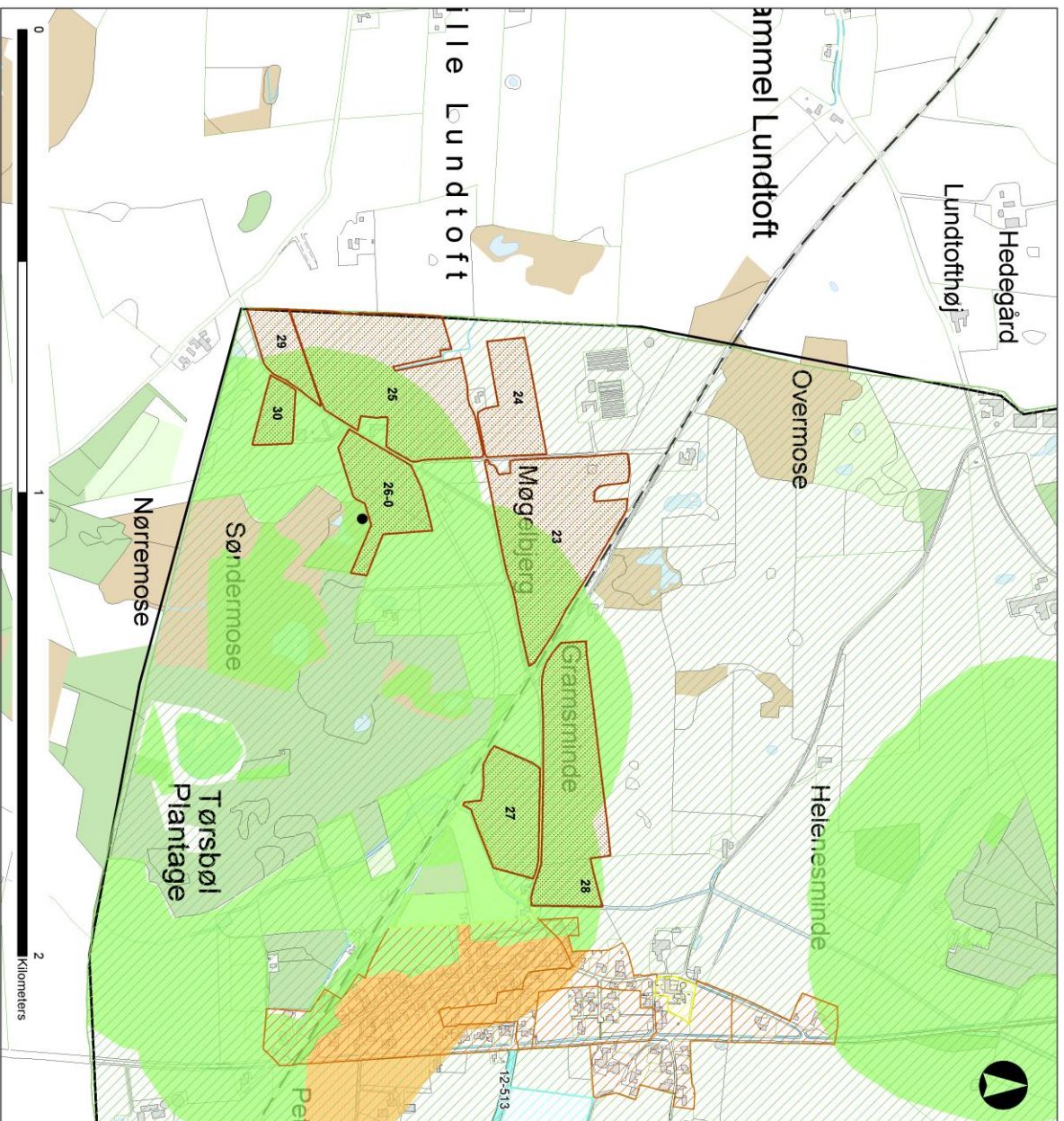
Tlf. 8872 4085 - Landbrug@Sonderborg.dk - www.sonderborgkommune.dk

Bilag 11

Bilag 12

Beslutningskriterier:

Udbringingsarealer

- Aftale
- Udbringning
- Fredede områder

Kommuneplanramme 2009 - Forslag

- Boligområde
- Blandet bolig og erhverv
- Erhvervsområde
- Område til butikformål
- Rekreation / fritidsformål
- Sommerhusområde
- Offentlige formål
- Tekniske anlæg
- Landområde
- Andet

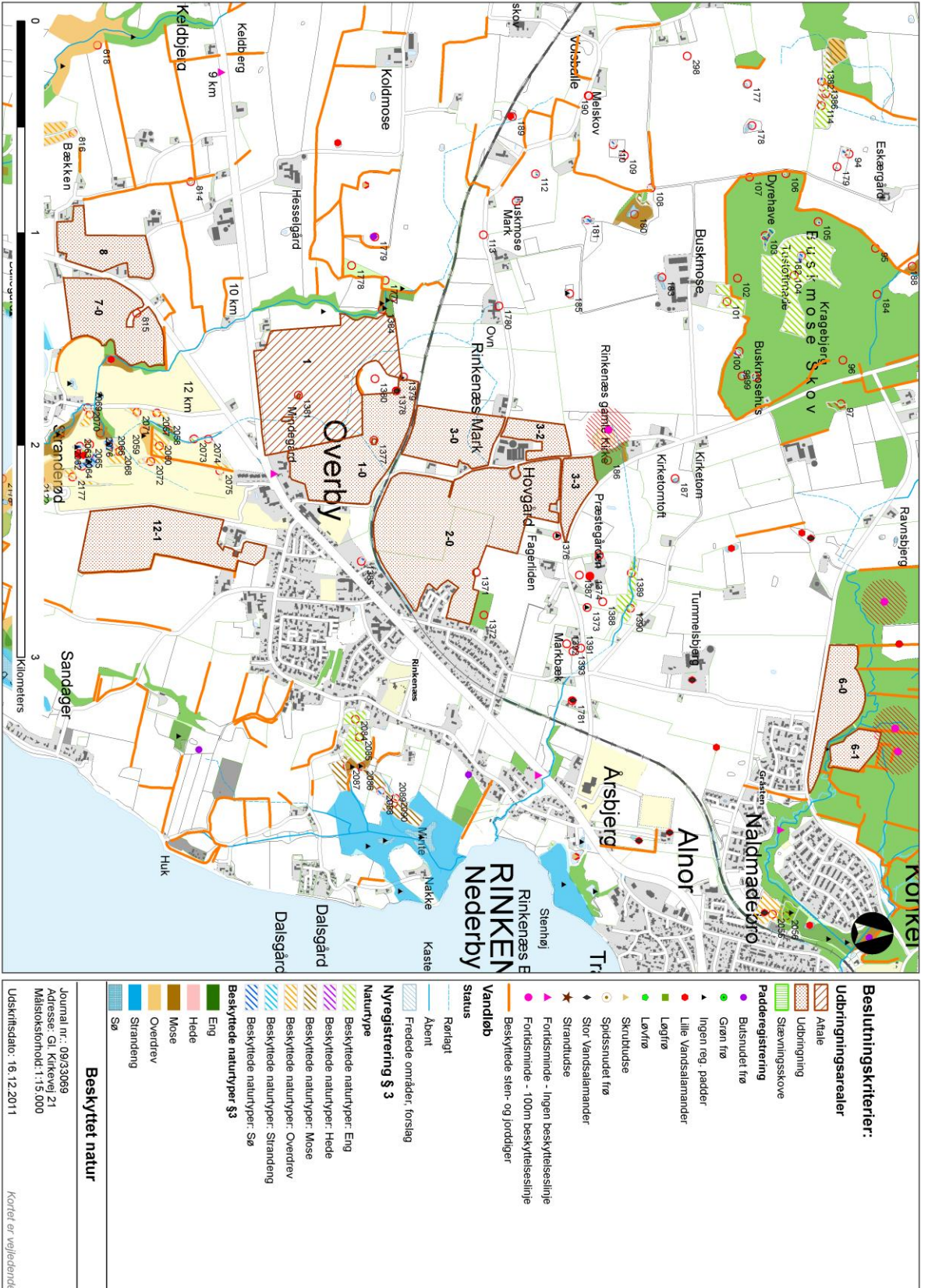
Lokalplan - Vedtaget

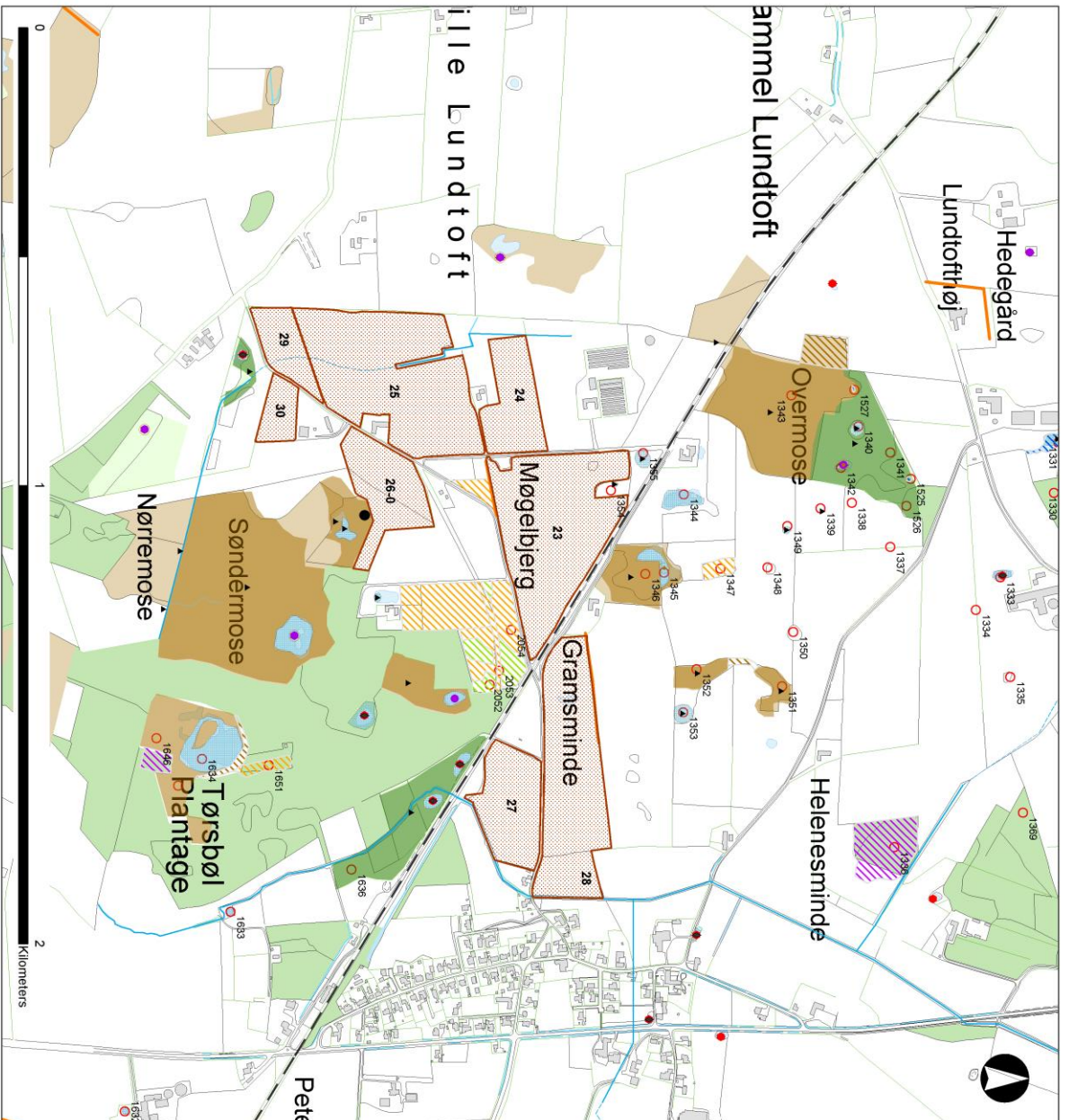
- Boligområde
- Blandet bolig og erhverv
- Erhvervsområde
- Område til butikformål
- Rekreation / fritidsformål
- Sommerhusområde
- Offentlige formål
- Tekniske anlæg
- Landområde
- Andet
- Søbeskyttelseslinjer
- Skovdyggelinier/gældende
- Skovdyggelinier opkøbt

Planmæssige forhold

Journal nr.: 0933069
 Adresse: Gl. Kirkevej 21
 Målestoksforhold: 1:7.948
 Udskriftsdato: 16.12.2011
 Kortet er vejledende

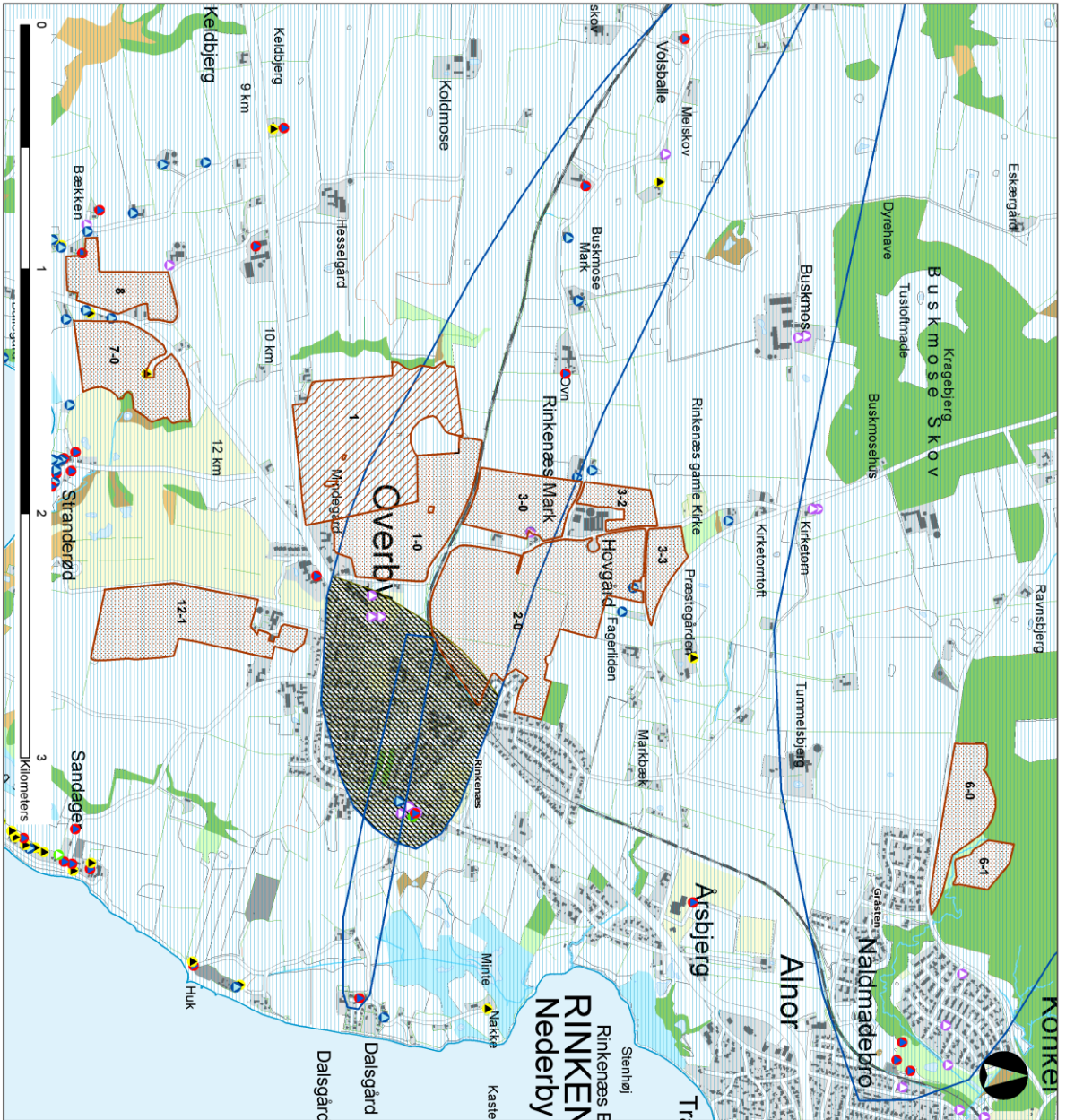
Bilag 13

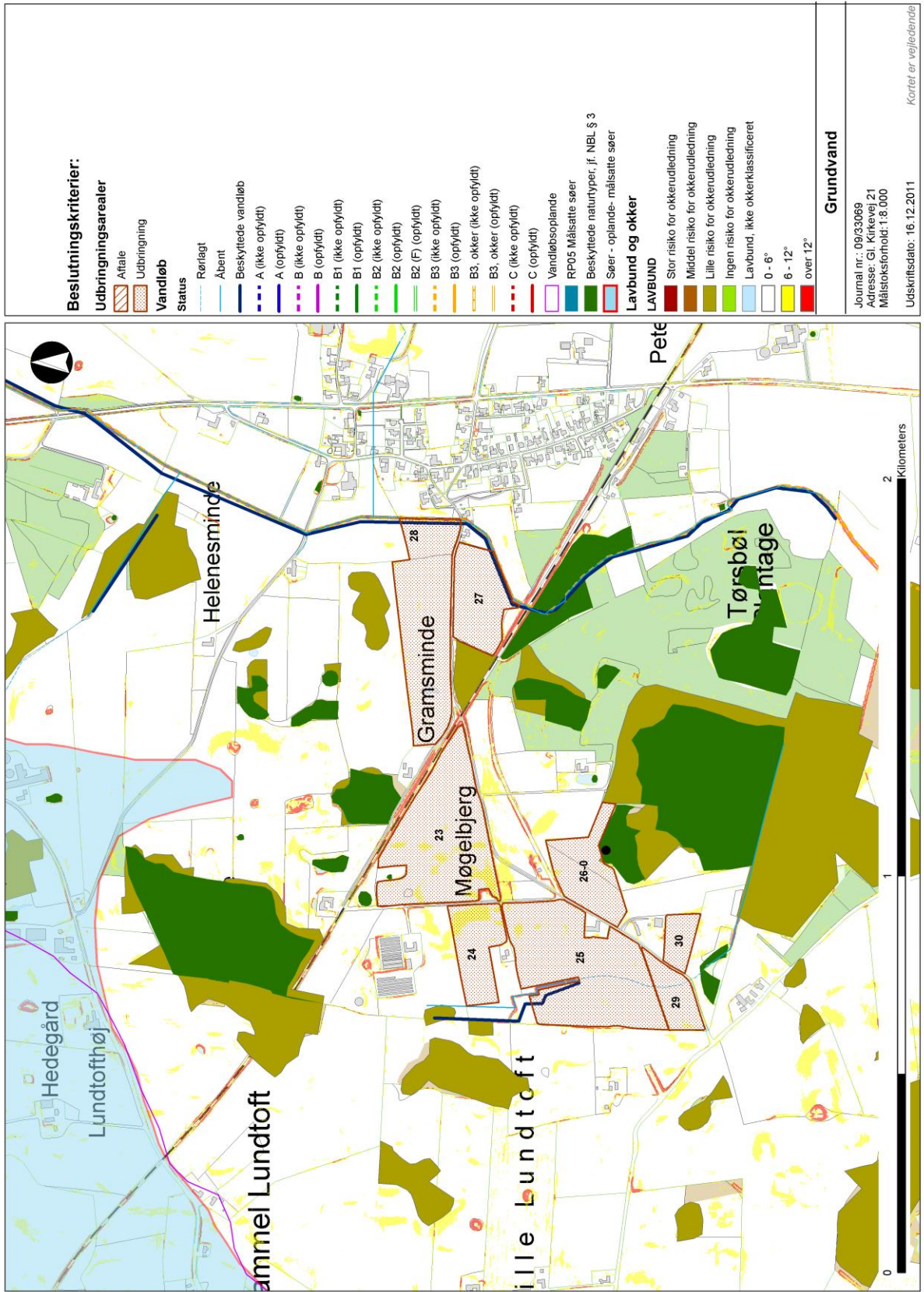

Beslutningskriterier:	
	Udbringingsarealer
	Attale
	Udborning
	Stævningsskove
	Padderestring
	Bulsundet frø
	Grøn frø
	Ingen reg. padder
	Lille Vandsalamander
	Løgrør
	Løvtør
	Skrubudse
	Spissundet frø
	Stor Vandsalamander
	Strandudse
	Fordomsinde - Ingen beskyttelseslinje
	Fordomsinde - 100m beskyttelseslinje
	Beskyttede sten- og jordtigger
Vandløb	
Status	
	Rørlagt
	Abeint
	Fredede områder, forslag
Nyregistrering § 3	
Naturtype	
	Beskyttede naturtyper: Eng
	Beskyttede naturtyper: Hede
	Beskyttede naturtyper: Mose
	Beskyttede naturtyper: Overdrev
	Beskyttede naturtyper: Strandeng
	Beskyttede naturtyper: Sø
Beskyttede naturtyper § 3	
	Eng
	Hede
	Mose
	Overdrev
	Strandeng
	Sø
Beskyttet natur	
Journal nr.: 09/33069	
Adresse: Gl. Kirkevej 21	
Målestoksforhold: 1:8.000	
Udskriftsdato: 16.12.2011	
Kortet er vejledende	

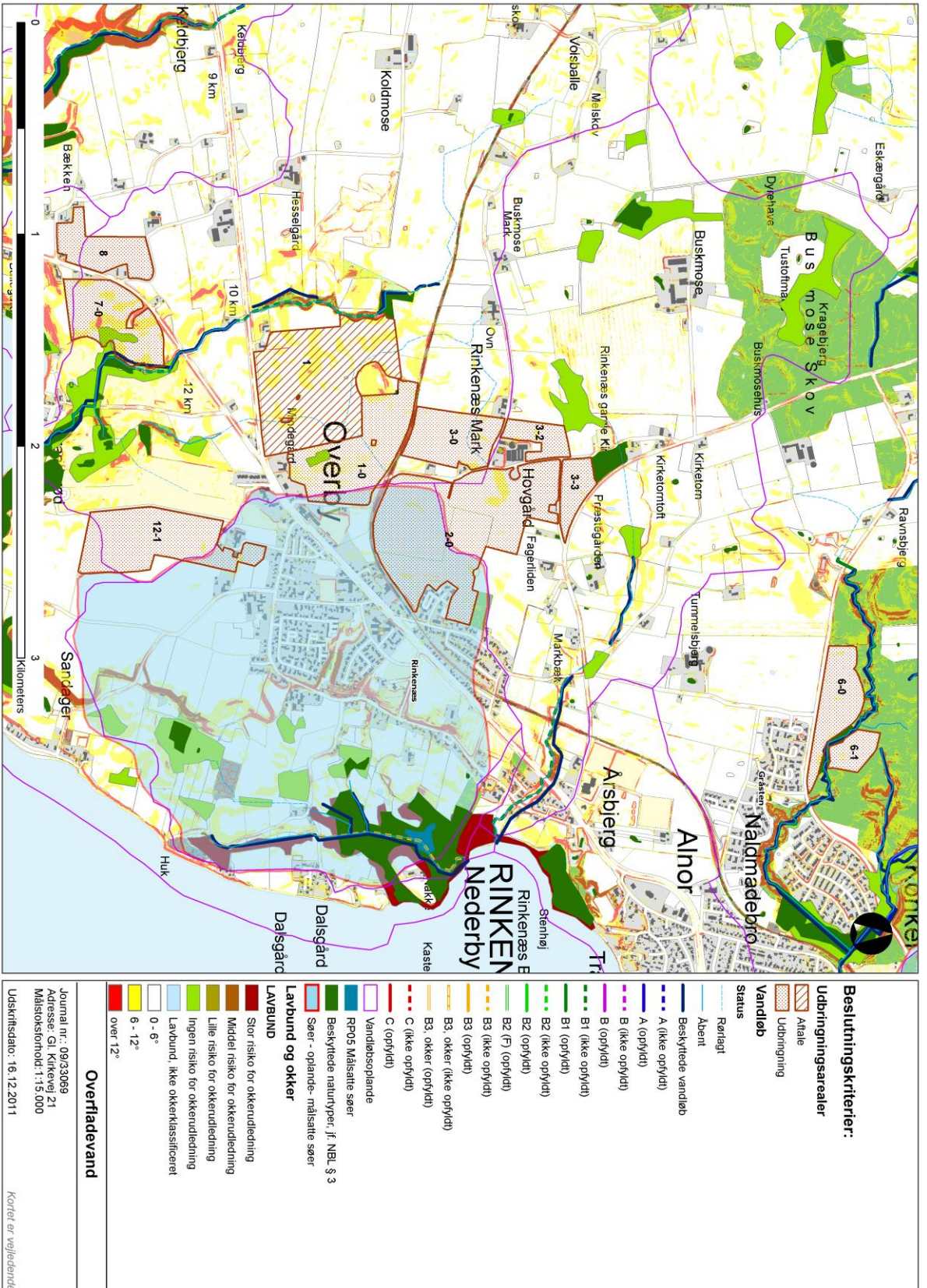
Bilag 14

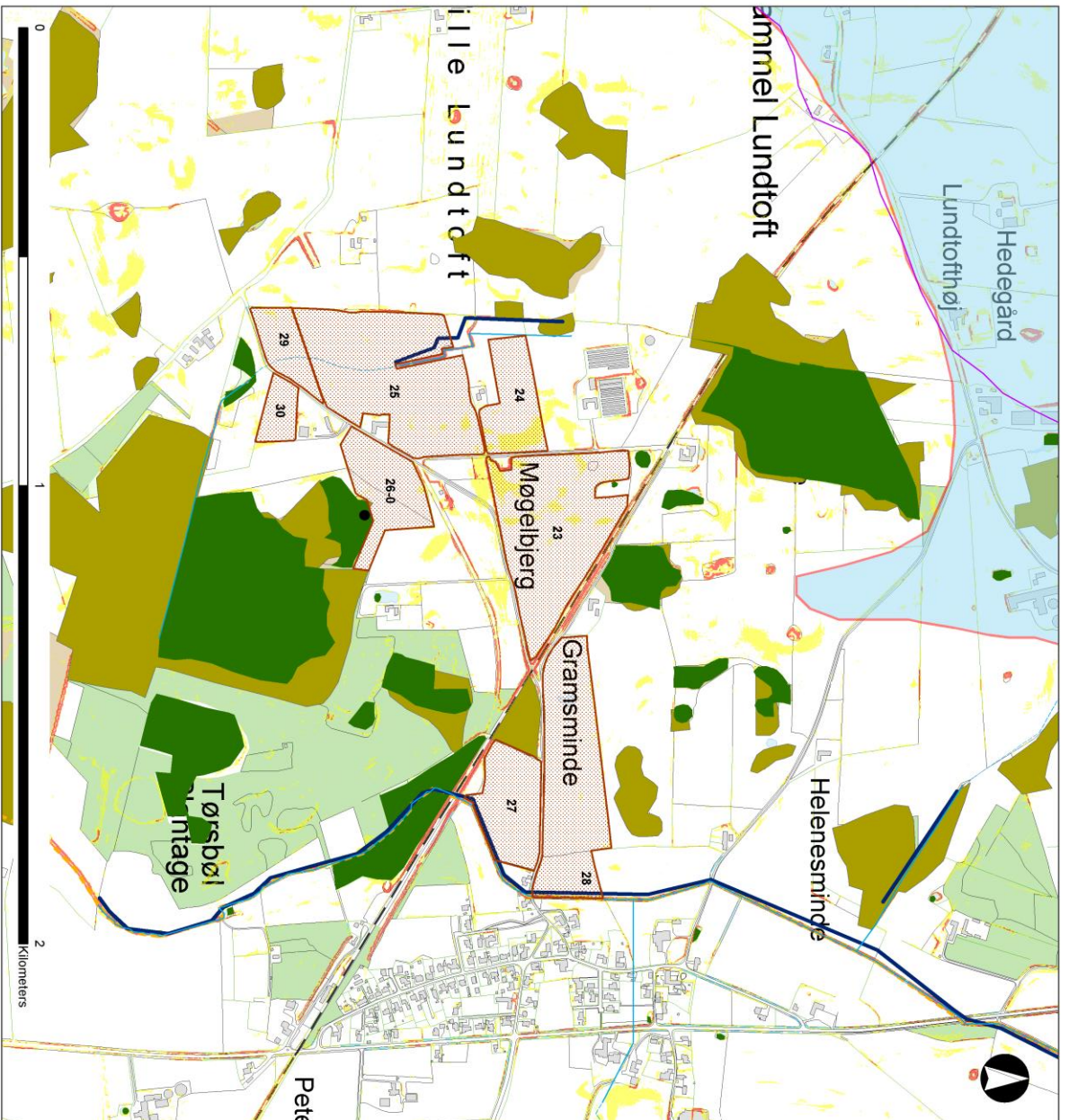

<p>Bestemmingskriterier:</p> <p>Udbringingsarealer</p> <ul style="list-style-type: none"> Aftale Udbringning Indvindingsplan (RP05 og modelberegnet) Indsatsområder for Nitrat Anden boring VV - Alment vandværk V - Privat fællesanlæg VP - Privat husholdning VD - Dambug VM - Markvanding/gartneri S - Sløjfel RE - Reserveboring VA - Alværgøboring C - Brønd <p>RP05 Nitratlignende indvindingsplaner Nitratlignende indvindingsplaner - seneste viden Områder med særlige drikkevandsinteresser Områder med drikkevandsinteresser Områder med begrænset drikkevandsinteresser Indsatsområder Boringstærkt beskyttelsesområde</p>	<p>Grundvand</p> <p>Journal nr.: 09/33068 Adresse: Gl. Kirkevej 21 Målestoksford: 1:15000</p> <p>Udskriftsdato: 16.12.2011</p> <p style="text-align: right;"><i>Kortet er vejledende</i></p>
--	---

Bilag 15

Beslutningskriterier:

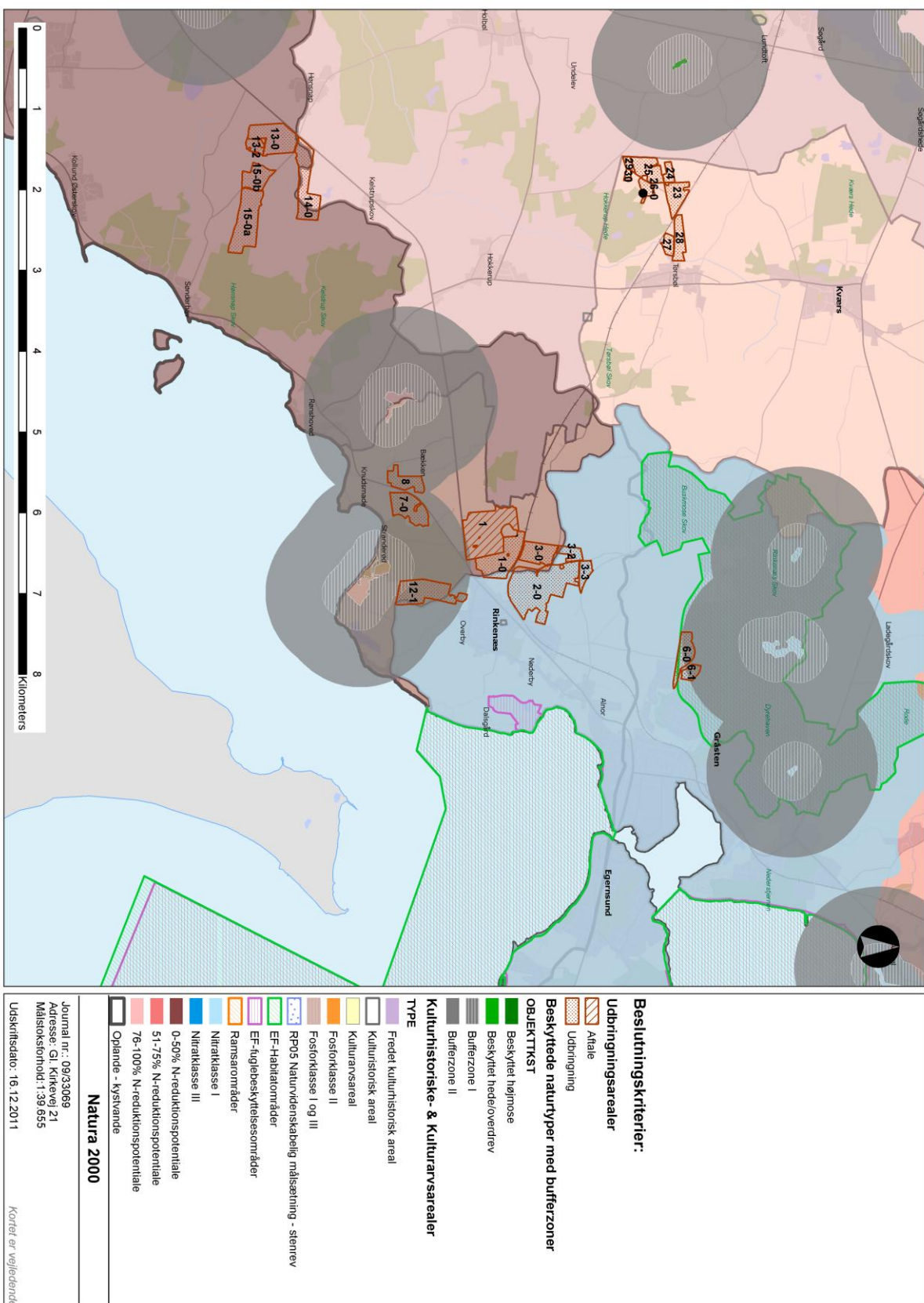
- Udbringingsarealer
- Aftrale
- Udbringning
- Vandløb**
- Status**
- Rørtagt
- Åbent
- Beskyttede vandløb
- A (ikke oplydt)
- A (oplydt)
- B (ikke oplydt)
- B (oplydt)
- B1 (ikke oplydt)
- B1 (oplydt)
- B2 (ikke oplydt)
- B2 (oplydt)
- B2 (F) (oplydt)
- B3 (ikke oplydt)
- B3 (oplydt)
- B3, okker (ikke oplydt)
- B3, okker (oplydt)
- C (ikke oplydt)
- C (oplydt)
- Vandløbsoplande
- RPO5 Målsatte søer
- Beskyttede naturtyper, jf. NBL § 3
- Søer - oplande- målsatte søer
- Lavbund og okker**
- LAVBUND**
- Stor risiko for okkerudledning
- Middelt risiko for okkerudledning
- Lille risiko for okkerudledning
- Ingen risiko for okkerudledning
- Lavbund, ikke okkerklassificeret
- 0 - 6°
- 6 - 12°
- over 12°

Overfladevand

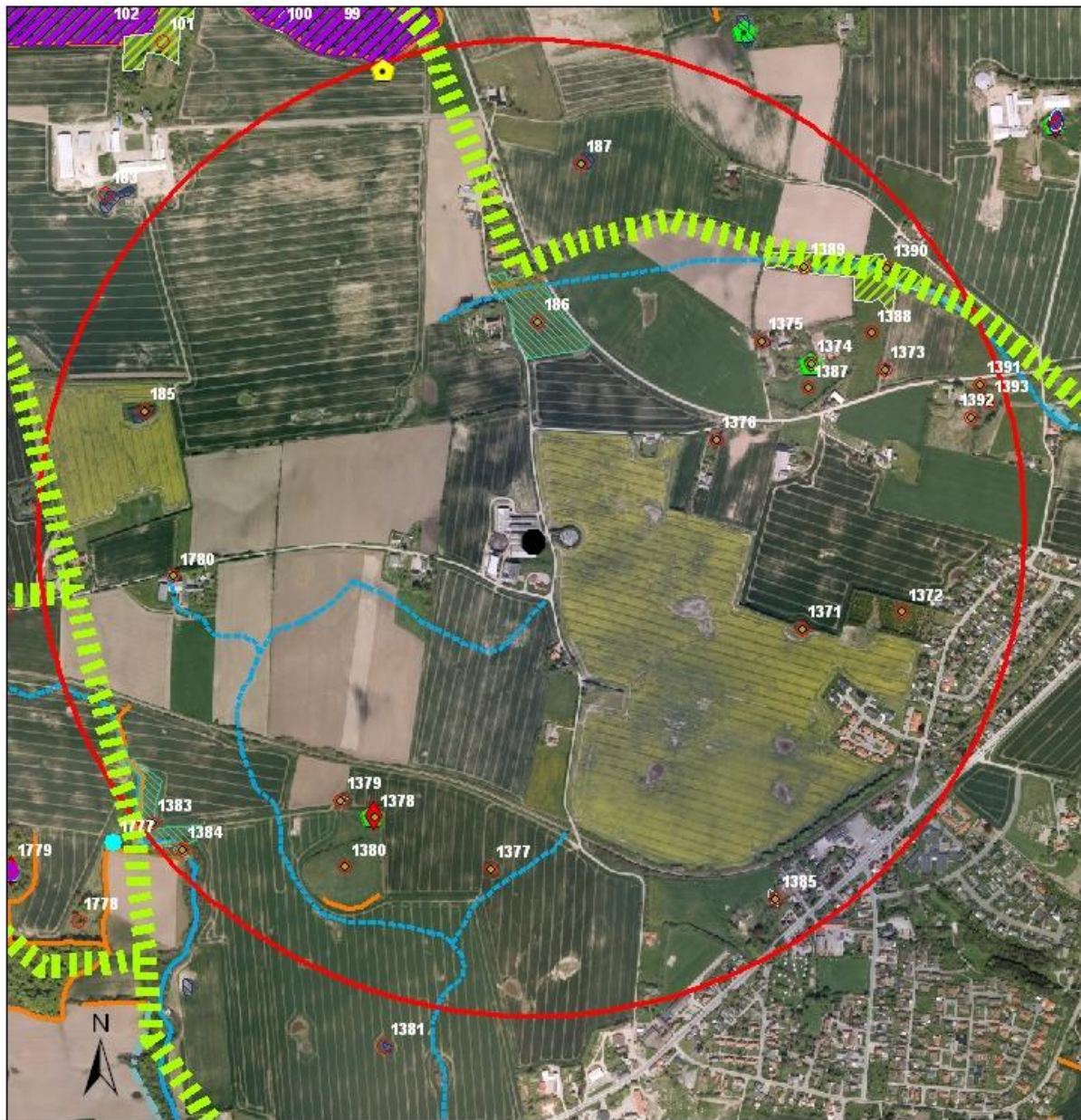
Journal nr.: 09/33069
 Adresse: Gl. Kirkevej 21
 Målestoksnødd.: 1:8.000
 Udskriftsdato: 16.12.2011

Kortet er vejledende

Bilag 16

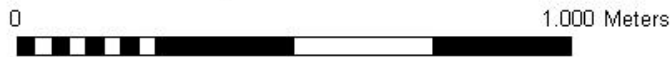
Bilag 17

Naturscreening
1000 meter zone
Gl. Kirkevej 21
6300 Gråsten

Signatur	besigtigelsespunkter	biologiske_korridorer
● Gl. Kirkevej 21	○	—
■ 1000m zone	▭ Eng	— Beskyttede sten- og jorddiger
▭ EF-H habitatområder	▭ Hede	— Beskyttede vandløb
▭ Padderregistrering	▭ Mose	Vandløb
Art	▭ Overdrev	— Rørlagt
◆ Stor Vandsalamander	▭ Strandeng	— Åbent
○ Spidssnudet frø	▭ Sø	
● Løvfrø	Nyregistrering_beskyttede_naturtyper	
● Bøvsnudet frø	▭ Beskyttede naturtyper: Eng	
● Grøn frø	▭ Beskyttede naturtyper: Hede	
● Lille Vandsalamander	▭ Beskyttede naturtyper: Mose	
▲ Skrubtudse	▭ Beskyttede naturtyper: Overdrev	
	▭ Beskyttede naturtyper: Strandeng	
	▭ Beskyttede naturtyper: Sø	

Kortbilag
Luftfoto 2010
Afdeling
Naturafdelingen
Sagsbehandler:
BA
Dato:
september 2011

**Gammel Kirkevej 21
6300 Gråsten**

Habitatvurdering

**Sagsbehandler:
Kvalitetssikring:**

**BA
SJ, EHLH, EE**

1	Resume	28
2	Indledning (Natura 2000 plan).....	28
3	Baggrund.....	30
3.1	Hvornår skal kommunen foretage en habitatvurdering	30
3.2	Habitatproceduren	30
3.2.1	Habitatprocedurens tre trin.....	31
3.3	Retslige principper fra EU domstolen mm.	31
3.3.1	Uddybende beskrivelse af retslige principper fra EF-Domstolen	32
3.4	Natur- og Miljøklagenævnets administrationspraksis	34
3.4.1	Mulig ændring i dansk lovgivning på baggrund af nye domme ved EU-domstolen	35
3.5	Anvendelse af depositionsregninger (husdyrgodkendelse.dk)	35
3.6	Grænseværdier/tålegrænser	36
3.7	Total- og merbelastning	37
3.8	Væsentlighedsvurdering	38
3.8.1	Redskab til væsentlighedsvurdering	41
4	Habitatvurdering.....	42
4.1	Screening	42
4.1.1	Beskrivelse af projektet	42
4.1.2	Dyretype / antal Staldtype	42
4.2	Natura 2000 området Flensborg Fjord, Nybøl Nor og Farvandet omkring Als	42
4.2.1	Områdebeskrivelse.....	43
4.2.2	Områdets udpegningsgrundlag	43
4.2.3	Vurdering	44
4.3	Natura 2000 området Gråstenskoven	44
4.3.1	Områdebeskrivelse.....	44
4.3.2	Områdets udpegningsgrundlag	45
4.3.3	Områdernes tilstand, trusselvurdering	46
4.3.4	Næringsstofbelastning	47
4.3.5	Kumulative effekter	48
4.3.6	Vurdering af det nuværende belastningsniveau fra lokale kilder ved Gråstenskoven	48
4.3.7	Industriens bidrag til luftbåret kvælstof	49
4.3.8	Lokalindustriens kumulative bidrag til luftbåret kvælstof	49
4.3.9	Landbrugets bidrag til luftbåret kvælstof	49
4.3.10	Kumulativ vurdering af husdyrbrug i oplandet (4 km) til Gråsten Skoven	50
4.3.11	Habitatkonsekvensvurdering	52
4.3.12	Påvirkning af områdets integritet	54
4.3.13	Alternative løsninger	55
4.3.14	Påvirkning af prioriterede naturtyper og arter	55
4.4	Konklusion.....	55
5	Litteratur.....	56

Resume

Gl. Kirkevej 21 har ansøgt om ændring af eksisterende husdyrproduktion. Det betyder bl.a., at den samlede emission fra anlægget falder fra 6879 kg N/ha/år til 5654 kg N/ha/år. Anlægget ligger ca. 1 km syd for Natura 2000 område nr. 94 Rinkenæs Skov, Dyrehave og Rodeskov bestående af Habitatområde H38 og Fuglebeskyttelsesområde F68. Anlægget ligger endvidere ca. 1.7 km vest for Natura 2000 område nr. 197 Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als bestående af Habitatområde H173 og Fuglebeskyttelsesområde F64.

Depositionsberegninger for kvælstof til de to nærmeste Natura 2000 områder viser, at anlægget totalt set vil deponere kvælstof i natura 2000 områderne trods nedgang i den samlede emission. For at vurdere om anlæggets påvirkning er væsentlig gennemføres en vurdering vha. habitatproceduren jævnfør habitatdirektivets art. 6 stk. 3. (Rådets direktiv 92/43/EØF) samt habitatbekendtgørelsens § 7 (bek. 408 af 01/05/2007). Habitatvurderingen starter i afsnit 4.

Der er beregnet en værdi for deposition af ammoniak fra Gl. Kirkevej 21 til nærmeste punkt i Natura 2000 området "Gråstenskoven". Beregningspunktet giver en beregnet værdi på 0,2 kgN/ha/år.

Kommunen har foretaget en konkret vurdering i sagen.

Den sandsynlige påvirkning er uvæsentlig i henhold til den grænse som miljøministeriet har fastsat i nyeste vejledning og som Teknik og Miljøudvalget i Sønderborg Kommune har vedtaget som afskæringsværdi (0.2 kgN/ha/år)

De første afsnit i habitatvurderingen er en kortfattet gennemgang af de EU retslige principper, Natur- og Miljøklagenævnets praksis, generel vurdering af lokale kvælstofkilder, samt vurderinger af beregningsmodeller og data. Den omfattende beskrivelse af baggrundsmateriale, som er anvendt i vurdering af det konkrete projekt på Gl. Kirkevej 21 er tænkt som en hjælp til forståelse af et ellers meget komplekst lovområde.

Indledning (fra Natura 2000 plan)

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og

dens mangfoldighed. Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats har staten udarbejdet en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder.

Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder. Skov og Naturstyrelsen er ansvarlig for de dele af den sammenfattende Natura 2000-plan, som vedrører skovbevoksede fredskovpligtige arealer. Naturstyrelsen er ansvarlig for de øvrige dele af planen. Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen forventes vedtaget i 2011, hvorefter kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner. Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Lillebælt og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Det fremgår mere udførligt af habitatvejledningen, hvorledes myndighederne skal administrere Natura-2000 områderne før og efter Natura 2000 planerne ligger i deres endelige form. Citat:

”Hvor Natura 2000-planen ikke indeholder konkrete mål for (dele af) udpegnings-grundlaget, og indtil Natura 2000-planen foreligger, skal myndighederne sikre den generelle målsætning (gunstig bevaringsstatus) på baggrund af bedste faglige viden.”

Også de kommende vandplaner vil indeholde målsætninger, der har betydning for Natura 2000-områder. For de dele af udpegningsgrundlaget inden for Natura 2000-områderne, som er omfattet af vandrammedirektivet (Rådets direktiv nr. 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger), vil det strengeste miljømål blive fastsat i Vand- og Natura 2000-planerne. Ved administrationen af tilladelser mv., der påvirker et Natura 2000-områdes hydrologi eller vandkvalitet, vil vandplanernes målsætning som hovedregel lægges til grund” (habitatvejl. S. 27).

Kommunen skal i henhold til habitatbekendtgørelsen administrere en række lovområder, hvor der i særlig grad skal tages hensyn til målsætninger i Natura 2000 områder – herunder husdyrgodkendelsesloven og miljøbeskyttelsesloven.

På trods af at EU-direktiverne, som ligger bag Natura-2000 områderne, har direkte virkning for administrationen indtil direktiverne er implementeret i national lovgivning, er der stadig en lang række usikkerheder og uoverensstemmelser, som besværliggør det konkrete skøn i den enkelte sag.

Som en rettesnor i al administration anses det for sund fornuft at anlægge en administrationspraksis, som læner sig op af klagenævnets administrationspraksis – i dette tilfælde Natur- og Miljøklagenævnet.

Det skal indledningsvist bemærkes, at der i forbindelse med husdyrgodkendelsesloven er flere modstridende forhold mellem Miljøministeriets udtalelser og Natur- og Miljøklagenævnet samt Kammeradvokaten. Derudover er der med jævne mellemrum Miljøjurister, som synliggør mulige fejl og mangler ved bl.a. Natur- og Miljøklagenævnets nuværende praksis.

På baggrund af ovenstående er der i denne afgørelse søgt at afdække Natur- og Miljøklagenævnets nuværende administrationspraksis indenfor nogle centrale områder (grænseværdier og merbelastning/totalbelastning). Derudover er der en gennemgang af centrale retslige principper fra bl.a. EU-domstolen.

Baggrund

Følgende underafsnit er tænkt som en gennemgang af de principper og afgørelser, som danner grundlaget for forvaltningens administrationsgrundlag for administration af planer og projekter i og nær terrestriske Natura 2000 områder.

Hvornår skal kommunen foretage en habitatvurdering

Natur- og Miljøklagenævnet har fra starten af (2007) lagt vægt på, at alle planer og projekter, som kan påvirke et eller flere Natura 2000 områder væsentligt skal underligges en habitatvurdering. Det ses bl.a. i følgende miljøklagenævnsafgørelser, som alle blev hjemvist til fornyet behandling pga. manglende habitatvurdering:

130-00020, 130-00028, 130-00464, 130-00089, 130-00077, 130-00024, 130-00443, 130-00461, 130-00159, 130-00463, 130-00436, 130-00391, 130-00464, 130-00366, 130-00288, 130-00382 m.fl.

Der foreligger således ikke nogen tvivl om, at der i den enkelte sag skal foretages grundige analyser og konkrete vurderinger af den tilgængelige viden omkring tilstanden af Natura 2000 arealer og den potentielle påvirkning på området af planen og projektet. Dette er fuldt ud i overensstemmelse med habitatbekendtgørelsens § 6 og 8-9 samt habitatdirektivets artikel 6 (3).

Habitatproceduren

Planer og projekter, som potentielt kan påvirke et Natura 2000 område væsentligt, skal vurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6 (3) (habitatproceduren). Det er ikke tilstrækkeligt at foretage miljøvurdering efter bl.a. VVM – direktivet, jævnfør C-418/04 Kommissionen mod Irland.

Habitatdirektivet art. 6 stk. 2 og 3

2. Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for dette direktivs målsætninger.

3. Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af

Vurderingen skal fremgå af myndighedens afgørelse, jf. Habitatbekendtgørelsens § 6 og § 7. Den endeligt vedtagne plan eller projekt kan være ugyldig, hvis vurderingen ikke indgår som påkrævet.

Vurderingen skal være begrundet. Det skal fremgå, hvad der ligger til grund for den afgørelse, som myndigheden træffer. Det er ikke tilstrækkeligt blot at medtage en konklusion fra en vurdering af en plan eller projekt uden nærmere argumentation eller redegørelse.

Forpligtelsen efter habitatdirektivet kræver ikke alene, at medlemsstaterne ikke giver tilladelse til indgreb, der kan bringe bevaringsmålsætningerne for et givent Natura 2000-område i alvorlig fare,

men ligeledes, at de i overensstemmelse med bestemmelserne i national ret træffer alle nødvendige foranstaltninger for at undgå sådanne indgreb (Kammeradvokaten 2009).

Citat fra habitatvejledningen side 21: ”Hvis myndigheden ikke på grundlag af konsekvensvurderingen kan afvise, at en plan eller et projekt skader området, kan planen eller projektet ikke vedtages.”

Habitatprocedurens tre trin

- Screening med henblik på at identificere de sager, der kan indebære en væsentlig risiko for et habitatområde (foreløbig vurdering).
- Konsekvensvurdering, hvis det ikke kan udelukkes, at en plan eller et projekt kan have en påvirkning på et Natura 2000 område. En risiko for påvirkning foreligger, hvis det ikke ud fra objektive oplysninger kan udelukkes, at planen eller projektet vil påvirke området væsentligt.
- Tilladelse, hvis der ingen risiko er for skadevirkninger på habitatområdets bevaringsmålsætning og ellers afslag.

Retslige principper fra EU domstolen mm.

Følgende er en kortfattet gennemgang af vigtige retslige principper som Kommissionen har udtrykt i forbindelse med habitatdirektivets artikel 6(1) – 6(4).

Da kommunerne i dag ikke har en egentlig vurdering af, hvad gunstig bevaringsstatus for det enkelte Natura 2000 område er, er det naturligt at inddrage bedste videnskabelige grundlag – forslag til naturplanerne, som er udarbejdet på grundlag af områdernes basisanalyser. Naturplanerne - handleplanerne, som er en del af udmøntningen af habitatdirektivets artikel 6(1) skal være det administrationsgrundlag, som skal sikre den langsigtede positive beskyttelse. Artikel 6(2) forpligter medlemsstaterne til at gribe ind overfor eksisterende forstyrrelser, som strider mod direktivets målsætninger. Den nuværende udmøntning af artikel 6(2) i dansk lovgivning er bl.a. påbud efter husdyrbrugsloven eller miljøbeskyttelsesloven samt påbud efter naturbeskyttelseslovens §§ 19e og 19f.

Artikel 6(3) pålægger medlemslandene at vurderer planer og projekter for deres negative påvirkning af Natura 2000 områderne. Hvis en plan eller et projekt påvirker væsentligt skal der meddeles afslag. 6(3) er således en beskyttelse af natura 2000 mod negative ændringer. Habitatdirektivets artikel 6(4) anvendes ved store projekter af samfundsmæssig betydning, hvor der undtagelsesvist og mod kompenserende foranstaltninger kan dispenseres til negative ændringer af habitatområder.

Det er primært artikel 6(3) – sikring mod negative ændringer - som husdyrgodkendelserne skal undersøges for. Det betyder dog ikke, at de overordnede tanker og mål for Natura 2000 områderne kan ses overhørig, i det kommunerne, hele tiden i sin administration af relevant lovgivning, skal sikre, at planer og projekter ikke hindrer opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Det er således, for både ansøger og kommunen, uhensigtsmæssigt at understøtte planer og projekter, som er identificeret som problemer for opnåelse af gunstig bevaringsstatus fremadrettet.

Kammeradvokaten konkluderer ligeledes ud fra domme afsagt ved EU domstolen citat:” ... at det i godkendelsessituationen skal kunne betragtes dokumenteret uden en rimelig tvivl og på baggrund af den bedste tilgængelige videnskabelige viden, at der ikke efter godkendelsen vil være sket en forringelse (af) et Natura 2000-vandområdes tilstand, således, at det bliver vanskeligere at opnå målsætningen om gunstig bevaringsstatus, jf. f.eks. C-304/05 Kommissionen mod Italien, præmis

Kommissionens vejledning til habitatdirektivets artikel 6 fra 2000 sammenfatter ovenstående således, citat: ”Aktiviteter, der virker positivt i eller er tilpasset en lokalitet, kan være omfattet af artikel 6, stk. 1 og 2 - f.eks. traditionelle landbrugsmetoder, der opretholder visse naturtyper og bestande af arter. Bestemmelserne i artikel 6, stk. 3 og 4, opstiller rammerne for om planer og projekter med negative konsekvenser i en fremtidig udvikling i området kan tillades eller ej, og sikrer således, at negative økonomiske eller andre ikke-økologiske behov afvejes mod de bevaringsmæssige målsætninger.”

Uddybende beskrivelse af retslige principper fra EF-Domstolen

Påvirkning af habitatområder er ved flere lejligheder blevet prøvet ved EF-Domstolen.

C-98/03 kommissionen mod Tyskland: sagen viste, at indvinding af vand udenfor et habitatområde skulle have været vurderet for effekter inde i habitatområdet. C-418/04 kommissionen mod Irland viste ligeledes, at beskyttelsen af Natura 2000 områder efter habitatdirektivets art. 6(2)-(4) også gælder for aktiviteter uden for de udpegede lokaliteter.

Kammeradvokaten kommer til samme konklusion i notat fra 25. juni 2010.

- A. Dvs. projekter udenfor habitatområder skal screenes, hvis det vurderes, at der kan være en risiko for påvirkning inde i habitatområdet.

Alle kendte forekomster af naturtyper og arter på habitatdirektivets bilag I og II skal indgå i den samlede vurdering.

Citat:”Det betyder, at myndighederne også skal varetage hensynet til de eventuelt nye arter og naturtyper, der er foreslået tilføjet for et berørt Natura 2000-område, når der behandles sager efter de love og bekendtgørelser, der er omfattet af Habitatbekendtgørelsens §§ 8-9. Kravet om konsekvensvurdering gælder derfor, selv om forslaget om justering af udpegningsgrundlag endnu ikke er endeligt besluttet og meddelt Kommissionen.” (Miljøministeriet 2009b)

I henhold til miljømålslovens § 11, stk. 1, anvises en forpligtigelse til at beskytte visse overfladevandområder mod forringelser af tilstanden, uanset at områderne ikke omfattes af den beskyttelse, der fremgår af udkastet til vandplanerne (se evt. MKN-130-00062 og 130-00223)

- B. Det kan tolkes således, at arealer, naturtyper og arter, som endnu ikke har fået et tilstandsvurderingssystem og måske ikke er med i den første 6 årige indsatsperiode i Natura 2000 planerne, skal vurderes ud fra bedste videnskabelige viden.

Som en konsekvens af forsigtighedsprincippet skal der foretages en habitatkonsekvensvurdering, hvis det ikke kan udelukkes, at en plan eller et projekt kan have en påvirkning på et Natura 2000 område. En risiko for påvirkning foreligger, hvis det ikke ud fra objektive oplysninger kan udelukkes, at planen eller projektet vil påvirke området væsentligt. Der er tale om en meget høj prioritering af et sikkert fagligt grundlag.

Hvad der skal forstås som en "væsentlig" påvirkning, kan ikke afgøres efter eget skøn. For det første anvender direktivet udtrykket i en objektiv sammenhæng (dvs. det beskrives ikke på en måde, der tillader skønsmæssig fortolkning). For det andet er en ensartet forståelse af, hvad der menes med "væsentlig", en nødvendig forudsætning for, at Natura 2000 kan fungere som et sammenhængende net. (Europa-Kommissionen 2000 s. 31)

Citat:” Enhver udvikling, der bidrager til at mindske arealet for en naturtype, for hvilket området er udpeget, kan betragtes som en forringelse. F.eks. skal betydningen af mindskelsen af naturtypens

areal vurderes i forhold til naturtypens andel af områdets samlede areal i overensstemmelse med den pågældende naturtypes bevaringsstatus. (Europa - Kommissionen 2000 s. 25)

- C. F.eks. kan et tab på 100 m² af en naturtype være væsentligt for et lille område for en sjælden orkidé, mens et tilsvarende tab i et udstrakt steppeområde kan være uvæsentligt. (Europa-Kommissionen 2000 s. 31).

Myndigheden skal have sikret sig, at det kan afvises, at en plan eller projekt skader området, dvs. myndigheden skal have vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger. Det er tilfældet når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at der ikke er sådanne virkninger. Det er ikke nødvendigt at bevise, at der virkelig vil indtræde betydelige virkninger, men sandsynligheden alene ("*kan*") er nok som grundlag for et afslag i henhold til artikel 6 (3). Udbedrende foranstaltninger (afværgeforanstaltninger-ændringer i projektet) skal ligeledes vurderes efter artikel 6 (3). Dette kan anses for at være i overensstemmelse med forebyggelses- og forsigtighedsprincippet. (Europa-Kommissionen 2000 s. 23)

EU-domstolen har i flere domme fastslået, at iværksættelsen af habitatkonsekvensvurdering afhænger af om der foreligger tvivl og usikkerhed i forhold til områdets integritet (C-127/02 , C-6/04 og C-239/04)

- D. Det betyder, at der ikke må foreligge nogen rimelig tvivl i forhold til skadevirkninger for det omhandlede områdes integritet, hvis projektet skal godkendes.

Områdets integritet skal forstås som områdets bevaringsmålsætning. Altså de forhold, som betinger et områdes opnåelse og bevarelse af gunstig bevaringsstatus. Lokalitetens integritet har fokus på det lokale område uafhængig af det store økologiske netværk. En naturtypes eller en arts gunstige bevaringsstatus skal i henhold til artikel 1, litra e) og i), vurderes for hele dens naturlige udbredelsesområde, dvs. på biogeografisk niveau og dermed på Natura 2000-net-niveau.

Da nettets økologiske sammenhæng imidlertid vil afhænge af bidraget fra hvert enkelt område og dermed af områdets naturtypers og arters bevaringsstatus, vil det altid være nødvendigt at vurdere den gunstige bevaringsstatus på områdeniveau (Europa-Kommissionen 2000 s. 16)

- E. Dermed sagt, at en påvirkning ikke kan anses for uvæsentlig, fordi naturtyper og arter har gunstig bevaringsstatus i andre Natura 2000 områder.

Det er indenfor det enkelte område, at integriteten skal bevares. Integritet er således et områdes modstandsdygtighed og evne til at udvikle sig i retning af en gunstig bevaringsstatus.

- F. Når det skal afgøres om en plan eller et projekt påvirker et områdes integritet skal der således kun tages hensyn til bevaringsmålsætningerne for området (Europa-Kommissionen 2007)

Selv om direktivet ikke indeholder nogen definition på de "*økologiske behov*", viser formålet med og konteksten for artikel 6, stk. 1, at der menes alle de økologiske behov for abiotiske og biotiske faktorer, der er nødvendige for at sikre naturtyperne og arterne en gunstig bevaringsstatus, herunder også deres samspil med miljøet (luft, vand, jord, plantevækst osv.).(Europa – Kommissionen 2000, s. 17)

- G. Enhver svækkelse af de faktorer, der er nødvendige for opretholdelse af naturtyperne på lang sigt, kan betragtes som en forringelse (Europa-Kommissionen 2000 s. 25)

Vurderingen af planer og projekter skal omfatte mulige kumulative effekter. For eksempelvis i forhold til eksisterende belastninger og i forhold til belastninger fra allerede vedtagne planer, som endnu ikke er realiserede, og fra planer og projekter, som foreligger i forslag. Hvor det med den gældende lovgivning har været forudsat, at miljøbelastningen skulle have været nedbragt, f.eks. som følge af generelle miljøkrav, må denne reduktion ikke indregnes i vurderingen af den fremtidige belastning.

Ved anvendelse af forsigtighedsprincippet skal der i henhold til EU-domstolens krav ske en konkret risikovurdering ud fra et konkret skøn.

Natur- og Miljøklagenævnets administrationspraksis

Natur- og Miljøklagenævnet viser gennem deres sagspraksis og i særdeleshed gennem principielle afgørelser, hvordan kommunerne skal administrere gældende dansk lovgivning i forbindelse med Natura-2000 områder. Alle sager er underlagt en selvstændig sagsbehandling med et individuelt skøn. Dog er der en række overordnede linjer, som altid er gældende. Følgende er et udtræk af klagenævnets administrationspraksis. Da klagenævnet sjældent kommer med generelle bemærkninger er nedenstående Naturafdelingen i Sønderborg Kommunes tolkning af nævnets afgørelser.

- Natur- og Miljøklagenævnet kræver efter gældende lovgivning en habitatvurdering ved nærhed til Natura 2000. Dette i særlig grad når bevaringsmålsætningen ikke er opfyldt.
- Natur- og Miljøklagenævnet stiller ikke spørgsmål ved kommunernes brug af beregnede depositioner fra Husdyrgodkendelse.dk. Der er således ikke registreret nogen fastsat nedre grænse for beregnede værdier trods beregningsusikkerheder.
- Natur- og Miljøklagenævnet anvender naturtypernes grænseværdier som afskæringskriterier.
- Natur- og Miljøklagenævnet sigter i flere sager mod, at nedre grænseværdi for naturtyper ikke overskrides.
- Natur- og Miljøklagenævnet anfører, at der skal ske en forebyggelse af forringelser, som kan hindre opnåelse af miljømål. Dette er i særlig grad fremhævet i forhold til vandplanerne. Det bunder i at miljømålslovens § 11 og 12 er formuleret som generelle miljømål, der principielt ikke er afhængige af den mere specifikke målfastsættelse i vandplanerne (H.T. Anker 2009).
- Natur- og Miljøklagenævnet anfører, at der skal ske en forebyggelse af forringelser, som kan hindre opnåelse af miljømål med henvisninger til trusselvurderinger af udpegningsgrundlag i Natura 2000.
- Natur- og Miljøklagenævnet anvender vurdering af totalbelastningens påvirkning af Natura 2000
- Natur- og Miljøklagenævnet anvender eksisterende lovlig drift i deres betragtning af kumulative effekter
- Miljøministeriet meddeler afslag til sager med nedgang i den negative påvirkning (nedgang i ammoniak emission) uden at stille krav om indgreb overfor eksisterende lovlige aktivitet.

Følgende afsnit er en forståelsesmæssig uddybning af ovenstående sagspraksis hos miljøklagenævnet.

Mulig ændring i dansk lovgivning på baggrund af nye domme ved EU-domstolen

Nyeste sager ved EU domstolen kan resultere i ændret administrations-praksis hos Natur- og Miljøklagenævnet således, at eksisterende aktivitet hovedsageligt skal administreres selvstændigt i overensstemmelse med habitatdirektivets artikel 6 (2). Det betyder, at væsentlige påvirkninger fra eksisterende kilder skal nedbringes så det ikke påvirker væsentligt på Natura 2000. Hvis den eksisterende aktivitet ikke vurderes at udgøre et væsentligt problem for Natura 2000 området skal en evt. plan eller projekt vurderes i forhold til art. 6 (3). Efter artikel 6 (3) skal der meddeles afslag, hvis netop det ansøgte projekt selvstændigt eller i sammenhæng med andre foreliggende planer og projekter kan påvirke Natura 2000 området væsentligt.

Efter den gældende danske lovgivning er det fortsat således, at der foretages en vurdering af det ansøgte projekt sammen med en vurdering af det eksisterende anlæg og det hele vurderes udelukkende i forhold til habitatdirektivets artikel 6(3).

Anvendelse af depositionsregninger (husdyrgodkendelse.dk)

Natur- og Miljøklagenævnet har gentagne gange udtalt, at beskyttelsesniveauet i bilag 3 fra husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen ikke i sig selv dokumenterer, at et Natura 2000-område ikke påvirkes væsentligt. Kommunen skal derfor i alle tilfælde vurdere, om der er konkrete omstændigheder i den enkelte sag, der begrundes, at naturområder trods beskyttelsesniveauet vil kunne påvirkes væsentligt ” (Miljøministeriet 2009).

Natur- og Miljøklagenævnet har indtil dato ikke stillet spørgsmål ved beregningsmetodikken i husdyrgodkendelse.dk. Anvendelse af beregningsmetoden er således en del af retsgrundlaget som kommunerne skal anvende i deres administration.

Den 6. april 2011 kom der nyt lovkrav om ny beregningsmetode til depositionsregninger. Den ændrede beregningsmetode viser store forskelle med tidligere beregningsmetode i beregnede depositionsverdier. Sønderborg kommune har flere gange henvendt sig til helpdesk i husdyrgodkendelse.dk. Det har ikke været muligt at få en forklaring på de store og væsentlige forskelle. Kommunerne har i dag ikke mulighed for at gå dybere ind i beregningerne. Det er således ikke muligt at kontrollere beregnede verdier. Husdyrgodkendelse.dk viser udelukkende beregnede depositionsverdier med 1 decimal. 0,0 kgN/ha/år er således et udtryk for verdier i intervallet (0,04 – 0,00)

DMU har i flere omgange redegjort for beregningsmetodens usikkerhed, fejl og mangler.

Beregningsmetoden giver i dag et estimat for depositionen der er behæftet med stor fejlmargen (op til 120 %). En vurdering af måleusikkerhed går begge veje dvs. ”både halvt så meget og dobbelt så meget”.

Miljøministeriet har i husdyrbrugslovens bilag 3 anført afskæringskriterier på 0,2 kgN/ha/år. Natur- og Miljøklagenævnet har i sag 130-00077 vist, at nævnet kræver en konkret begrundelse for anvendelse af afskæringskriterier mere end afskæringskriteriets størrelse.

DMU, Miljøstyrelsen og Klagenævnene anvender depositionsregninger med nøjagtighed på en decimal. Det betyder at nul defineres som en beregnet værdi på mindre end 0,05 kg N/ha/år

Der foreligger ikke tvivl om, at beregningerne langt fra giver et retvisende billede af den reelle deposition, men det er den påkrævede beregningsmetode. Konkrete vurderinger, som inddrager

beregninger af deposition, giver ikke anledning til anmærkninger om fejl og mangler i kommunens sagsgang hos Natur- og Miljøklagenævnet.

Grænseværdier/tålegrænser

Når næringsstofftilførslen til et naturligt eller seminaturligt økosystem overstiger en kritisk grænse, er der tale om "overgødskning" eller eutrofiering. Man taler om økosystemets tålegrænse over hvilken specifikke processer vil ændre sig, og følsomme arter på sigt vil forsvinde fra lokaliteten. For terrestriske økosystemer kan store næringsstofftilførsler have væsentlige negative konsekvenser. De fleste terrestriske økosystemer er som udgangspunkt fattige på kvælstof. Plantearter, som er hjemmehørende i disse naturtyper er således tilpasset lave koncentrationer af kvælstof. Denne tilpasning gør nøjsomme plantearter konkurrencedygtige i forhold til mere kvælstofkrævende arter. Frø af kvælstofkrævende arter tilføres hele tiden fra omkringliggende områder ved transport med vind eller dyreliv. Stiger tilførslen med kvælstof så bliver de hidtil veltilpassede nøjsomme plantearter relativt mindre konkurrencedygtige, og de vil efterhånden bukke under for de hurtigere voksende kvælstofkrævende arter. De kvælstofkrævende plantearter vokser sig hurtigt store og skygger for de nøjsomme arter. Mosser, laver, lyng, orkideer og andre lavt eller langsomt voksende og lyskrævende blomster bliver udkonkurreret og forsvinder, mens især græsser og kraftige urter, der er bedre til at udnytte næringsstoffoverskuddet, til gengæld får en betydelig udbredelse. Dermed reduceres artsrigdommen og naturtyperne kommer til at ligne hinanden stadig mere. Med skiftet i vegetationen sker der ligeledes et skift i det tilhørende dyreliv. Samtidig med den øgede vækst sker der en øgning af kvælstofindholdet i planternes væv. I takt med at blade og andre plantedele afsættes, sker der dermed også en opbygning af organisk bundet kvælstof og kulstof i jordbunden. Denne opbygning kan føre til en øget mineralisering, hvor organisk kvælstof omdannes til ammonium og nitrat, hvorved risikoen for udvaskning øges. Udvasning af nitrat kan igen føre til en forurening af jorden, som ligeledes kan påvirke konkurrencen mellem forskellige plantearter, som kan resultere i, at følsomme arter går tilbage eller helt forsvinder. En forøget kvælstofmængde i planternes væv kan ydermere påvirke deres følsomhed over for insektangreb og forskellige sygdomme. Insekterne har i denne forbindelse en præference for planter med højt kvælstofindhold. Endelig kan en øget kvælstoftilførsel gøre planterne mere følsomme over for klimastress. Virkningerne kan være forskellige for forskellige plantearter, og også derved kan sammensætningen af arter i et økosystem ændres. Ændringer i de terrestriske økosystemer kan ske gradvist over lang tid, men kan også udløses hurtigt gennem andre samtidige påvirkninger (DMU faglig rapport nr. 774 2010).

I enkelte sager har klagenævnet vurderet merbelastning af Natura 2000 områder. Natur- og Miljøklagenævnet vurderede, at en merbelastning af Natura 2000 med henholdsvis 0.8 og 1 kg N/ha/år ikke kunne tillades (130-00057 og 130-00146).

I sagen 130-00057 vurderede Natur- og Miljøklagenævnet, at der ikke kunne meddeles godkendelse til en øget belastning på 1 – 2 kgN/ha/år til et rigkær så den samlede belastning blev 19 kg N/ha/år da den nedre tålegrænse for rigkær var overskredet (15 – 25 kgN/ha/år).

I sagen 130-00176 vurderede Natur- og Miljøklagenævnet, at der ikke kunne meddeles godkendelse til en øget belastning på 0,0-1,8 kg N/ha/år til overdrev så den samlede belastning blev op til 16,9 kgN/ha/år da den nedre tålegrænse for overdrev var overskredet (10-20 kgN/ha/år).

I andre sager har nævnet vurderet, at der ikke kan tillades en merbelastning, da det efter alt at dømme vil modvirke målopfyldelse af de miljømål, som fremgår af vand – og naturplaner (i overensstemmelse med miljømålslovens § 11)

Et eksempel (103-00759) er afslag på øget belastning med kvælstof på mellem 0 - 1.1 tons til Natura 2000 havområde svarende til maksimalt 1 promille af nettotransporten i farvandet.

Citat: ”Det kan således ikke uden rimelig tvivl fastslås, at enhver yderligere tilførsel af næringsalte ikke vil påvirke opretholdelsen af en gunstig bevaringsstatus for de beskyttede naturtyper negativt. Flertallet finder derfor ikke, at der kan meddeles tilladelse til en øgning af udledningen af næringsalte fra Kongsnes Havbrug på det foreliggende grundlag. ”

I anden sag med udledning til vandmiljøet udtaler Natur- og Miljøklagenævnet citat: ” Nævnet finder derfor, at det bør sikres, at tilførslen af næringsalte fra husdyrbruget til Nakkebølle Fjord ikke forøges, således at forudsætningen for en opfyldelse af de miljømål for vandområdet, som i henhold til miljømålsloven skal være opfyldt i 2015, ikke forringes.” 130-00062

Ovenstående sager kan tolkes således, at Natur- og Miljøklagenævnet i deres vurdering fokuserer på, at planer og projekter ikke må påvirke i en grad så det senere kan stride imod opnåelse af vandplanernes miljømål med henvisning til trusselsvurderinger i naturplaner.

I en anden sag viser Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse, at naturtypernes grænseværdier for, hvornår naturtyperne kan ændre tilstand i væsentlig grad skal anvendes i vurderingerne af planer og projekter.

Citat: ”Natur- og Miljøklagenævnet har foretaget samme vurdering som ovennævnt af et overgangsrigkær ca. 1400 meter øst for bedriftsbygningerne. Bedriftens samlede direkte ammoniakpåvirkning er 0,2 kgN/ha/år. Tålegrænsen for rigkær er 15-25 kgN/ha/år. Idet baggrundsbelastningen for Gribskov kommune er 14,86 vurderer nævnet ikke, at en merbelastning af ammoniak fra bedriften vil bidrage til tilstandsændringer”. 130-00184.

Sagen viser angiveligt, at nævnet i den konkrete sag vurderer, at der samlet set kan påføres yderligere ammoniakpåvirkning så længe den nedre grænseværdi ikke er overskredet væsentligt.

Det er særligt tilfældet for de naturtyper, som fremgår af den nationale status for naturtyperne til Europa Kommissionen – herunder forskellige kær og overdrevstyper. Citat: ” Nævnet har herved lagt vægt på, at den nedre tålegrænseværdi for rigkær er overskredet og at det af DMU's rapport over den nationale status for rigkær til Europa Kommissionen fremgår, at naturtypen rigkær som habitattype er i tilbagegang i landet” (130-00057).

Natur- og Miljøklagenævnets praksis viser endvidere, at deponering af kvælstof til områder, hvor naturtypernes nedre tålegrænser er overskredet kan være et problem. Derfor er depositionsregninger, baggrundsbelastning og tålegrænser centrale elementer i en habitatvurdering.

DMU vurderer i en rapport om effekter af øgede kvælstoftilførsler på miljøet i danske fjorde side 47 at enhver stigning i kvælstof til et fjordområde vil påvirke systemet i negativ retning og fjerne systemet fra målet om god økologisk tilstand. Det samme forhold vil være gældende i terrestriske systemer.

Total- og merbelastning

Natur- og Miljøklagenævnet har i flere sager udtalt sig om totalbelastningen og merbelastningen af naturtyper på Natura 2000 områders udpegningsgrundlag med ammoniak.

Citat: ”Nævnet har ikke fundet anledning til at tage stilling til klagers synspunkt, da der ikke er stillet skærpet vilkår om nitratudvaskning. Det bemærkes, at hvis en ansøgt udvidelse eller ændring kan påvirke et habitatområde, så er det husdyrbrugets samlede påvirkning, der skal indgå i vurderingen af, hvorvidt habitatområdet påvirkes væsentligt.”

130-00241

Herunder skal baggrundsbelastningen for ammoniak og tålegrænser heraf for den specifikke naturtype indgå i vurderingen, og udover merdepositionen skal den samlede ammoniakpåvirkning fra husdyrbruget også indgå i overvejelserne.

130-00030

Af ovenstående fremgår, at der i vurdering af planer og projekter skal vurderes om den samlede udledning af ammoniak udgør et væsentligt problem.

DMU beskriver i rapporten om effekter af øgede kvælstoftilførsler på miljøet i danske fjerde side 44-45 at ”Den målbare effekt indtræffer jo ikke kun som følge af den sidste halvdel – ergo har den første halvdel også en effekt, den kan blot ikke eftervises med de usikkerheder, der er i biologiske systemer samt år- til år variationer i f. eks. Klima” og at ” den eneste situation, hvor en øget tilførsel kan tænkes ikke at påvirke miljøet negativt, er, hvis et område allerede opfylder kravene til god økologisk tilstand med rimelig margin”. Det samme forhold vil være gældende i terrestriske systemer mht. grænseværdier og gunstig bevaringsstatus.

Væsentlighedsvurdering

Europa-Kommissionen beskriver i rapporten ”Forvaltning af Natura 2000-områder Habitatdirektivets artikel 6 92/43/EØF, Generaldirektoratet for Miljø” side 31, at et tab på 100 m² af en naturtype kan være væsentligt for et lille område for en sjælden orkidé, mens et tilsvarende tab i et udstrakt steppeområde kan være uvæsentligt.

Naturafdelingen i Sønderborg Kommune vurderer, at der med denne udmelding er mulighed for mindre påvirkninger – uvæsentlige påvirkninger.

Naturafdelingen i Sønderborg Kommune vurderer endvidere, at sådanne uvæsentlige påvirkninger kan være væsentlige når f.eks. naturtyper og arters tålegrænser er overskredet.

Når næringsstofftilførslen til et naturligt eller seminaturligt økosystem overstiger en kritisk grænse, er der tale om ”overgødskning” eller eutrofiering. Man taler om økosystemets tålegrænse over hvilken specifikke processer vil ændre sig, og følsomme arter på sigt vil forsvinde fra lokaliteten (DMU 2010)

Her henvises endvidere til DMU citat:” Virkningen af længerevarende, forøget kvælstoftilførsel til en skov forventes at gennemløbe flere faser. Til at begynde med er skoven i stand til at optage kvælstoffet. Herefter sker der en mætning, og overskuddet udvaskes. I den første fase forøges træernes tilvækst, men snart påvirkes skovbundens vegetation, og efterhånden falder produktionen som følge af stress og sygdomme”. (DMU 2007). En hver yderligere belastning ud over naturtypens øvre tålegrænse vil bidrage til at der på længere sigt sker væsentlige negative ændringer i naturtypen.

I den nuværende bekendtgørelse er der angivet værdier i beregningspunkter nærmest husdyrbruget.

- Citat:”Afstanden måles i forhold til det mest kritiske naturpunkt, i henhold til det fastlagte beskyttelsesniveau i de ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-området. Det mest kritiske naturpunkt vil typisk være kanten af naturområdet nærmest de største staldanlæg, idet ammoniakbelastningen her må antages at være størst. Der kan dog være tilfælde, hvor påvirkningen fra andre husdyrbrug på grund af ovenstående kumulationsregel bevirker, at det mest kritiske naturpunkt er placeret andre steder, herunder også inde i selve naturområdet”. (Bek. Om ændring af bek. Om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug)

Naturafdelingen i Sønderborg Kommune vurderer, at denne beregningsmetode ikke til fulde efterlever habitatdirektivets krav om konkret vurdering i det beregningsmodeller

ikke erstatter pligten til at foretage en konkret vurdering af det ansøgte. Derfor er der udviklet en metode til at vurdere, hvor meget af naturtyperne, som bliver påvirket.

I en vurdering af, hvor stort et areal af de enkelte naturtyper, der evt. kan belastes med atmosfærisk kvælstof fra en lokal kilde, indgår følgende elementer:

- Naturtypernes tålegrænseinterval
- Viden omkring den samlede baggrundsdeposition
- Den arealmæssige belastning af de enkelte naturtyper
- Den bestandsmæssige (antal lokaliteter) belastning af de enkelte naturtyper

I vurderingen af, hvor meget af det samlede naturareal, som kan påvirkes i mindre grad uden, at påvirkningen er væsentlig, er der anlagt et forsigtighedsprincip, der ikke tillader overskridelser af naturtypernes øvre grænseværdi i kombination med et lighedsprincip.

”Lighedsprincippet” er et element som Naturafdelingen i Sønderborg Kommune har udviklet som et element i en overordnet administrationspraksis som supplement til den eksisterende lovgivning. Princippet inddrager alle eksisterende husdyrbrug indenfor 4 km fra Natura 2000 området (lokale kilder) med en nuværende målbar deposition (med bedste staldsystem) til randen af Natura 2000 området. De 4 km er sat som grænse i det erfaring viser, at der sjældent er målbar deposition ud over denne afstand fra kilden.

Lighedsbetragtningen går ud på, at alle skal have samme ret til at påvirke en foruddefineret arealmæssig andel af de enkelte naturtyper på udpegningsgrundlaget ud fra en konkret vurdering af, hvor stor en andel, der kan belastes yderligere uden, at det er væsentligt.

Det betyder i det konkrete tilfælde ved Gråstenskovene, at de ca. 20 husdyrbrug indenfor 4 km zonen, hver kan belaste maksimalt 5 % af arealet i overensstemmelse med de belastninger angivet i husdyrgodkendelseslovens bilag 3.

Muligheden for at belaste en habitatnaturtype indenfor natura 2000 bortfalder dog muligvis som førnævnt, hvis den øvre tålegrænse for naturtypen beregningsmæssigt er overskredet mht. luftbærent kvælstof.

Af Bek. om ændring af bek. Om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug fremgår følgende Citat:”Kommunen skal for hver ansøgning foretage en konkret vurdering, jf. §§ 27 og 29 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, og kan på den baggrund i særlige tilfælde beslutte sig for at stille vilkår med baggrund i bilag 4, der rækker udover det beskyttelsesniveau, der fremgår af dette bilag, jf. § 11, stk. 2-4. Dette vil være aktuelt, hvis der helt undtagelsesvist vurderes at være naturområder, der efter kommunalbestyrelsens vurdering ikke beskyttes tilstrækkeligt af det fastsatte beskyttelsesniveau. Det påhviler kommunen, som en del af denne vurdering, at vurdere konkret, om en ansøgt aktivitet vil være i overensstemmelse med habitatdirektivforpligtelserne. For så vidt angår ammoniakpåvirkningen af ammoniakfølsom natur omfatter dette alene situationer, hvor naturområdet ikke er korrekt kortlagt i forbindelse med Natura 2000-planlægningen, og Naturstyrelsen har oplyst, at områdets status i kortlægningen vil blive ændret i en kommende opdatering af kortlægningen.

Bekendtgørelsens beskyttelsesniveau for ammoniakpåvirkningen er fastsat ud fra bedste videnskabelige viden, som sikrer, at med overholdelse af dette beskyttelsesniveau vil der ikke kunne påvises en biologisk ændring af naturområderne. Kommunen kan derfor kun give afslag i en situation, hvor det på et konkret eksperimentelt videnskabeligt grundlag kan dokumenteres, at ammoniakpåvirkningen fra husdyrbruget vil medføre en påviselig biologisk ændring af dette naturområde, selvom beskyttelsesniveauet i denne bekendtgørelse er overholdt”.

Af bekendtgørelsens bilag 3 fremgår hvilke naturtyper der er medtaget som ”næringsfølsomme” og hvilke afskæringskriterier de enkelte naturtyper har fået tildelt.

Naturtype kode lovgivning	indenfor Natura-2000	udenfor Natura-2000	udenfor Natura-2000
3140	Kransnålalgesøer		
3150	Næringsrige søer		
6120	Tør overdrev på kalk		
6210	Overdrev og krat +/- kalk		
6230	Surt overdrev / krat		
7120	Nedbrudt højmose		
7140	Hængesæk		
7220	Kilder og væld		
7330	Rigkær		
9110	Bøgeskov på morbund uden kristtorn		
9120	Bøgeskov på morbund med kristtorn		
9130	Bøgeskov på muldbund		
9160	Egeskov og blandskov		
91D0	Skovbevoksede tørvemoser		
91E0	Elle- og askeskove		
nbl. § 3	Overdrev > 0,25 ha	Overdrev > 2,5 ha	Overdrev > 0,25 ha
nbl. § 3	Heder > 0,25 ha	Heder > 10 ha	Heder > 0,25 ha
nbl. § 3		Højmose > 10 ha	
nbl. § 3		Lobeliasøer > 10 ha	
nbl. § 3			Moser > 0,25 ha
nbl. § 3			
skovloven			N følsomme skove (0,5 ha, > 200 år)

Figur 1. Skematisk oversigt over hvilke ammoniakfølsomme naturtyper der er underlagt de særlige afskæringsregler i henhold til Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Oversigten medtager kun de naturtyper, som kan forefindes i Gråstenskovene.

Naturtyper	Fastsat beskyttelsesniveau
Kategori 1. § 7 stk. 1, nr. 1	Max. totaldeposition afhængig af antal husdyrbrug i nærheden [*] : 0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug 0,7 kg N/ha ved 0 husdyrbrug.
Kategori 2. § 7 stk. 1, nr. 2	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha pr. år.
Kategori 3. Heder, moser og overdrev, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, og ammoniakfølsomme skove.	Max. merdeposition på 1,0 kg N/ha pr. år. Kommunen kan tillade en merdeposition, der er større end 1,0 kg N/ha pr. år, men ikke stille krav om mindre merdeposition end 1,0 kg N/ha pr. år.

Figur 2. Skematisk oversigt over det fastsatte beskyttelsesniveau for ammoniakfølsomme naturtyper i henhold til Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

Naturafdelingen vurderer, at alle økologiske systemer kan være ammoniakfølsomme når systemets tålegrænse er overskredet.

Naturafdelingen vurderer endvidere ud fra gennemgang af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelser og gennemgang af vejledninger fra EU-kommissionen (se afsnit 3.3 – 3.4), at der kan opstilles følgende generelle redskab til vurdering af ammoniakforureningens

væsentlighed i forhold til kommunens terrestriske Natura 2000 områder.

Redskab til væsentlighedsvurdering

- Hver enkelt plan og projekt skal vurderes individuelt
- En plan eller et projekt inklusiv den eksisterende lovlige drift må maksimalt påvirke et Natura 2000-området indtil den øvre grænseværdi er nået for naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag
- En plan eller et projekt må maksimalt påvirke **5 % af arealet** af naturtyper på udpegningsgrundlaget med mere end **0.1 kg N/ha/år**. (dvs. 5 % kan påvirkes med 0.1 – 0.2 kgN/ha/år). Det er en vurdering i forhold til naturtypernes integritet, som er i overensstemmelse med det her nævnte EU retslige princip C.
- En plan eller et projekt må maksimalt påvirke **5 % af lokaliteterne** med naturtyper fra udpegningsgrundlaget med mere end **0.1 kg N/ha/år**. (Dvs. 5 % af lokaliteterne kan påvirkes med 0.1 – 0.2 kgN/ha/år). Det er en vurdering i forhold til naturtypernes integritet, som er i overensstemmelse med det her nævnte EU retslige princip C.
Negativ påvirkning af mere end 5 % af naturtypens lokaliteter fra en enkelt kilde vurderes at være væsentligt.
- En plan eller et projekt må **ikke påvirke de særligt næringsfølsomme** naturtyper. En hver påvirkning af de følsomme og overbelastede naturtyper vurderes at være væsentlig. (Forvaltningen vurderer på baggrund af måleusikkerhed og med hensyn til forsigtighedsprincippet at beregnede værdier i husdyrgodkendelse.dk på mindre end **0.04 kgN/ha/år** – svarende til værdien 0.0 vil være at betragte som nul).

Naturtype	Tålegrænseinterval Internationale værdier	Følsomhed overfor Ammoniak Naturafdelingens vurdering
Kransnålalge-sø 3140	5 - 10	Særligt næringsfølsom
Næringsrig sø 3150	5 - 10	Særligt næringsfølsom
Nedbrudt Højmose 7120	5 - 10	Særligt næringsfølsom
Hængesæk 7140	5 – 10	Særligt næringsfølsom
Kildevæld 7220*	15 - 25	Mindre næringsfølsomme
Rigkær 7230*	5 - 10	Særligt næringsfølsom
Bøg på mor med Kristtorn 9120	10 - 20	Mindre næringsfølsomme
Bøg på muld 9130	10 – 20	Mindre næringsfølsomme
Ege- blandskove 9160	10 - 20	Mindre næringsfølsomme
Skovbevokset tørvemose 91D0	10 – 15	Næringsfølsomme
Elle- og Askeskove 91E0*	10 - 20	Mindre næringsfølsomme

Figur 3. Skematisk oversigt over naturtypernes tålegrænseinterval for kvælstof målt i kgN/ha/år. De enkelte naturtyper har endvidere fået tildelt en vurderet følsomhed overfor ammoniak.

Habitatvurdering

Screening

Screening skal identificere de sager, der kan indebære en væsentlig risiko for et habitatområde (foreløbig vurdering).

Beskrivelse af projektet

Der er indsendt en ansøgning i www.husdyrgodkendelse.dk.
Ansøgningen er baseret på følgende dyrehold på Gl. Kirkevej 21:

Dyretype / antal Staldtype

Dyretype / antal
750 årssøer (30 grise / årssø) til 7,2 kg
22500 smågrise (7,2 – 30 kg)
2900 polte /slagtesvin (30 – 107 kg)

Husdyrgødningen fra produktionen opbevares i en gyllebeholder på 4000 m³ og en gyllebeholder på 4150 m³. Det beskrevne dyrehold medfører en samlet ammoniakemission på 5654 kg N per år. Den nuværende ammoniakemission på er på 6879 kg N per år. Den samlede emission fordeles sig på følgende kilder: stalde 4942 kg N per år og flydende husdyrgødning 712 kg N per år

Anlægget ligger ca 1 km syd for Natura 2000 område nr. 94 Rinkenæs Skov, Dyrehave og Rodeskov bestående af Habitatområde H38 og Fuglebeskyttelsesområde F68 (Gråstenskoven). Anlægget ligger endvidere ca. 1.7 km vest for Natura 2000 område nr. 197 Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als bestående af Habitatområde H173 og Fuglebeskyttelsesområde F64.

Depositionsberegninger for kvælstof til de to nærmeste Natura 2000 områder viser, at anlægget totalt set vil deponere kvælstof i natura 2000 områderne. For at vurdere om anlæggets påvirkning er væsentlig gennemføres en vurdering vha. habitatproceduren jævnfør habitatdirektivets art. 6 stk. 3. (Rådets direktiv 92/43/EØF) samt habitatbekendtgørelsens § 7 (bek. 408 af 01/05/2007).

Med henvisning til afstande på mere end 1 km til nærmeste Natura 2000 område anses støj og forstyrrelser ikke som et muligt væsentligt problem. Der er ikke identificeret andre mulige væsentlige påvirkninger fra ansøgte anlæg på Natura 2000 arealer end kvælstofdeposition og udledning af næringsholdigt overfladevand fra befæstede arealer.

Natura 2000 området Flensborg Fjord, Nybøl Nor og Farvandet omkring Als

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 64.922 ha og afgrænses som vist på bilag 1. Området består af dels en "gammel" udpegning, som rummede 1.110 ha omkring Bredgrund og dels en "ny" udpegning, som nu også inkluderer Flensborg Fjord og Farvandet omkring Als.

Flensborg Fjord er i forvejen udpeget som fuglebeskyttelsesområde (F64).

Fuglebeskyttelsesområdet F64 Flensborg Fjord og Nybøl Nor har et areal på 3.422 ha, heraf er godt 4 ha statsejet. Marsvin er ny på udpegningsgrundlaget og ikke er nærmere beskrevet i den foreliggende Naturplan.

I bilag 1 er vist afgrænsningen af Natura 2000-område Habitatområde nr. H173 Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als og afgrænsningen af den "gamle" udpegning. De generelle retningslinjer om beskyttelse af området mod forringelser gælder hele området. Området omkring Bredgrund udgør 1.110 ha og ligger på søterritoriet, ca. 3 km sydøst for Kegnæs Fyr. Det er en sandet/stenet grund, med vanddybder mellem 4 og 8 meter. Udpegningsgrundlaget er sandbanker med vedvarende vanddække og rev. Revene er værdifulde som levested for mange forskellige havorganismer (alger, muslinger, snegle, børsteorme og fiskeyngel). Muslinger er føde for dykænder, og Bredgrund er et vigtigt overvintringsområde for bl.a. edderfugl og havlit. Det vurderes ud fra en videobesigtigelse, at naturtypen rev er noget medtaget af tidligere tiders stenfiskeri. Forekomsten af naturtyperne er blandet med spredte stenforekomster og sandområder. Der er spredt, usammenhængende ålegræsvegetation ned til 5,5 meters dybde og meget spredte områder med blåmuslinger uden bankedannelser.

Fuglebeskyttelsesområdet ligger i den sydøstlige del af Sønderjylland, og er den ydre del af et tunneldals-kompleks og en sø opstået i et dødishul. Hele området er søterritorium, og der indgår ikke landarealer. Den ydre del af Flensborg Fjord er forholdsvis åbent farvand, men som i andre dele af den vestlige Østersø er der risiko for iltsvind om sommeren. Nybøl Nor er lukket farvand med vanddybder op til 8 m. Området er en vigtig rasteplass for svømme- og dykænder, primært i vinterperioden, men også i fældningstiden (efter midsommer). Den ydre del af Flensborg Fjord, der ligger på tysk territorium, er også fuglebeskyttelsesområde. Toppet skallesluger, der lever af småfisk, er en af fuglene på udpegningsgrundlaget. Fuglearterne på udpegningsgrundlaget er trolldand, bjergand, hvinand og toppet skallesluger, der raster på og fouragerer fra vandfladen. Edderfugl og svaner bruger også området, især om vinteren.

Tællinger fra Danmarks Miljøundersøgelser viser, at fjordterne, havterne og klyde yngede i området i perioden 1998 - 2003. En rig og sund bunddyrsfauna er afgørende som fødegrundlag for de små dykænder på udpegningsgrundlaget, trolldand, bjergand og hvinand, ligesom også en god og sund bestand af småfisk er afgørende som fødegrundlag for toppet skallesluger.

Natura 2000-området ligger i Sønderborg Kommune og indenfor vandplanområdets hovedvandopland Lillebælt.

Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag	Naturtype-/arstnr.
--------------------	--------------------

Troldand [Trækfugl]	
Bjergand [Trækfugl]	
Hvinand [Trækfugl]	
Toppet skallesluger [Trækfugl]	
Sandbanke	1110
Rev	1170
Marsvin	1351

Figur 4. Udpegningsgrundlag for Natura 2000 område nr. 197

Natura 2000-område nr. 197, H173 og F64

Udpegningsgrundlag	Bevaringsstatus	Vidensgrundlag	Trusler	Mulige virkemiddel
Troldand [Trækfugl] (836)	Ukendt	Mangler undersøgelse	Forstyrrelser, næringsstoffer	Vandplaner
Bjergand [Trækfugl] (27)	Ukendt	Mangler undersøgelse	Forstyrrelser, næringsstoffer	Vandplaner
Hvinand [Trækfugl] (332)	Ukendt	Mangler undersøgelse	Forstyrrelser, næringsstoffer	Vandplaner
Toppet skallesluger [Trækfugl] (810)	Ukendt	Mangler undersøgelse	Forstyrrelser, næringsstoffer	Vandplaner
Sandbanke (1110)	Ukendt	? – ikke kortlagt	Næringsstoffer mm	Vandplaner
Rev (1170)	Ukendt	? – ikke kortlagt	Næringsstoffer mm	Vandplaner
Marsvin (1351)	Ukendt	mangler	Ukendt	Ukendt

Figur 5. skematisk oversigt over udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 197 Flensborg Fjord, Bredgrund og Farvandet omkring Als. Alle oplysninger stammer fra ”forslag til Natura 2000- plan 2009 – 2015”. For hver naturtype og art er der anført naturtypenr. og artsnr. For hver naturtype og art er det angivet om der er udviklet et tilstandsvurderingssystem. For hver naturtype og art er der angivet en bevaringsprognose for gunstig bevaringsstatus og om naturtypen eller arten er truet af kvælstofdeposition. Naturtyper med * angiver, at der er prioriterede naturtyper.

Vurdering

Naturafdelingen i Sønderborg Kommune vurderer ud fra ovenstående trusselvurdering fra Forslag til Natura 2000-plan for Natura 2000- område nr. 197, at det ansøgte projekt ved Gl. Kirkevej 21 ikke har nogen væsentlig påvirkning mht. ammoniakdeposition. Trusselvurderingen nævner ikke ammoniakdeposition som en trussel for områdets udpegningsgrundlag.

Den evt. påvirkning fra befæstede arealer med næringsstoffer mm vurderes endvidere for uvæsentlig i det der stilles vilkår i udledningstilladelsen. Vilkårene i udledningstilladelsen betyder, at der maksimalt må udledes næringsstoffer i overensstemmelse med Regionplan 2005 – 2016, hvor kravet til spildevandsrensning i det åbne land, hvor der er en forureningsfølsom recipient, er en maksimal udledning på 5 mg N /l. Til sammenligning er der krav til udledning fra renselanlæg på 8 mg N/l. Heraf må NH₃ (NH₄⁺) maksimalt være 2 mg/l.

Natura 2000 området Gråstenskovene

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 864 ha og afgrænses som vist på bilag 2. De 590 ha heraf er statsejet. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H83 og Fuglebeskyttelsesområde nr. F68. Området ligger nordvest for Gråsten i et morænelandskab, der især vest for Gråsten By er kraftigt kuperet. I dalene/slugterne løber

vandløb, som flere steder et stemmet op til kunstige søer. Området består af flere skove: Rinkenæs Skov, Dyrehaven, Tralskov og Roden Skov - også kaldet Gråstenskovene. Størstedelen, ca. 76 % af området er statsejet. Skovene er meget varierede og består overvejende af gammel løvskov. Flere steder er der større sletter med overdrevspræg, og eng eller rigkærspreg. Området omkring Hjertehøj er underlagt fredninger, som har til formål at bevare det naturskønne område, gamle ege samt en trægruppe på højen.

Oprindeligt var Gråsten Slotssø et nor, men blev i 1600-tallet afskåret fra Flensborg Fjord ved anlæg af to dæmninger og omdannet til en ferskvandssø. Kujborg Dam og Storedam er lavvandede damme anvendt til opdræt af karper. I Rinkenæs Skov ligger de opstemmede "Prinsesse-Søer". I Rinkenæs Skov ligger også en lille mosesø, Ravnsrose, der er dannet ved opstemning. Skovene huser den ene af de to Sønderjyske bestande af den sjældne syvsoverart, hasselmusen. Stor vandsalamander er udbredt i området og forekommer i alle egnede vandhuller. Hvepsevåge yngler normalt med flere par og rød glente har tidligere ynglet i skovene. Langs vandløbene og omkring søer og damme er isfuglen udbredt, og omkring Gråsten Slotssø, Vandholm og Saltholm ses jævnligt Rørhøg og af og til Rørdrum om vinteren. Af rødlistede planter findes der i skovene Hjortetunge, Spidsbladet vandaks (i karpedammene), Kæmpestar og Tyndakset star (udbredt). Desuden findes en række rødlistede svampearter især i den urørte skov på Hingstbjerg og på overdrev og enge. Nævnes kan f.eks. Koralpigsvamp, kobberrød Lakporesvamp og Blodpletet koralsvamp. Store dele af skoven er gammel - der er en del bølgebevoksninger og lidt færre egebevoksninger over 100 år. De store gamle træer er opholdssted for flere arter af flagermus. Omkring en fjerdedel af skovarealet udgøres af bøg, eg og ask dækker en fjerdedel, og resten er nåleskov. Den prioriterede skovnaturtype, elle- og askeskov, findes på mindre arealer fordelt over hele området. Natura 2000-området ligger i Sønderborg og Aabenraa kommune og indenfor vandplanområdet Hovedvandopland Lillebælt.

Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag	Naturtype-/arstnr.
Kransnålalge-sø	3140

Næringsrig sø	3150
Nedbrudt Højmose	7120
Hængesæk	7140
Kildevæld	7220
Rigkær	7230
Bøg på mor med Kristtorn	9120
Bøg på muld	9130
Ege- blandskove	9160
Skovbevokset tørvemose	91D0
Elle- og Askeskove	91E0 Prioriteret naturtype
Stor Vandsalamander	1166
Hvæpsvåge [Ynglende]	
Rørhøg [Ynglende]	
Isfugl [Ynglende]	
Arter og naturtyper, som kan medtages i næste planperiode	
Hasselmus	
Odder	
Rød Glente	
Rørdrum	

Figur 6. Udpegningsgrundlag for Natura 2000 område nr. 94

Områdernes tilstand, trusselsvurdering

Af basisanalyserne, udkast til naturplaner og naturplanerne fremgår den vurderede tilstand for naturtyper og arter på områdernes udpegningsgrundlag. Ud fra en trusselsvurdering er der i planerne lavet en prognose for bevaringsstatus.

Natura 2000-område nr. 94, H83 og F68

Udpegningsgrundlag	Bevaringsstatus	Vidensgrundlag	Trusler	Mulige virkemiddel
Kransnålalge-sø (3140)	Ukendt	Utilstrækkelig viden	Næringsstoffer	Randzoner
Næringsrig sø	Ukendt	Utilstrækkelig viden	Næringsstoffer	Gældende lovgivning

(3150)				
Nedbrudt højmose (7120)		? – ikke kortlagt		
Hængesæk (7140)	Ugunstig		Næringsstoffer	Gældende lovgivning
Kildevæld (7220)	Ukendt	? – ikke kortlagt	Næringsstoffer	Gældende lovgivning
Rigkær (7230)	Ugunstig		Næringsstoffer	Gældende lovgivning
Bøg på mor med kristtorn (9120)		? – ikke kortlagt		
Bøg på muld (9130)	Ugunstig		Næringsstoffer	Gældende lovgivning
Ege-blandskov (9160)	Ugunstig		Næringsstoffer	Gældende lovgivning
Skovbevokset tørvemose (91D0)		? – ikke kortlagt		
Elle- og askeskov (91E0) *	Ugunstig		Næringsstoffer	Gældende lovgivning
Stor vandsalamander (1166)	Ukendt	Mangler undersøgelse		Naturpleje
Hvepsevåge (Y) (303)	Ukendt	Mangler undersøgelse	forstyrrelser	Bevarelse af træer
Rørhøg (Y) (596)	Vurderet ugunstig		forstyrrelser	Flere vådområder
Isfugl (Y) (349)	Ukendt	Mangler undersøgelse	vandløbsforhold	Naturforvaltning

Figur 7. skematisk oversigt over udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 94. Rinkenæs Skov, Dyrhave og Rodeskov. Alle oplysninger stammer fra ”forslag til Natura 2000- plan 2009 – 2015”. For hver naturtyper og art er der anført naturtypenr. og artsnr. For hver naturtype og art er det angivet om der er udviklet et tilstandsvurderingssystem. For hver naturtype og art er der angivet en bevaringsprognose for gunstig bevaringsstatus og om naturtypen eller arten er truet af kvælstofdeposition. Naturtyper med * angiver, at der er prioriterede naturtyper.

Næringsstofbelastning

Følgende er uddrag fra Forslag til Natura 2000-plan for område nr. 94.

Det gælder for alle kortlagte naturtyper i Natura 2000-området, at de er negativt påvirket af luftbåret kvælstof. For alle de kortlagte naturtyper er den nedre tålegrænse overskredet. Værst ser det ud for den næringsfattige naturtype hængesæk samt skovnaturtyperne, hvor også den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning er overskredet for hele arealet (Natura 2000 planen s. 9)

Prognose:

Bevaringsstatus er ikke gunstig eller vurderet gunstig for nogen af de naturtyper der er på udpegningsgrundlaget (Natura 2000 planen s. 15)

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

Hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende på vand, på grund af tilgroning med vedplanter samt næringsstofbelastning. Rigkær på grund af tilgroning primært med høje urter samt næringsstofbelastning. Bøg på muld, Ege-blandskov og Elle- og askeskov på grund af næringsstofbelastning (Natura 2000 planen s. 15). (se figur 1)

Ud fra ovenstående fremgår det, at habitatnaturtyperne i Gråstenskovene er væsentligt påvirket af kvælstofdeposition.

Naturtype	Tålegrænseinterval	totaldeposition gennemsnit kg N/ha/år fra Conterra
Kransnålalge-sø 3140	5 - 10	1,3 lokal 16,3 baggrund
Næringsrig sø 3150	5 - 10	Ikke kortlagt

Nedbrudt Højmose 7120	5 - 10	0,6 lokal 16,3 baggrund
Hængesæk 7140	5 - 10	Ikke kortlagt
Kildevæld 7220*	15 - 25	Ikke kortlagt
Rigkær 7230*	5 - 10	0,6 lokal 16,3 baggrund
Bøg på mor med Kristtorn 9120	10 - 20	Ikke kortlagt
Bøg på muld 9130	10 - 20	1,1 lokal 21,7 baggrund
Ege- blandskove 9160	10 - 20	1 lokal 21,6 baggrund
Skovbevokset tørvemose 91D0	10 - 15	0,6 lokal 16,3 baggrund
Elle- og Askeskove 91E0*	10 - 20	1,1 lokal 21,6 baggrund

Figur 8. skematisk oversigt over udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 94. Rinkenæs Skov, Dyrhave og Rodeskov. Skematisk oversigt over naturtypernes tålegrænseinterval for kvælstof målt i KgN/ha/år. De enkelte naturtyper har endvidere fået tildelt en beregnet gennemsnitsværdi for kvælstofdeposition ud fra Conterra depositionsregninger.

En nærmere analyse af gennemsnitsværdier for kvælstofdeposition for den enkelte naturtype i Gråstenskovene viser ud fra Conterras beregninger, at den øvre grænseværdi for samtlige kendte forekomster af habitatnaturtyper i Gråstenskovene er overskredet (se figur 8)(beskrivelse af Conterras beregninger ses i afsnit 4.3.10). Denne vurdering indgår også naturplan Citat: ”Det gælder for alle kortlagte naturtyper i Natura 2000-området, at de er negativt påvirket af luftbåret kvælstof. For alle de kortlagte naturtyper er den nedre tålegrænse overskredet. For den næringsfattige naturtype hængesæk samt skovnaturtyperne, er den høje ende af tålegrænseintervallerne for kvælstofpåvirkning overskredet på hele arealet. Søerne i habitatområdet påvirkes af næringsstofftilførsel fra omgivelserne og er forholdsvis næringsrige”. (se kortbilag 3 og 4)

Kumulative effekter

Vurdering af det nuværende belastningsniveau fra lokale kilder ved Gråstenskovene

I forsøg på at anskueliggør om der eksisterer en konkret problemstilling med eksisterende lokale punktkilders belastning af Natura 2000 med luftbåren kvælstof, er der i det følgende lavet en gennemgang af henholdsvis industriens og landbrugets bidrag.

Ifølge DMU stammer kvælstofforureningen af luften fra to slags kvælstofforbindelser – ammoniak (NH₃) og Kvælstofoxider (NO og NO₂).

Ammoniak

97 % af det totale indhold af ammoniak i atmosfæren stammer ifølge DMU fra kilder i Landbrugssektoren (stalde, gyllebeholdere, marker mm.) De resterende 3 % kommer fra trafik i form af udstødningsgasser fra personbiler med katalysatorer (DMU 2007)

Kvælstofoxider

De vigtigste kilder til kvælstofoxiderne er ifølge DMU forbrændingsprocesser i forbindelse med trafik, kraft-varmeproduktion og industri. I Danmark giver transport det største bidrag, idet ca. 37 % stammer herfra. Hovedparten af udslippene fra industri og energi-/varmeproduktion sker fra høje skorstene. Derfor er koncentrationen af kvælstofoxider tæt ved disse punkter ofte meget lav ved jordoverfladen. Til gengæld spredes disse kvælstofoxider over store afstande inden de afsættes. Det betyder, at danske kilder bidrager til forureningen i udlandet og at selv kilder langt fra Danmark har betydning for afsætningen af kvælstofforbindelser i danske naturområder. Beregninger foretaget indenfor den atmosfæriske del af NOVANA viser således, at det kun er få % af den danske NOx udledning, som afsættes inden for landets grænser (Ellerman et al. 2007).

Udslip fra trafikken sker derimod fra lav højde, og kvælstofoxiderne fra trafikken kan derfor give anledning til høje koncentrationer i luften tæt ved store veje og i byer (DMU 2007)

Industriens bidrag til luftbåret kvælstof

Det er primært virksomheder med forbrændingsprocesser, der bidrager til kvælstofforureningen. Det vil sige virksomheder med fyringsanlæg. En del virksomheder er opvarmet ved egne fyringsanlæg, hvor der bruges enten naturgas eller for få virksomheders vedkommende olie. De fleste af disse anlæg er meget små, og bidrager med meget lidt til kvælstofforureningen. Der er desuden krav om maksimal udledning, som kontrolleres af skorstensfejer. For større anlæg, det vil sige anlæg, der er større end 1 MW og som er indfyret med faste biobrændsler og større end 5 MW og som er indfyret med andet end biobrændsler er alle godkendelsespligtige og der stilles krav til skorstenshøjder og maksimal emission. Typisk vil skorstene være høje og anlæggene vil således ikke bidrage til forurening i nærområdet.

Lokalindustriens kumulative bidrag til luftbåret kvælstof

Gråsten Fjernvarme og Matzens teglværk ligger indenfor 4 km fra Natura 2000 område nr. 94 og 197. De har begge udledninger af kvælstofoxider. Anlæggenes skorstene er imidlertid så høje, at der sikres en opblanding i luften og at forureningen transporteres over stor afstand før det afsættes. De resterende virksomheder omkring Gråsten er mindre virksomheder herunder autoværksteder, garageanlæg og maskinfabrikker, som sandsynligvis har opvarmning med eget fyr. Industriens bidrag til luftforening med kvælstof vurderes at være uvæsentlig i forhold til lokaldeposition.

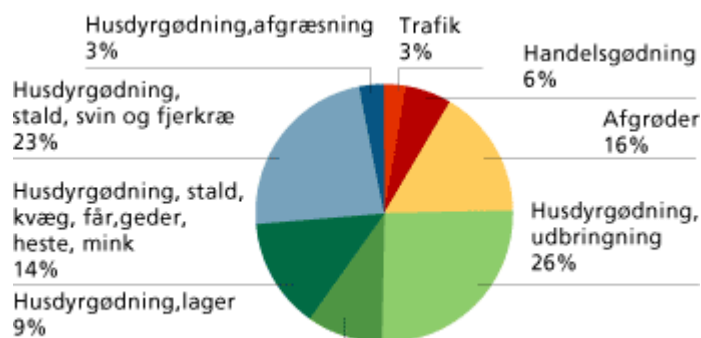
Miljøafdelingen i Sønderborg Kommune regulerer de miljøgodkendelsespligtige virksomheder i forhold til de trusler, der er relevante for de enkelte habitatområder, det vil sige, at der sker en vurdering af i hvor høj grad udledning fra en ny virksomhed eller fra udvidelse af en eksisterende virksomhed vil påvirke habitatområderne. Kommunen har ikke lovhjemmel til at regulere påvirkningen af habitatområder med kvælstof fra ikke-godkendelsespligtige virksomheder og heller ikke luftforureningen fra trafik i området.

Disse bidrag anses dog også uvæsentlige i forhold til de meget lave værdier fra den enkelte punktkilde. Industriens bidrag bør udelukkende anses som et væsentligt problem i forhold til baggrundsbelastningen.

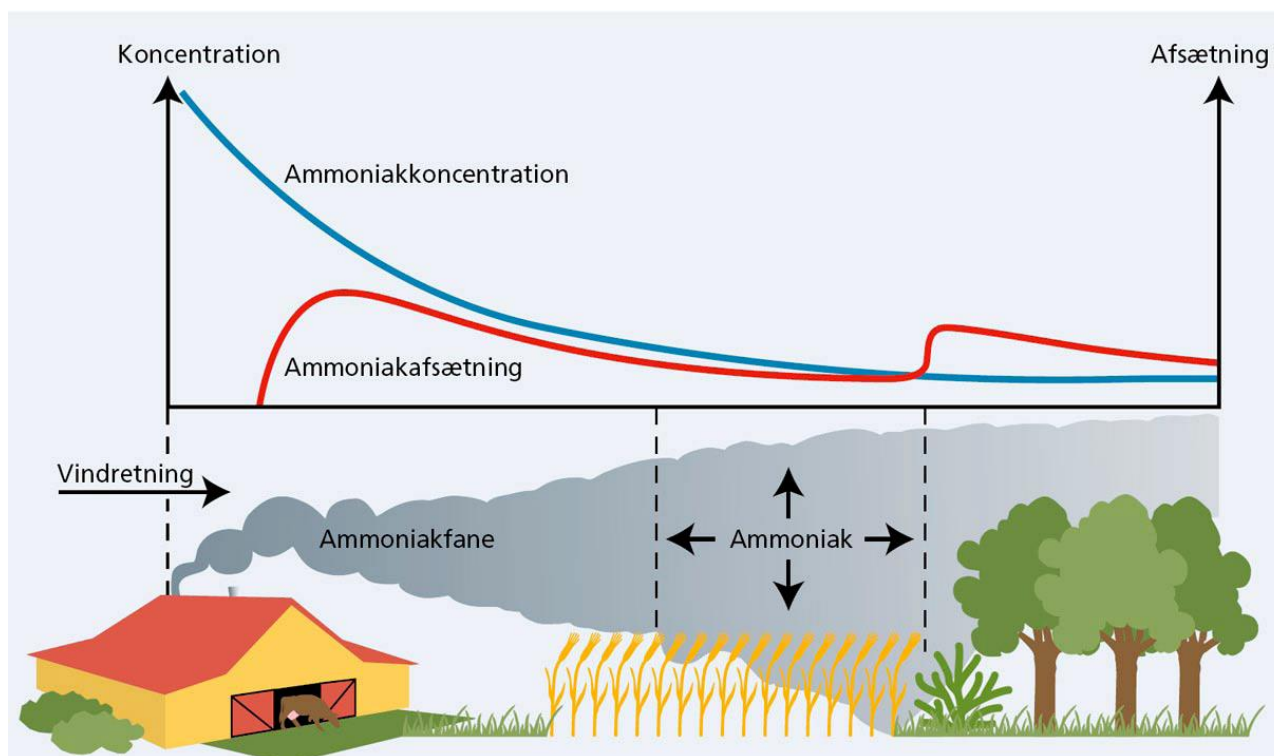
Det er dog ikke muligt, at tilskrive de enkelte virksomheder, som ligger langt væk, en væsentlig betydning i forhold til det enkelte Natura 2000 område og derfor bliver forureningen med kvælstofoxider reguleret generelt.

Landbrugets bidrag til luftbåren kvælstof

Landbruget er i dag den største lokale forureningskilde til ammoniakafsætning i naturområderne. Ammoniakken stammer fra flere kilder i landbrugssektoren – se nedenstående figur. Over halvdelen stammer fra landbrugsbygningerne og derfor er placeringen af landbrugene helt centrale i vurderinger af påvirkning af Natura 2000 områder.

Figur 9. Fordelingen af udslip af ammoniak i Danmark 2006 på kilder. Stort set al ammoniak (97 %) kommer fra landbrug hvor det navnlig er husdyrproduktionen der bidrager (DMU 2007)

Figur 10. Illustration af koncentrationsfordelingen nedstrøms fra en landbrugskilde til ammoniak. Springene i afsætningskurven viser betydningen af det skift i ruhed, som sker ved overgangen mellem forskellige overfladetyper, men også forskellen i selve afsætningshastigheden til forskellige overfladetyper. (DMU 2010)

Kumulativ vurdering af husdyrbrug i oplandet (4 km) til Gråsten Skovene

Beregninger på ammoniakemission fra samtlige husdyrbrug omkring Gråstenskovene viser, at de er den primære lokale kilde til forurening med luftbåret kvælstof. Husdyrbrugets påvirkning af Natura 2000 området er i høj grad afhængig af antallet af dyreenheder, placering i forhold til vindretning

samt afstanden til Natura 2000 området. Sønderborg Kommune har ikke adgang til de nødvendige faktuelle oplysninger for de enkelte husdyrbrug omkring Natura 2000 området.

Følgende vurdering bygger på en række antagelser om, at husdyrbrugene på sigt vil skifte til bedste staldsystem.

I en forudgående analyse er der lavet en beregning på ammoniakpåvirkningen af Natura 2000 området ved Gråsten på baggrund af antagelser om, at alle husdyrbrug har det bedste staldsystem (det staldsystem, som forurener mindst). (beregnet vha. den tidligere beregningsmetode). Kun få husdyrbrug opfylder disse betingelser og derfor kan det antages, at den beregnede påvirkning fra lokale kilder af Natura 2000 området ved Gråsten i dag reelt set er væsentligt højere.

Analysen giver et billede af, hvordan påvirkningen af Natura 2000 området ser ud hvis alle husdyrbrug har bedste staldsystem.

Ud over bedste staldsystem er der enkelte yderligere tiltag, som vil kunne reducere i emissionen fra anlægget (gyllekøling, overdækning af beholdere, luftrensning m.m.)

Det må antages, at mere nøjagtige beregninger vil give et mere nuanceret billede af de enkelte husdyrbrugs reelle påvirkning.

Analysen viser at med forudsætningen ”bedste staldsystem” er der ca. 20 husdyrbrug, som påvirker i kanten til Natura 2000 området – Gråstenskoven med ammoniak i intervallet 0.1 – 9 kgN/ha/år. (beregnet vha. regneark fra husdyrgodkendelse.dk fra før 6. april 2011)

For at få et oplyst sagsgrundlag til behandling af landbrugssager generelt har Sønderborg kommune bestilt Conterra til at udarbejde et kvælstof-depositions kort med depositionsverdier i 100 meter x 100 meter grid (kortbilag 3 og 4). Kvælstofdeposition baserer sig på data fra GHI (Gødnings- og Husdyrindberetningen), herunder oplysninger om husdyrart, besætningstype og stalddtype samt data fra gødningsregnskabet. Endvidere benyttes der information om landskabets ruhed fra AIS (Areal Informations System) temaet. Data bliver præsenteret i 100 meter celler på baggrund af en i GIS implementeret version af Naturstyrelsens ammoniak regneark. Baggrundsdeposition er beregnet på baggrund af DMU's 30 km grid over målt og beregnet deposition, og koblet med DMU's standardtal for deposition for det konkrete område. Datasættet er udarbejdet med henblik på at give et overblik over kvælstofdepositionen på detailniveau, specielt den del af depositionen, der kommer fra husdyrhold i nærområdet.

I datasættet er depositionen opdelt i baggrundsdeposition, deposition fra lokale dyrehold op til en afstand på 4 km samt en samlet deposition.

Conterra beregningerne bygger på en nuværende tilstand.

Conterras beregninger viser, at habitatnaturtypernes påvirkning i Gråstenskoven fra lokale kilder er i intervallet 0,2 – 18,9 Kg N/ha/år med et gennemsnit på ca. 1 kg fordelt over det samlede habitatnaturareal.

Til sammenligning er baggrundsbelastningen beregnet til gennemsnitlig 21,3 med et interval på 16,3 – 22,7 kg N/ha/år (kortbilag 3 og 4)

Sønderborg kommune har endvidere bestilt DMU til at lave en serie særligt nøjagtige beregninger i udvalgte punkter i kommunens terrestriske habitatområder (DMU vurderer usikkerheden til at være ca. 40 %).

For nærmere beskrivelse af beregningsmetode henvises til faglig rapport fra DMU nr. 774, 2010 afsnit 3, side 18 – 21. (Bilag 5)

For Gråsten Skovene er der beregninger til 18 naturlokaliteter fordelt i området.

Beregningerne viser en gennemsnitlig deposition (repræsenteret ved 18 udvalgte

beregningsspunkter) på 25.6 kg N/ha/år i intervallet 13 – 31 kg N/ha/år. Beregningerne viser, at der i

den samlede belastning indgår et bidrag fra lokale kilder på gennemsnitlig 5 kg N/ha/år (tøraftsat) fordelt i intervallet 2 – 9 kg N/ha/år (kortbilag 3)

De tre undersøgelser (industri beregninger, Conterra beregninger og DMU beregninger) vedr. kumulative belastninger viser samlet set følgende- se kortbilag 3:

- Lokalindustrien udgør en uvæsentlig kilde til lokaldepositionen med kvælstof.
- Efter implementeringen af bedste staldsystemer vil der sandsynligvis være 20 husdyrbrug, som stadigvæk påvirker Gråstenskoven med kvælstof i mængder der kan være væsentlige. Efter implementeringen af bedste staldsystem vil 20 ejendomme hver især belaste Gråstenskoven i skovkanten med 0.1 – 9 kg N/ha/år.
- Beregninger fra Conterra viser, at en gennemsnitlig deposition i alle habitatnaturtyper i Gråstenskoven fra lokale kilder på ca. 1 kg N/ha/år. Depositionen fra lokale kilder ligger i intervallet 0.2 – 18,9 kg N/ha/år. Conterra beregner baggrundsbelastningen til at være gennemsnitlig 21.3 kg N/ha/år i Gråstenskoven fordelt i intervallet 16,3 – 22,7 Kg N/ ha/år.
- De mest nøjagtige beregninger på lokal skala, foretaget af DMU, viser en gennemsnitlig deposition i Gråstenskoven på 25.6 Kg N/ha/år. DMU beregner belastningen fra lokale kilder til Gråstenskoven til gennemsnitligt 5 kg N/ha/år.

Undersøgelser viser sammenholdt med analysen af industriens bidrag, at husdyrbrug er den primære kilde til ammoniakforurening af Gråsten skovene fra lokale kilder. Husdyrbrugene bidrager med op mod 1/4 til 1/3 af den samlede belastning.

Gl. Kirkevej 21 ligger ca. 1000 meter syd for Buskmoseskov (del af Gråstenskoven). Ifølge teoretiske beregninger fra DMU og Conterra er den sydlige del af Buskmoseskov den mest kvælstofbelastede del af habitatområdet. 5 -6 husdyrbrug inkl. Gl. Kirkevej 21 bidrager i kumulation med målbar lokaldeposition til den sydlige del af Buskmose Skov. Total depositionen i område er ca. 25 kg N/ha/år (bilag 3 og 4).

Habitatkonsekvensvurdering

Ovenstående betragtninger vedr. lokale kilder til luftbåren forurening med næringsstoffer viser, at husdyrbrug er den eneste kendte lokale kilde.

I de følgende afsnit analyseres det nærmere om Gl. Kirkevej 21 med det ansøgte projekt kan have en væsentlig effekt på Natura 2000 området – Gråstenskoven.

Det fremgår af Natura 2000 plan for Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als, at kvælstofdeposition fra lokale kilder ikke anses som et væsentligt problem. Derfor er der i det

følgende udelukkende analyseret på påvirkningen af Natura 2000 området: Rinkenæs Skov, Dyrehave og Rodeskov, hvor kvælstofdepositionen er nævnt som et væsentligt problem.

Sønderborg Kommune har en beregnet depositions værdi i skovbrynet nord for ejendommen. Værdien er beregnet af LandboSyd i Husdyrgodkendelse.dk efter 6. april 2011. Den beregnede værdi i skovbrynet er 0,2 kgN/ha/år.

Følgende er en teoretisk vurdering af depositionen i de enkelte naturtyper i habitatområdet H 83 Gråstenskovene.

Udpegningsgrundlag	Antal registrerede lokaliteter i Natura 2000	Antal lokaliteter påvirket af > 0,2 kg N/ha/år	Antal lokaliteter påvirket af > 0,1 kg N/ha/år	Antal lokaliteter påvirket af > 0,05 kg N/ha/år
Kransnålalge-sø (3140)	1 - ?	Med stor sandsynlighed 0	Sandsynligvis en lille andel	Sandsynligvis en lille andel
Næringsrig sø (3150)	ikke kortlagt	Sandsynligvis en lille andel	Sandsynligvis en lille andel	Muligvis en del
Nedbrudt højmosse (7120)	1 - ?	Med stor sandsynlighed 0	Med stor sandsynlighed 0	muligvis alle lokaliteter
Hængesæk (7140)	1	Med stor sandsynlighed 0	Med stor sandsynlighed 0	muligvis alle lokaliteter
Kildevæld (7220)	4	Med stor sandsynlighed 0	Med stor sandsynlighed 0	Muligvis en del
Rigkær (7230)	2	Med stor sandsynlighed 0	Med stor sandsynlighed 0	Muligvis en del
Bøg på mor med kristtorn (9120)	Ikke kortlagt	Med stor sandsynlighed 0	Med stor sandsynlighed 0	Muligvis en del
Bøg på muld (9130)	74	Sandsynligvis en lille andel	Sandsynligvis en lille andel	Muligvis en del
Ege-blandskov (9160)	40	Sandsynligvis en lille andel	Sandsynligvis en lille andel	Muligvis en del
Skovbevokset tørvemosse (91D0)	1	Med stor sandsynlighed 0	Med stor sandsynlighed 0	muligvis alle lokaliteter
Elle- og askeskov (91E0)	51	Sandsynligvis en lille andel	Sandsynligvis en lille andel	Muligvis en del

Figur 11. Figuren viser en skematisk oversigt over den vurderede deposition af kvælstof til de enkelte naturtype lokaliteter omfattet af H83 udpegningsgrundlaget. Den arbitrære skala er udviklet som vurderingsværktøj til situationer, hvor der foreligger sparsomme oplysninger om kvælstof depositionens fordeling inde i habitatområdet. Vurderingen bygger på et kendskab til naturtypernes placering og afstand til kilden sammenholdt med erfaringer fra lignende sager.

Udpegningsgrundlag	Samlet areal m2 af naturtypen i Natura 2000	Areal af naturtypen påvirket af > 0,2 kg N/ha/år	Areal af naturtypen påvirket af > 0,1 kg N/ha/år	Areal af naturtypen påvirket af > 0,045 kg N/ha/år
Kransnålalge-sø (3140)	640	≥ 0 %	> 0 %	> 0 %
Næringsrig sø (3150)	ukendt	≥ 0 %	> 0 %	> 0 %
Nedbrudt højmosse (7120)	ukendt	≥ 0 %	≥ 0 %	≥ 0 %
Hængesæk (7140)	3450	≥ 0 %	≥ 0 %	≥ 0 %
Kildevæld (7220)	5760	≥ 0 %	≥ 0 %	≥ 0 %
Rigkær (7230)	6750	≥ 0 %	≥ 0 %	≥ 0 %
Bøg på mor med kristtorn (9120)	ukendt	≥ 0 %	≥ 0 %	≥ 0 %
Bøg på muld (9130)	4009220	> 0 %	> 0 %	> 0 %
Ege-blandskov (9160)	642440	> 0 %	> 0 %	> 0 %
Skovbevokset tørvemose (91D0)	ukendt	≥ 0 %	≥ 0 %	≥ 0 %
Elle- og askeskov (91E0)	292920	> 0 %	> 0 %	> 0 %

Figur 12. Figuren viser en skematisk oversigt over den vurderede deposition af kvælstof til de enkelte naturtypers areal omfattet af H83 udpegningsgrundlaget. Skalaen med ca. 0 kgN/ha/år eller mere er udviklet som vurderingsværktøj til situationer hvor der foreligger sparsomme oplysninger om kvælstof depositionens fordeling inde i habitatområdet. Vurderingen bygger på et kendskab til naturtypernes placering, areal og afstand til kilden sammenholdt med erfaringer fra lignende sager.

Sønderborg kommune vurderer, at følgende naturtyper modtager en målbar mængde kvælstof (0.0 - 0,2 kgN/ha/år) fra det ansøgte projekt på Gl. Kirkevej 21:

Kransnålalge-sø (3140), Næringsrig sø (3150), Nedbrudt højmosse (7120), Hængesæk (7140), Kildevæld (7220), Rigkær (7230), Bøg på mor med kristtorn (9120), Bøg på muld (9130), Ege-blandskov (9160), Skovbevokset tørvemose (91D0), Elle- og askeskov (91E0)

Påvirkning af områdets integritet

For samtlige naturtyper er den nedre grænseværdi for ammoniak deposition overskredet. For størstedelen af naturtyperne er den øvre grænseværdi overskredet som følge af en baggrundsdeposition > 20 kgN/ha/år.

Ifølge den beregning Sønderborg Kommune har modtaget fra Landboforeningen foretaget i den seneste beregningsmodel fra Husdyrgodkendelse.dk bidrager det ansøgte projekt efter alt at dømmes med mindre end 0.2 kgN/ha/år. Det samlede N bidrag til habitatområdet udgør således mindre end 1 % af den samlede belastning. Det ansøgte projekt vil samlet set resultere i en nedgang i emissionen af N fra husdyrbruget på ca. 1.8 – 1.9 tons N/år. Denne nedgang i N emission vil efter alt at dømmes være til gavn for habitatområdets integritet. Der foreligger ikke beregninger fra husdyrgodkendelse.dk, som viser den aktuelle deposition til habitatområdets nærmeste punkt.

Miljøministeriet har i nyeste bekendtgørelse fastsat en generel depositionsgrænse på 0.2 kgN/ha/år ved mere end 1 husdyrbrug i nærheden.

Citat: ”Det mest kritiske naturpunkt vil typisk være kanten af naturområdet nærmest de største staldanlæg, idet ammoniakbelastningen her må antages at være størst.”
husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3.

I henhold til Miljøstyrelsen vil en belastning på < end 0.2 kgN/ha/år beregnet vha. husdyrgodkendelse.dk ikke medføre nogen væsentlig påvirkning af Natura 2000 områder.

Der er endvidere truffet beslutning om i Sønderborg Kommunes Teknik og Miljøudvalg at anvende 0.2 kg N/ha/år som grænse for, hvornår der kan meddeles godkendelse til husdyrbrug.

Alternative løsninger

Det er teknisk muligt at reducere emissionen fra stald og lager yderligere.

Det er ikke muligt at yderligere foretage naturpleje ved græsning og lignende, da disse arealer indenfor Natura 2000 området allerede afgræsses.

Påvirkning af prioriterede naturtyper og arter

Indenfor natura 2000 området er der flere prioriterede naturtyper:

Kildevæld (7220), Skovbevokset tørvemose (91D0) og Elle- og askeskov (91E0).

Lokaliteter med kildevæld er ikke lokaliseret i Forslag til Natura 2000-plan. Der vil med stor sandsynlighed være en deposition fra det ansøgte projekt på væsentlig mindre end 0,2 kgN/ha/år. Der er en lokalitet med skovbevokset tørvemose, som ligger ca. 2500 meter fra Gl. Kirkevej 21. Den store afstand gør, at der med stor sandsynlighed er en deposition fra det ansøgte projekt på væsentlig mindre end 0,1 kgN/ha/år.

Naturtypen Aske-Ellesumpe er spredt i hele habitatområdet. Der er registreret 12 parceller med naturtypen Aske – Ellesumpe i den del af Gråstenskov (Buskmose Skov) nærmest det ansøgte projekt på Gl. Kirkevej 21. Det ansøgte projekt vurderes at påvirke arealer med Aske – Ellesumpe med 0,0 – 0,2 kgN/ha/år.

Den sandsynlige påvirkning er således uvæsentlig i henhold til den grænse som miljøministeriet har fastsat i nyeste vejledning og som Teknik og Miljøudvalget i Sønderborg Kommune har vedtaget som afskæringsværdi (0.24 kgN/ha/år)

Konklusion

Citat:”Bekendtgørelsens beskyttelsesniveau for ammoniakpåvirkningen er fastsat ud fra bedste videnskabelige viden, som sikrer, at med overholdelse af dette beskyttelsesniveau vil der ikke kunne påvises en biologisk ændring af naturområderne. Kommunen kan derfor kun give afslag i en situation, hvor det på et konkret eksperimentelt videnskabeligt grundlag kan dokumenteres, at ammoniakpåvirkningen fra husdyrbruget vil medføre en påviselig biologisk ændring af dette naturområde, selvom beskyttelsesniveauet i denne bekendtgørelse er overholdt” (291 af 06/04 2011.

Bek. om ændring af bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug – Bilag 3)
Beregningspunktet giver en beregnet værdi på 0,2 kgN/ha/år.

Kommunen har foretaget en konkret vurdering af sagen.

Den sandsynlige påvirkning er uvæsentlig i henhold til den grænse som miljøministeriet har fastsat i nyeste vejledning og som Teknik og Miljøudvalget i Sønderborg Kommune har vedtaget som afskæringsværdi (0.2 kgN/ha/år)

Litteratur

Bech-Bruun 2010a. Referat af MKN-afgørelser vedrørende Husdyrbrug 2009 (til og med maj 2010)

Bech-Bruun 2010b. Habitat- konsekvensvurdering af 7. juni 2010

Ellermann, T., Andersen, H.V., Bossi, R., Christensen, J., Kemp, K., Løfstrøm, P. & Monies, C. 2010: Atmosfærisk deposition 2008. NOVANA. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 74 s.- Faglig rapport fra DMU, nr. 761

Ellermann, T., Andersen, H. V., Bossi, R., Christensen, J., Frohn, L. M., Geels, C., Kemp, K., Løfstrøm, P., Mogensen, B. B., and Monies, C., 2007a, Atmospheric Deposition 2006. NOVANA (In Danish: Atmosfærisk Deposition. NOVANA) National Environmental Research Institute, University of Aarhus, Roskilde, Denmark.

Europa-Kommissionen 2007. Vejledning vedrørende artikel 6, stk. 4, i ”habitatdirektivet” 92/43/EØF

Europa-Kommissionen 2002. Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites, Methodological guidance on the provisions of article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC

Europa-Kommissionen 2000. Forvaltning af Natura 2000-områder Habitatdirektivets artikel 6 92/43/EØF, Generaldirektoratet for Miljø

Europa-Kommissionen 2006. Nature and Biodiversity cases ruling og the European Court of Justice, ISBN 92-79-02561-9, *Printed in Luxembourg*

Frohn, L.M. et al. 2010: Kvælstofbelastning ved udvalgte terrestriske habitatområder i Sønderborg Kommune. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 30s. – Faglig rapport fra DMU Nr. 774.

Koester, V. 2009: Naturbeskyttelsesloven, med kommentarer af Veit Koester, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 1. udgave, 1. oplag, 1491 s.

H.T.Anker 2009. Natur- og Miljøklagenævnets praksis efter lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug. MAD 2009.15.

Kammeradvokaten 2010. Vurdering af kvælstofudvaskningen ved miljøgodkendelser til husdyrbrug. J.nr.: 40-2287 SFS/JKA

Kammeradvokaten 2009. Notat vedr. habitatvurderinger J.nr.: 40-2286 JAE

Laursen W.S. 2010. Bemærkninger til habitatvurdering af buskmosevej 16 udarbejdet af Naturafdelingen i Sønderborg Kommune, Videncenter for Landbrug, Plan og Miljø, af 5. august 2010

Miljøministeriet 2009a. Natur- og Miljøklagenævnets praksis i sager om Miljøgodkendelse af husdyrbrug (”praksisnotat”, 2. udg.)

Miljøministeriet 2009b. Udkast – Vejledning til bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Miljøministeriet 2009c. Notits – Bilag til notat om Natur- og Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug af 6. juli 2009

Miljøministeriet 2009d. Notat – (ingen overskrift) af 15. dec. 2009
Bekendtgørelse af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven) LBK nr. 932 af 24/09/2009

Miljøministeriet 2009e: Forslag til Natura 2000-plan 2009-2015, Rinkeby Skov, Dyrehave og Rodeskov, Natura 2000-område nr. 94, Habitatområde H83, Fuglebeskyttelsesområde F68.

Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 2001: Driftsplan for Gråsten Statskovdistrikt 2001 – 2015, 157 s.

Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen 2001. Vejledning om administration af internationale naturbeskyttelsesområder, Vejledning til Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 782 af 1. november 1998 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder (EF-habitatområder, EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder) med afsnit om habitatdirektivets artikel 12 og 13

Pagh P. 2010a. Nye EU-domme om beskyttelse af Natura 2000-områder mod bestående virksomhed, Tidsskrift for miljø, april 2010 s. 154 – 160

Pagh P. 2010b. Notat om Sønderborg Kommunes Habitatvurdering af Buskmosevej 16, af 5. august 2010

Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (på Retsinformation)

Bekendtgørelse nr. 815 af 27. juni 2007 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstand i internationale naturbeskyttelsesområder

Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, nr. 648 af 18/06/2007
Supplerende vejledning om fastsættelse af yderligere vilkår efter § 29 i lov nr. 1572 af 20/12 2006 om miljøgodkendelser m.v. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesloven)

Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, Bek nr. 408 af 01/05/2007

Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, lov nr. 1572 af 20/12/2006

Miljømålsloven, lov nr. 1756 af 22. december 2006

Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

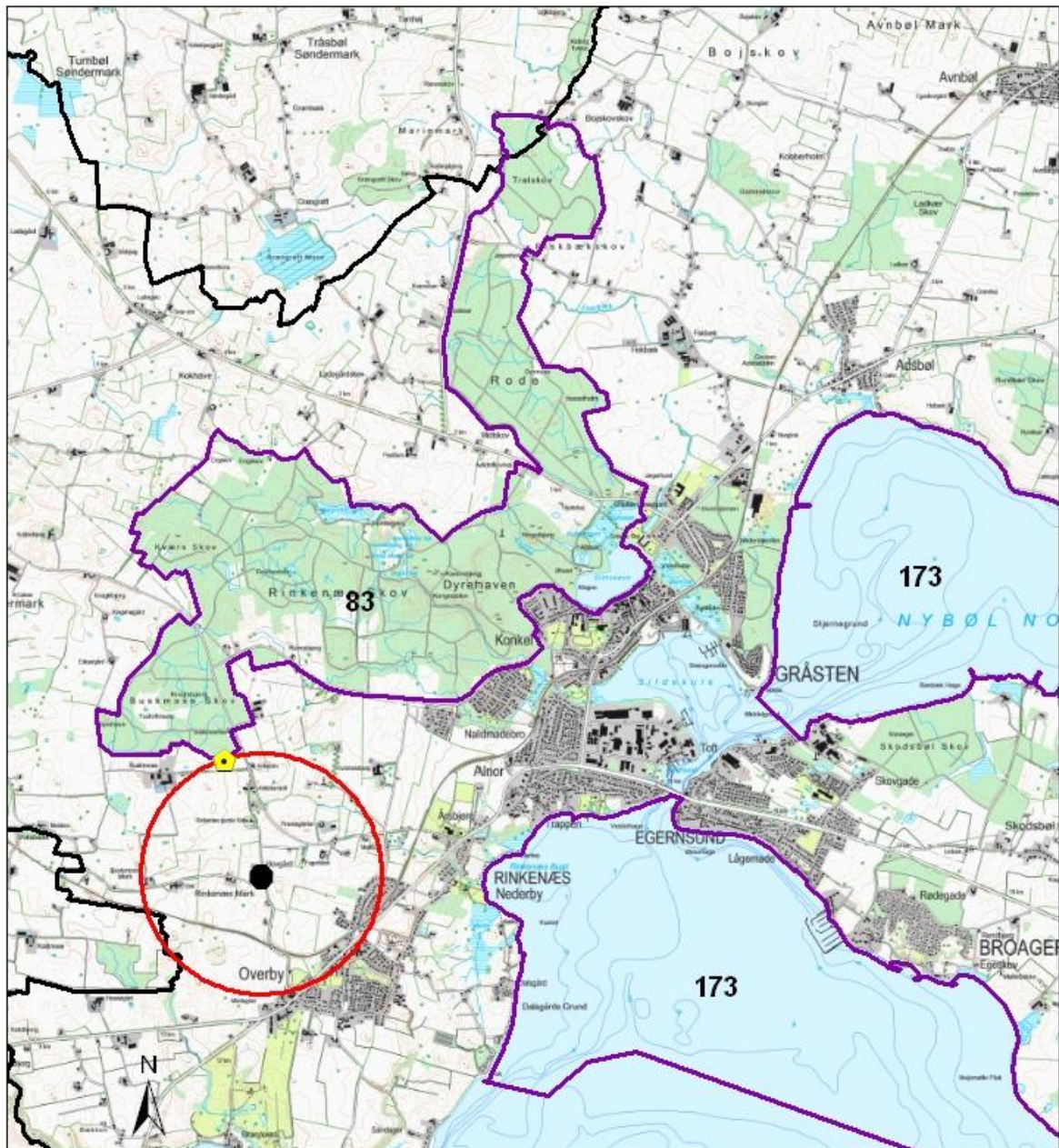
Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle.

Afgørelser ved Natur- og Miljøklagenævnet:

130-00020, 130-00028, 130-00464, 130-00089, 130-00077, 130-00024, 130-00443, 130-00461,
130-00159, 130-00463, 130-00436, 130-00391, 130-00464, 130-00366, 130-00288, 130-00382,
130-00062, 130-00223, 130-00077, 130-00057, 130-00146,
130-00176, 103-00759, 130-00062, 130-00223, 130-00184, 130-00057, 130-00241, 130-00030

Afgørelser ved EU domstolen:

C-127/02 Kommissionen mod Holland
C-98/03 Kommissionen mod Tyskland
C-6/04 Kommissionen mod England
C-239/04 Kommissionen mod Portugal
C-418/04 Kommissionen mod Irland
C-226/08 Kommissionen mod Tyskland
C-241/08 Kommissionen mod Frankrig

Bilag 1

Oversigtskort

Natura 2000 områder

Gammel Kirkevej 21

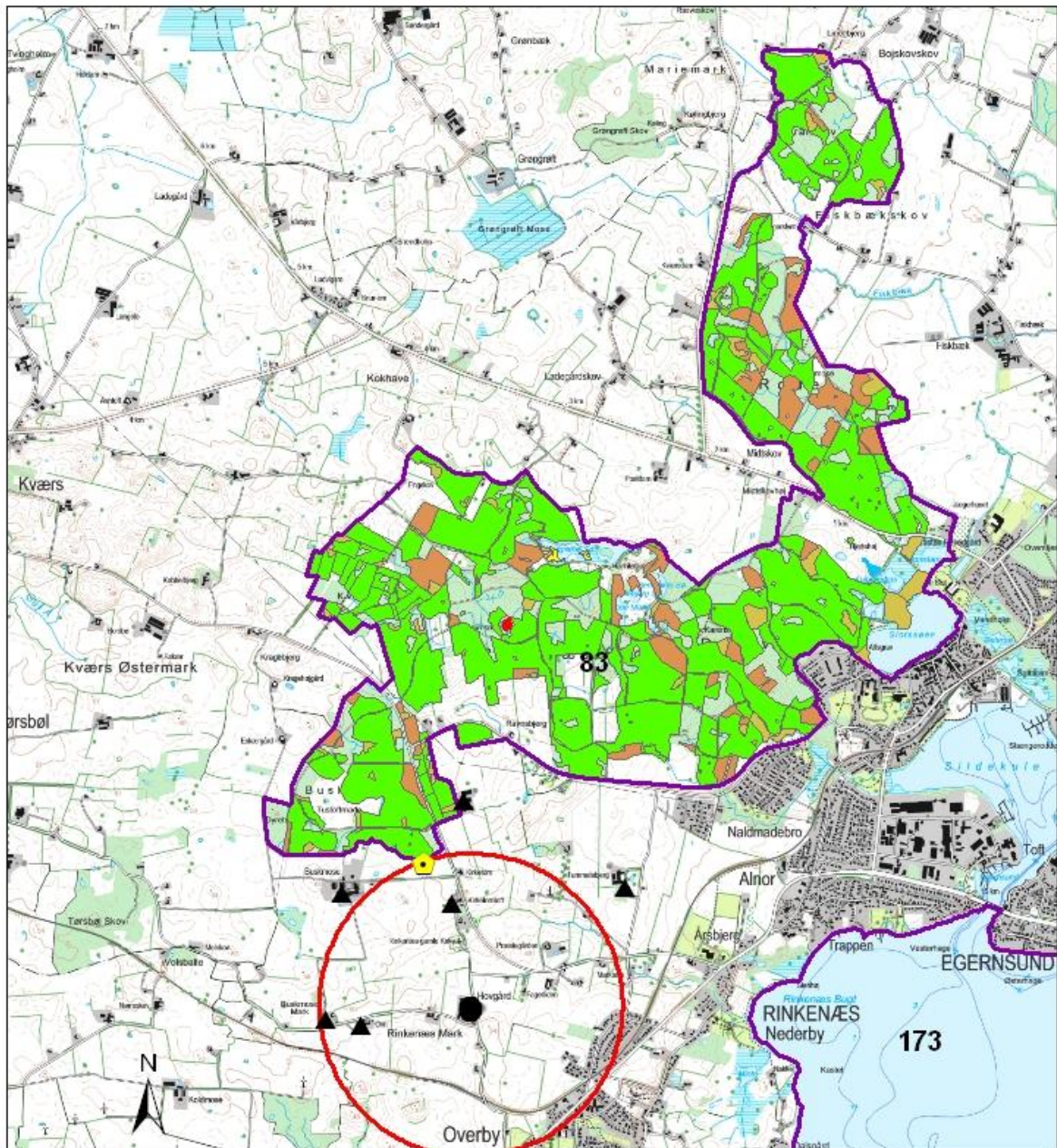
Kortbilag
KMS kort

Afdeling
Naturafdelingen

Sagsbehandler:
BA

Dato:
september 2011

Bilag 2

Natura 2000 område nr. 94
Rinkenæs Skov, Dyrehave
og Rodeskov
H83 og F68

Gammel Kirkevej 21

Signatur		H naturtyper	
●	N dep. beregningspunkt	■	71 20
●	Gl. Kirkevej 21	■	71 40
▲	Husdyrbrug	■	72 20
□	1000m_zone	■	72 30
□	EF-Habitatområder	■	91 20
		■	91 30
		■	91 60
		■	91 D0
		■	91 E0

Kortbilag
KMS kort

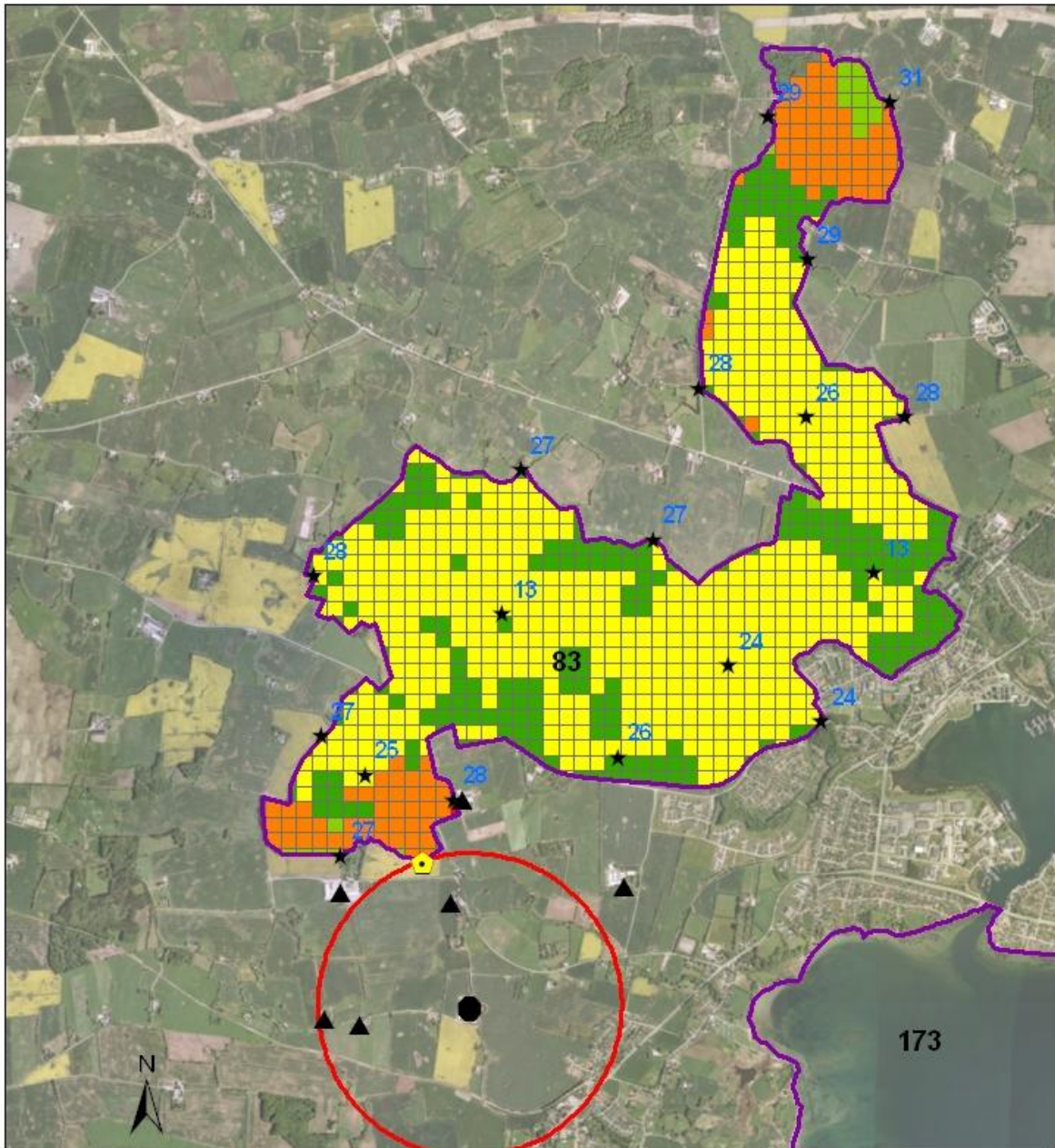
Afdeling
Naturafdelingen

Sagsbehandler:
BA

Dato:
september 2011

0 2.000 Meters

Sønderborg

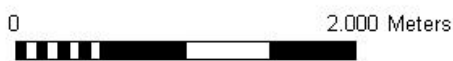

Bilag 3

Natura 2000 område nr. 94

Kvælstofdeposition

Gammel Kirkevej 21

Signatur

- N dep. beregningspunkt
- Gl. Kirkevej 21
- ▲ Husdyrbrug
- ★ DMU beregnet totaldeposition
- EF-Habitatområder
- 1000m_zone

ConTerra totaldeposition

DEPOTOTAL

- 16,4 - 17,8
- 17,9 - 20,8
- 20,9 - 24,2
- 24,3 - 28,0
- 28,1 - 41,6

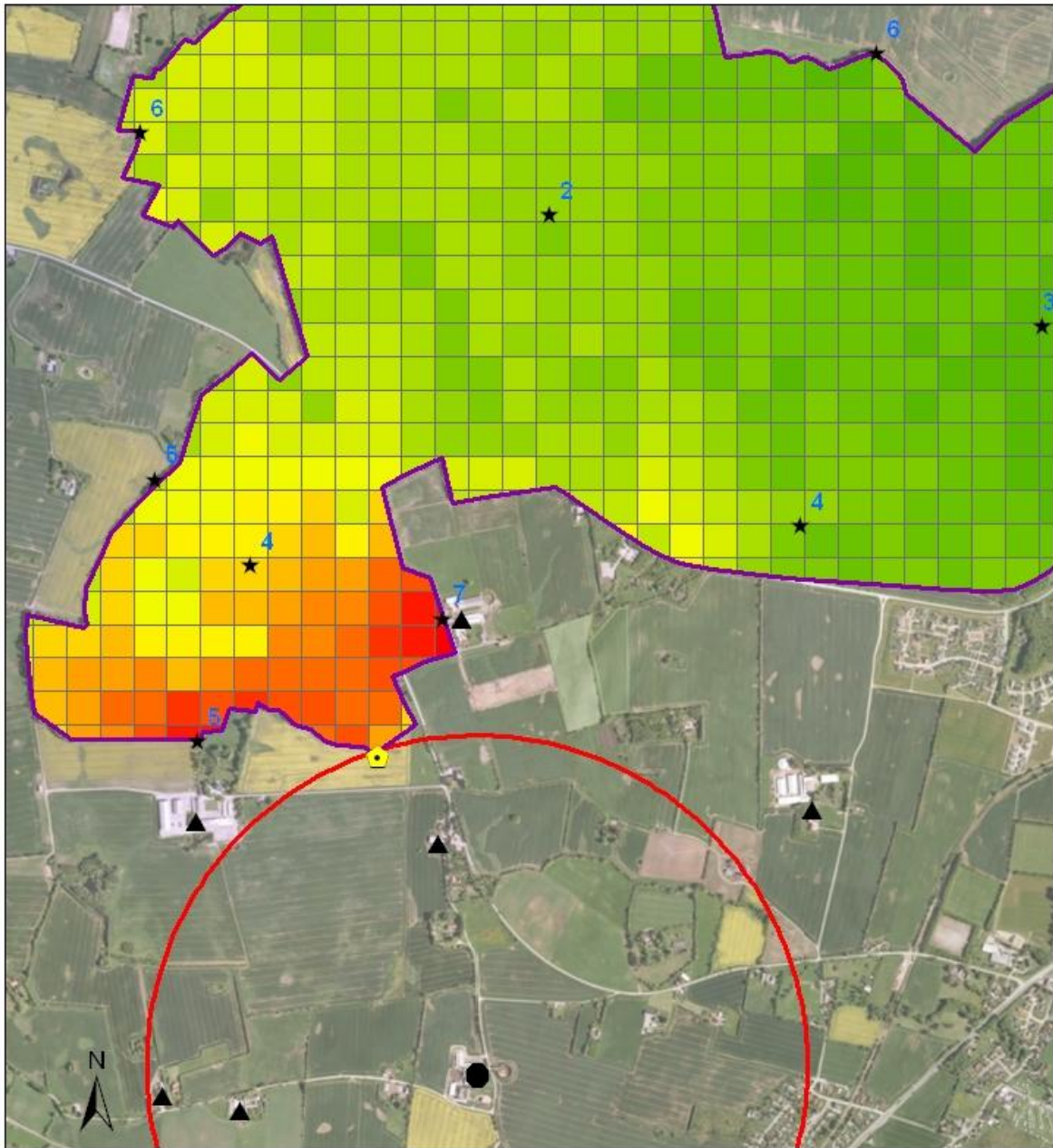
Kortbilag
Luftfoto 2010

Afdeling
Naturafdelingen

Sagsbehandler:
BA

Dato:
september 2011

Bilag 4

Natura 2000 område nr. 94

Kvælstof-lokaldeposition kgN/ha/år

Gammel Kirkevej 21

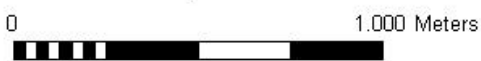
Signatur		ConTerra lokaldep.	1,20 - 1,30
●	N dep. beregningspunkt	LOKDEPO	1,31 - 1,41
●	Gl. Kirkevej 21	0,17 - 0,29	1,42 - 1,54
▲	Husdyrbrug	0,30 - 0,40	1,55 - 1,79
★	DMU beregnet lokaldep	0,41 - 0,51	1,80 - 2,02
■	EF-Habitatområder	0,52 - 0,61	2,03 - 2,30
○	1000m zone	0,62 - 0,73	2,31 - 2,67
		0,74 - 0,84	2,68 - 3,12
		0,85 - 0,96	3,13 - 3,68
		0,97 - 1,08	3,69 - 5,92
		1,09 - 1,19	5,93 - 18,89

Kortbilag
Luftfoto 2010

Afdeling
Naturafdelingen

Sagsbehandler:
BA

Dato:
september 2011

Bilag 19

Bestilningskriterier:

- Udbringningsarealer
- Aftale
- Udbringning
- Beskyttede naturtyper §3
- Eling
- Hejde
- Mose
- Overdrev
- Strandeng
- Sø

**Vilkår om 2 meter bræmmer på areal 26-0
- markeret med lysesød**

Journal nr.: 09/33069
Adresse: Gl. Kirkevej 21
Målestoksnødd: 1:2.218
Udskriftsdato: 16.12.2011

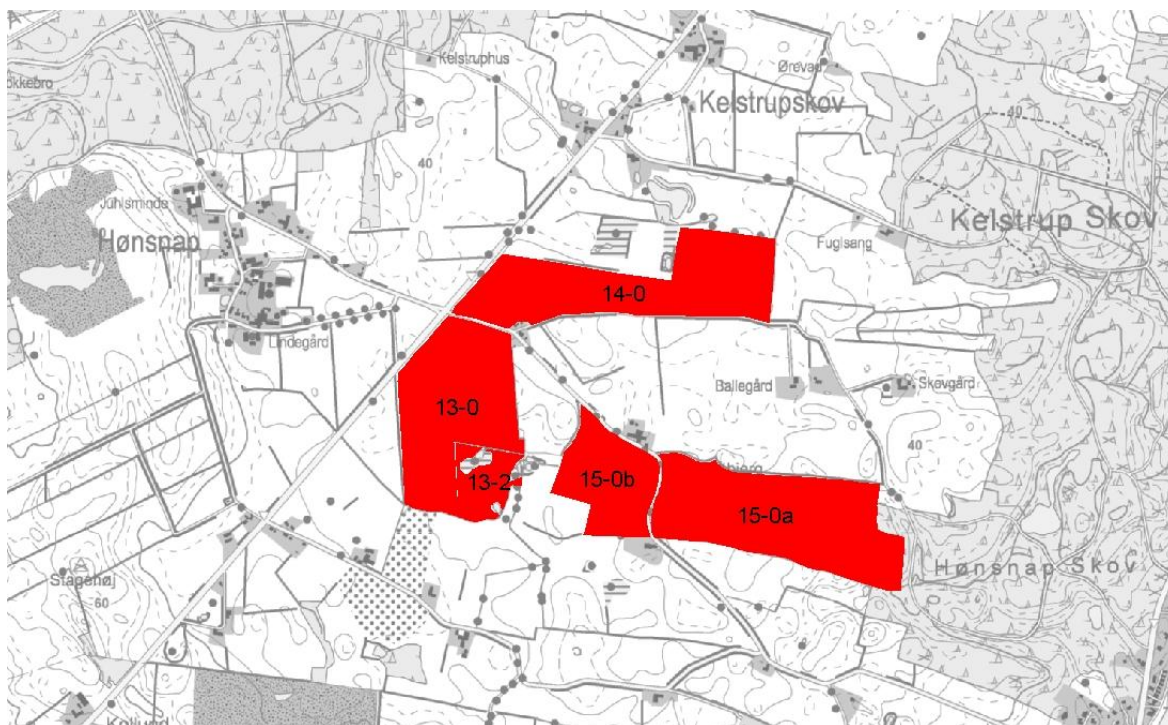
Kortet er vejledende

Bilag 20

Gl. Kirkevej 21, 6300 Gråsten - § 21 høring

Udvidelse/ændring af husdyrproduktion på Gl. Kirkevej 21. Aabenraa Kommunes bemærkninger til udspretningsareal

Aabenraa Kommune har den 10. august 2011 modtaget Jeres forespørgsel vedr. miljøgodkendelse til udvidelse/ændring af svineproduktion på Gl. Kirkevej 21. Projektet skal gennemføres for at opfylde nye krav om dyrevelfærd. Den eksisterende produktion (345,67 DE) udvides/ændres til 750 årssøer med smågrise (30 grise/so) til 7,2 kg med produktion af 22.500 smågrise fra 7,2 til 30 kg, samt 2.900 polte/slagtesvin svarende til 359,54 DE. En del af udspretningsarealet er beliggende i Aabenraa Kommune, jf. kort 1 nedenfor.

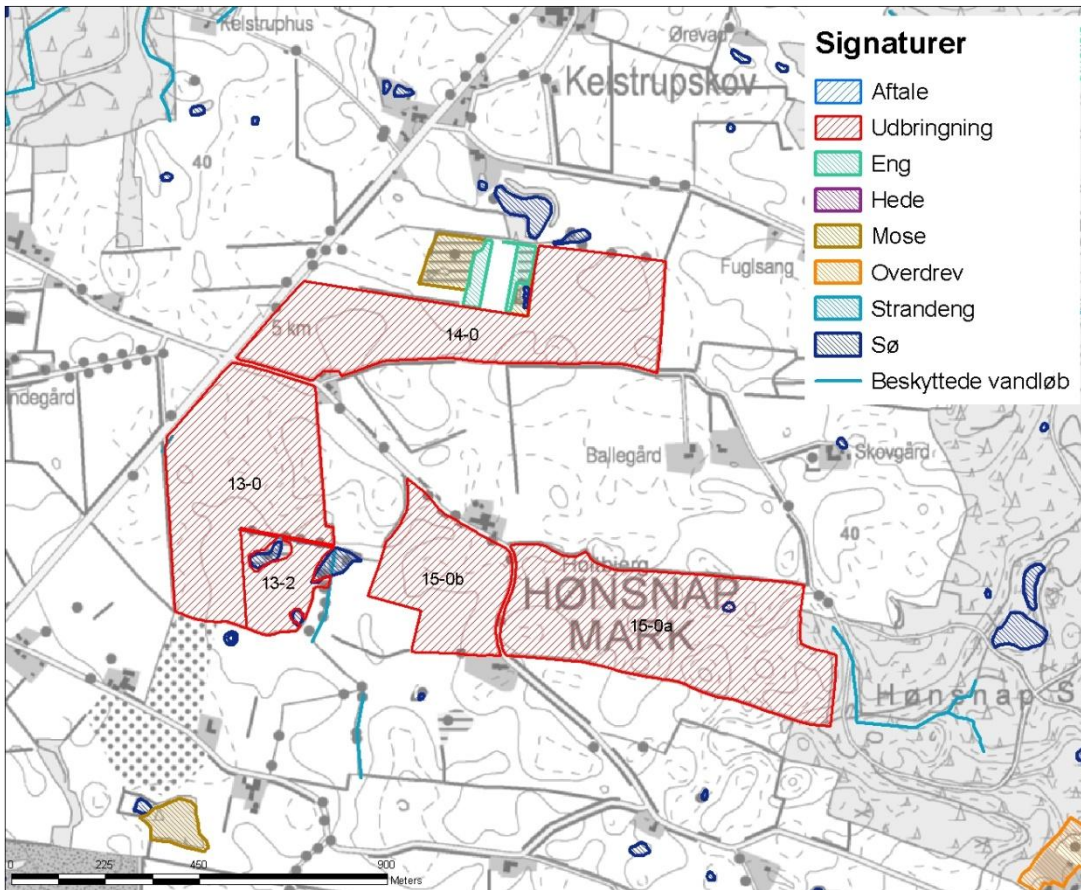
Kort 1. Udbringningsarealer i Aabenraa Kommune

De pågældende arealer har Gl. Kirkevej 21 forpagtet af Henrik Pørksen Schmidt, Bygaden 2, 6340 Kruså. Det drejer sig om i alt 68,2 ha. Området er præget af landbrugsdrift, dog findes en del mindre naturarealer, og mod øst og vest ligger der skov- og plantageområder indenfor 1.000 meter fra udbringningsarealerne.

Beskyttet natur, udspretningsarealer

Udspretningsarealerne er beliggende i et intensivt drevet landbrugslandskab, hvori der dog findes en del grønne områder og andre åndehuller – overvejende i form af vandhuller. Terrænet er kuperet. Kvælstofdepositionen i området ligger mellem 16-22 kg N/ha/år.

Udspretningsarealerne grænser op til tre mindre vandhuller og et vandløb (mark nr. 13-2) samt en eng mod nord (mark nr. 14-0) jf. kort 2 nedenfor.

Kort 2. Beskyttet natur omkring eller op til udbringningsarealerne.

Vandhuller

3 mindre vandhuller er beliggende i forbindelse med mark nr. 13-2. Terrænet skråner ikke ind mod vandhullerne. Hovedkilden til næringsberigelse af vandhullerne vurderes at være overfladevand fra dyrkede arealer, dels som vand, der løber på jordoverfladen til vandhullerne, dels som næringsberiget overfladevand, der løber til vandhullet via rodzonen på dyrkede arealer. Desuden er der i en del af områdets vandhuller fundet både lille vandsalamander, stor vandsalamander og bjergsalamander, hvilket gør det meget sandsynligt, at de også findes i og omkring vandhullerne på udbringningsarealerne. Det er vigtigt at sikre, at fredede arter og bilag IV arter har mulighed for yngle- og rastested i og omkring vandhullet.

På baggrund af ovenstående skal der stilles vilkår om etablering af minimum 2 meter dyrknings-, sprøjtnings- og gødskningsfri bræmme mellem mark nr. 13-2 og de 3 vandhuller beliggende op til dette areal (jf. kort 2). En evt. allerede eksisterende bræmme over 2 meter skal opretholdes.

Bræmmerne skal måles fra vandhullernes kronekant. Bræmmerne må gerne slås.

Dette vurderes at være tilstrækkelig beskyttelse af vandhullerne i forhold til udbringning af husdyrgødning samt sikring af yngle- og rastested for bilag IV arter.

Mose

Mark nr. 14-0 grænser op til et moseareal mod nord/vest. Mosen indeholder også et vandhul og nord for mosen er der registreret en beskyttet eng. Ud fra luftfoto (2010) vurderes

vegetationen i mosen at være lav, domineret af græsser, lysesiv og enkelte vedplanter. På luftfotoet ses ikke nogen tydelig næringspåvirket randzone i yderkanten af mosearealet, men der ses en mindre bræmme (ca. 3 meter) mellem markareal og mose.

Intet af ovenstående giver derfor anledning til at stille vilkår i forhold til udbringning af husdyrgødning på mark nr. 14-0.

Generelt

Natur

Et beskyttet, B1 målsat vandløb, Gårdbæk, løber rørlagt gennem en del af mark nr. 13-0 og den åbne strækning grænser mod nord og øst op til mark nr. 13-2. Målsætningen er ikke opfyldt, grunden hertil er dårlige fysiske forhold, der blandt andet stammer fra hårdhændet oprensning og tidligere udført regulering af vandløbet. Jf. Vandløbslovens § 69 er der udlagt 2 meter bræmmer langs vandløbet.

Mark nr. 15-0a er temmelig kuperet. Mod syd er der enkelte områder, hvor terrænhældningen er mellem 6-12°. Der er dog ikke i forbindelse med det område risiko for, at der afstrømmer næringsrigt overfladevand ned mod vandløb, derfor er der ikke grund til at stille ekstra vilkår om bræmmer eller lignende.

Udbringningsarealerne ligger over 1 km væk fra de nærmeste særligt næringsfattige naturarealer, som er moser nord for arealerne.

Nærmeste Natura 2000-område er Rinkenæs Skov, som er beliggende over 6 km fra udbringningsarealerne.

Udbringningsareal nr. 14-0 ligger delvist (ca. 9,6 ha) i opland til Natura 2000-området Vadehavet (Lister Dyb). Det fremgår af MST's digitale vejledning, at der i oplandet til Lister Dyb i årene 2007-2010 har været en stigning i dyretrykket på under 5 %, hvorfor der ikke er behov for at skærpe vilkårene i forbindelse med nitrat udvaskningen. Derfor er beskyttelsesniveauet, der er fastlagt i lovgivningen, tilstrækkeligt til at sikre natur og miljø og skabe overensstemmelse med habitatdirektivforpligtigelserne.

Resten af udbringningsarealerne ligger ikke i opland til Natura 2000-område men afvander via Gårdbæk til Flensborg Fjord.

Andet

Der er på udspretningsarealerne ingen fredede områder eller fortidsminder.

Der er en del diger i området. Mark nr. 14-0 støder op til et dige mod øst. Mark nr. 13-0 støder op til et dige mod øst. Mark nr. 15-0a støder op til diger mod nord, mod syd og mod øst. Mod øst giver diget en beskyttelse mod afledning af overfladevand til et vandløb.

Arealerne ligger i et område med almindelige drikkevandsinteresser.

Området er ikke nitratfølsomt indvindingsopland.

På nær dele af mark nr. 14-0, der har et kvælstofreduktionspotentiale på 76-100 %, ligger reduktionspotentialet på 0-50 %.

Området har hverken fosforklasse eller nitratklasse.

Arealerne er ikke lavbund på nær mark nr. 13-2, der er lavbundsklasse 4, ingen risiko for okkerudledning. Jordbundstypen er grovsandet og lerblandet sandjord.

Transport sker ikke gennem følsomme områder

Ansøger angiver i det ansøgte ikke hvordan og af hvilke veje udbringningen af husdyrgødning på arealerne i Aabenraa Kommune skal foregå. Det vurderes dog på baggrund af arealernes og ejendommens anlægs placering, at der ikke vil ske transport igennem særligt følsomme områder.

Konklusion:

Aabenraa Kommune finder det på baggrund af ovenstående relevant at stille følgende vilkår til driften af udspretningsarealerne:

- etablering af minimum 2 meter brede dyrknings-, sprøjtnings- og gødskningsfri bræmmer mellem mark nr. 13-2 og de 3 vandhuller beliggende op til dette areal (jf. kort 2). En evt. allerede eksisterende bræmme over 2 meter skal opretholdes. Bræmmerne skal måles fra vandhullernes kronekant. Bræmmerne må gerne slås.

Har I spørgsmål til brevet eller har I brug for flere oplysninger, er I velkommen til at kontakte mig.

Venlig hilsen

Tina Hjørne
Sagsbehandler

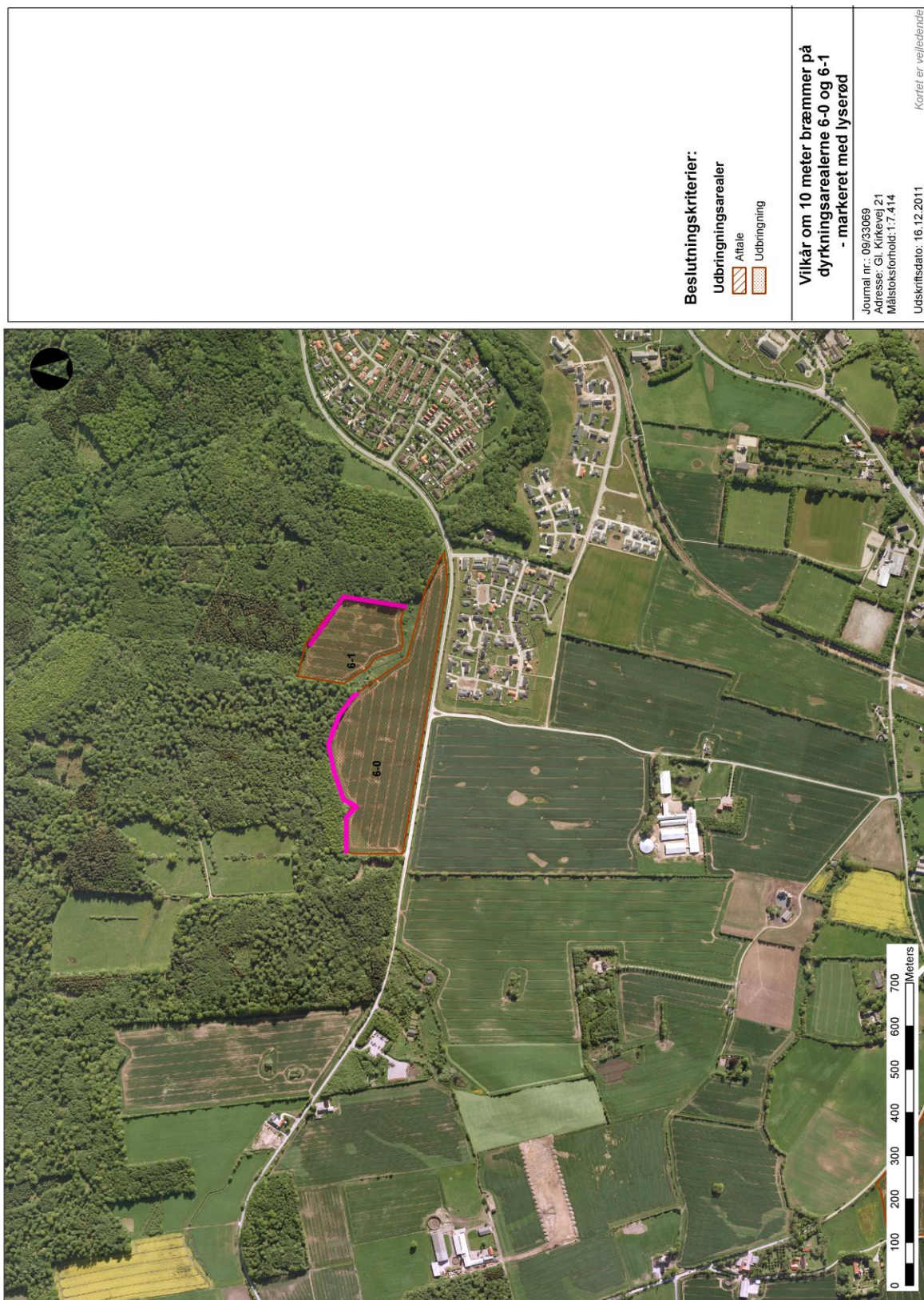
Bilag 21

Liste over adresser, som er høringsparter:

Beliggenhed	Virksomhedsform	Beliggenhed	Virksomhedsform
Gl Kirkevej 17		fortsat:	
Gl Kirkevej 6			
Gl Kirkevej 6		Buskmosevej 12	
Buskmosevej 25		Buskmosevej 15	
Buskmosevej 17		Buskmosevej 19	
Buskmosevej 17		Buskmosevej 23	
Buskmosevej 10		Gl Kirkevej 15	
Gl Kirkevej 19		Gl Kirkevej 19	
Højløkke 3B		Gl Kirkevej 21	
Højløkke 9B		Hovgård 3	
Højløkke 9A		Højløkke 5B	
Hovgård 1		Højløkke 8	
Højløkke 3A		Højløkke 10	
Højløkke 5A		Højløkke 11A	
Højløkke 7B		Højløkke 12	
Højløkke 15B		Højløkke 13B	
Gl Kirkevej 21		Højløkke 21	
Højløkke 11B		Melskovvej 10A	
Hovgård 1		Melskovvej 10B	
Højløkke 13A		Melskovvej 12	
Højløkke 7A		Melskovvej 25	
Højløkke 15A			
Højløkke 17B		Vestermark 11	Arealejer
Højløkke 5A		Nederbyvej 149	Arealejer
Højløkke 13A		Kværsløkke 18	Gylleaftale
Højløkke 17A		alle 6300 Gråsten	
Gl Kirkevej 25		Bygaden 2, 6430 Kruså	Arealejer
Gl Kirkevej 4 B		Ribe Landevej 35-37, 6100 Haderslev	
Buskmosevej 23			
Buskmosevej 21			
Højløkke 3-19 U (6300)			
Højløkke 16 (6300)			
Markbæk 5			
Vårhøj 29 B			
Veje			
Melskovvej 12, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Melskovvej 10 A, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Højløkke 13 B, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Højløkke 12, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Gl Kirkevej 21, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Gl Kirkevej 6, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Buskmosevej 25, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Buskmosevej 17, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		
Buskmosevej 12, 6300	Enkeltmandsvirksomhed		

alle 6300 Gråsten

Bilag 22

Bilag 23

Lovgrundlag

Gældende lovgivning og generelle regler for driften af en landbrugsejendom og håndtering af diverse produkter anvendt på ejendommen forudsættes kendt og skal følges. Herunder er nævnt en række af de gældende vejledninger og lovgrundlag:

Lov bek. nr. 1486 af 04/12/09 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Lovbekendtgørelse nr. 879 af 26/06/2010 om miljøbeskyttelse

Lovbekendtgørelse nr. 933 af 24/09/2009 om naturbeskyttelse

Bekendtgørelse nr. 294 af 31/03/2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer

Bekendtgørelse nr. 1695 af 19/12/2006 om husdyrbrug og erhvervmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. med senere ændringer

Bekendtgørelse nr. 558 af 01/06 2011 om opbevaring af døde produktionsdyr

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 702 af 24/06 2011 om bekæmpelsesmidler

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1517 af 14/12/2006 om miljøregulering af visse aktiviteter

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 224 af 07/03/2011 om affald (Affaldsbekendtgørelsen)

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 259 af 23/03/2010 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines (Olietankbekendtgørelsen)

Regulativ for erhvervsaffald i Sønderborg Kommune, 2011

Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier i Sønderborg Kommune (Forskrift nr. 1/2011)

Regionplan for Sønderjyllands Amt 2005-2016

Statens Skadedyrlaboratoriums retningslinjer for fluebekæmpelse på gårde med husdyr i 2003 (<http://www.dpil.dk/dpil2005/HTML/flueretn.htm>)

